

**KADINLARIN PERSPEKTİFİNDEN ALDATILMA NEDENİYLE
BİTEN EVLİLİKLER ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA:
SÜREÇLER VE DENEYİMLER**

SANİYE SOYYİĞİT AKÇAY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

DANIŞMAN

DOÇ. DR. CİHAN ERTAN

DÜZCE, 2024

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KADINLARIN PERSPEKTİFİNDEN ALDATILMA NEDENİYLE BİTEN
EVLİLİKLER ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA: SÜREÇLER VE
DENEYİMLER

Saniye Soyyiğit Akçay tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Cihan ERTAN
Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Cihan ERTAN
Düzce Üniversitesi

Prof. Dr. Abdullah TAŞKESEN
Düzce Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Zuhall GÜLER
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 25/06/2024

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

25 Haziran 2024

Saniye SOYYİĞİT AKÇAY

TEŐEKKÖR

Yüksek Lisans tez çalışmam süresince bana sağladığı değerli katkıları ve sunduğı destekler için Doç. Dr. Cihan Ertan'a şükranlarımı sunuyorum. Yüksek Lisans eğitimime imkân tanıyan Prof. Dr. Abdullah Taşkesen, Doç. Dr. Emel Coşkun ve Dr. Öğretim Üyesi Şevket Ercan Kızılay'a minnettarlığımı ifade etmek isterim. Ayrıca, bu akademik yolculuğum boyunca yanımda olan ve her türlü desteğıyle beni onurlandıran aileme ve özellikle hayat arkadaşım Kemal Akçay'a derin sevgi ve saygılarımı sunarım. Son olarak tüm eğitim hayatım boyunca beni destekleyen ve yol gösteren değerli aile büyüğümüz Mehmet Soyyiğit'e teşekkür ediyorum.

25 Haziran 2024

Saniye SOYYİĞİT AKÇAY

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ.....	1
2. LİTERATÜR TARAMASI VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE ATAERKİL SİSTEM	4
2.1.1. Toplumsal Cinsiyet.....	5
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Ataerkil Sistem	6
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Benimsenmesinde Ailenin Rolü	7
2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği	8
2.1.5. Toplumsal Cinsiyet ve Şiddet.....	9
2.2. EVLİLİK: BİRLİKTE YÜRÜNEN YOL	10
2.2.1. Evliliğin Toplumsal Yönü.....	11
2.3. BOŞANMA: AİLE BÜTÜNLÜĞÜNÜN BOZULMASI.....	12
2.3.1.Boşanmayı Etkileyen Faktörler	12
2.3.2. Boşanmanın Kadınlar ve Çocuklar Üzerine Etkileri.....	14
2.3.3. Boşanmanın Ekonomik Duruma Etkileri	16
2.4. ALDATMA: İHANETİN CİNSEL GÖRÜNÜMÜ	17
2.4.1.Zina.....	17
2.4.2. Aldatma ve Sadakatsizlik	18
2.4.3. Aldatılma ve Boşanmanın Duygusal ve Sosyal Etkileri.....	19
2.4.4. Aldatmanın Toplumsal Etkileri ve Aile Yapısına Yansımaları.....	20
2.4.5. Aldatma ve Boşanma Üzerine Yapılmış Bazı Araştırmalar ve Sonuçları	20
3. YÖNTEM.....	25
3.1. FENOMENOLOJİK YAKLAŞIM.....	25
3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	26
3.3. GÖRÜŞME SÜRECİ VE ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	27
3.4. VERİLERİN ANALİZİ, ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE KAPSAMI	28

3.5. ARAŞTIRMANIN ETİĞİ VE GÜVENİRLİLİK	29
4.ARAŞTIRMANIN BULGULARI	31
4.1. EVLİLİK VE ALDATMA SÜREÇLERİ	33
4.1.1. Evlilik Kararı ve Önemi	33
4.1.2. Evlilik Süresince Eşler Arasında İletişim ve Evlilikte Tutan Dinamikler	34
4.1.2.1. Evlilikte Tutan Dinamikler.....	36
4.1.3. Eşlerin Değişen Davranışları ve Aldatılmanın İzleri	38
4.1.3.1. Aldatılmanın Farkına Varma	39
4.1.3.2. Evlilikte Birden Çok Aldatma	41
4.1.3.3. Aldatılmanın Acısı, Kadın Üzerindeki Etkisi ve Ailede Aldatma Öyküsü.....	42
4.1.3.4. Aldatma Deneyiminin Kadın Üzerinde Etkisi	45
4.1.3.5. Ailede Aldatma Öyküsü.....	47
4.1.3.6. Aldatılmış Kadın Olmak ve Aldatmayı Düşünmek	49
4.1.3.7. Kadınlara Göre Aldatılma Nedenleri ve Eşin Aldatmasının Nedeni.....	51
4.1.4. Aldatılmanın Üstesinden Gelme Yolları ve Aldatmanın Evliliğe Etkisi .	53
4.1.4.1. Başa Çıkma Stratejileri.....	54
4.1.4.2. Evlilik İlişkisine Etkisi.....	56
4.2. BOŞANMA SÜREÇLERİ.....	58
4.2.1. Aldatılma Sonrası Boşanma Kararı	58
4.2.1.1. Kadınların Boşanma Kararını Etkileyen Faktörler	60
4.2.1.2. Çocukların Etkisi	61
4.2.2. Aldatılma ve Boşanma Süreçlerinin Çocuklara Etkileri, Süreç Sonrası Baba Çocuk İlişkisi	62
4.2.3. Boşanma Öncesi ve Sonrası etkileri Kadınların Ekonomik Durumu	68
4.2.4. Resmi Boşanma Nedenleri ve Nafaka	70
4.2.5. Aldatılma ve Boşanma Sürecinde Aile Desteği ve Önemi	74
4.2.6. Aldatılmış ve Boşanmış Kadınların Gözünden Toplumsal Tepkiler ve Kişisel Yönelimler	75
4.2.7. Kadınların Sosyal Çevre Değişimi, Kimlik Değişimi ve Güçlenme Deneyimleri.....	78
4.2.8. Aile Bütünlüğünün Bozulması ve Etkileri	84
4.3. SÜREÇ SONRASI DÜŞÜNCELER DENEYİMLER VE ÖNERİLER.....	86
4.3.1. Aldatılma ve Boşanma Sonrası Evlilik ve Ailenin Anlamı Hakkındaki Düşünceler	86
4.3.2. Boşanma Sonrası Boşanma Kararı ve Tekrar Evlilik Hakkındaki Düşünceler	91

4.3.3. Süreç Sonunda Kazançlar ve Kayıplar	94
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	101
6. KAYNAKÇA.....	105
7. EKLER	117
ÖZGEÇMİŞ.....	118

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Çizelge 4.1.	31

ÖZET

KADINLARIN PERSPEKTİFİNDEN ALDATILMA NEDENİYLE BİTEN EVLİLİKLER ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA: SÜREÇLER VE DENEYİMLER

Saniye SOYYIĞİT AKÇAY

Düzce Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Cihan ERTAN

Haziran 2024, 117 sayfa

Bu araştırma, aldatılmış ve aldatılma sonucu boşanmış kadınların aldatılma ve boşanma süreçlerini ve bu süreçlerin kadınların yaşamlarına etkilerini nitel yöntemle inceleyen bir tez araştırmasıdır. Araştırmanın amacı, kadınların deneyimlerini, zorluklarını, duygularını, baş etme stratejilerini, aldatılma ve boşanma olgusunu nasıl anlamlandırdıklarını ve hayatlarına nasıl yansıttıklarını ortaya koymaktır. Araştırmada fenomenolojik yaklaşım ve betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmaya Zonguldak, Düzce, Kocaeli ve İstanbul illerinde yaşamakta olan yedi gönüllü kadın katılmıştır. Araştırmanın bulguları, kadınların aldatılma ve boşanma süreçlerinde yaşadıkları sorunlar, duygusal etkiler, sosyal sorunlar, ekonomik sorunlar, çocuklarla ilişkiler, boşanma sonrası yaşam, sosyal hayat ve çevre değişikliği, ikinci bir evlilik yapma imkânı, evlilik ve aile kavramlarına ilişkin görüşleri gibi temalar altında sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda, aldatılma ve boşanmanın kadınların yaşamlarında ciddi değişikliklere ve zorluklara neden olduğu, ancak kadınların bu süreçleri farklı şekillerde deneyimledikleri ve baş ettikleri, bazı kadınların bu süreçlerden olumsuz etkilendikleri, bazı kadınların ise kendilerini geliştirdikleri ve hayatlarını yeniden kurdukları görülmüştür. Araştırma, aldatılma ve boşanma konularına kadınların perspektifinden bakarak, bu konuların sosyolojik açıdan analizini yaparak mevcut literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Sözcükler: Aldatma, Boşanma, Evlilik, Sadakatsizlik, Toplumsal cinsiyet, Zina

ABSTRACT

A QUALITATIVE RESEARCH ON MARRIAGES ENDED DUE TO CHEATING FROM THE PERSPECTIVE OF WOMEN: PROCESSES AND EXPERIENCES

Saniye SOYYIĞİT AKÇAY

Düzce University
Graduate School, Department of Sociology
Master's Thesis
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Cihan ERTAN

June 2024, 117 pages

This research is a thesis research that examines the cheating and divorce processes of women who have been cheated on and divorced as a result of cheating, and the effects of these processes on women's lives, using a qualitative method. The aim of the research is to reveal women's experiences, difficulties, emotions, coping strategies, how they make sense of the phenomenon of infidelity and divorce, and how they reflect it on their lives. Phenomenological approach and descriptive analysis were used in the research. Seven volunteer women living in Zonguldak, Düzce, Kocaeli and Istanbul provinces participated in the research. The findings of the research are presented under themes such as the problems experienced by women during the cheating and divorce processes, emotional effects, social problems, economic problems, relations with children, life after divorce, social life and environmental change, the possibility of a second marriage, and their views on the concepts of marriage and family. As a result of the research, it was seen that cheating and divorce caused serious changes and difficulties in women's lives, but women experienced and coped with these processes in different ways, some women were negatively affected by these processes, while some women improved themselves and rebuilt their lives. The research aims to contribute to the existing literature by looking at the issues of infidelity and divorce from the perspective of women and analyzing these issues from a sociological perspective.

Key Words: Cheating, Divorce, Marriage, Infidelity, Gender, Adultery

1. GİRİŞ

Evlilik, bireylerin kendi yuvalarını kurarak aile olma, gelecek nesillerini yetiştirme ve karşılıklı sevgi ve saygı içinde yaşama gibi amaçların taşındığı bir kurumdur. Ancak bu amaçlar her evlilikte gerçekleşmeyebilir. Evli çiftler, kişisel ve ailevi nedenlerden dolayı engellerle karşılaşabilir ve evlilikleri boşanmayla sonuçlanabilir. Evliliklerde istenmeyen bir durum olan aldatma olgusu da bu engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aldatma, evliliğin önemli sorunlarından biridir ve birçok evliliğin boşanmayla sonlanmasına neden olmaktadır. Aldatma, evlilik birliğinde eşlerden birinin veya her ikisinin de başka bir kişiyle cinsel veya duygusal ilişki kurması olarak tanımlanabilir. Aldatma, evliliğin temelini oluşturan güveni sarsan yıkıcı sonuçlara yol açan bir davranış olarak bilinmektedir.

Bu tez araştırması, evlilik kurumunun önemli değerlerinden biri olan sadakatin ihlal edilmesi sonucunda boşanma yaşayan kadınların perspektifinden, aldatılma ve boşanma süreçlerini ve bu süreçlerin kadınların yaşamlarına etkilerini nitel bir yöntemle incelemeyi amaçlamaktadır. Aldatma, evlilikteki güveni sarsan ve boşanmaya yol açabilen ciddi bir sorundur. Türk Medeni Kanunu' unda da özel boşanma sebebi olarak kabul edilmektedir. Bu araştırma, aldatılmış ve boşanmış kadınların deneyimleri, yaşadıkları zorluklar, toplumsal algılar, baş etme stratejileri ve boşanma sonrası yaşamları ve kadınların sesi olmayı odak noktasına almıştır.

Araştırmanın problemi, Türkiye'de, yaşamakta olan aldatılmış ve aldatılma sonucu boşanmış kadınların, aldatılma ve boşanma deneyimleri hakkındaki düşünceleri, bu süreçlere yükledikleri anlamlar ve yaşadıkları zorluklar nelerdir? şeklinde belirlenmiştir. Türkiye'de yapılan çalışmalarda, araştırma problemi ile ilgili henüz bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Aldatma ve boşanma konuları genellikle ayrı ayrı ele alınmış ve daha çok psikoloji ve hukuk alanlarında incelenmiştir. Sosyoloji alanında ise bu konulara ilişkin araştırmalar kısıtlıdır. Bu araştırma, aldatma ve boşanma konularını birlikte ele alarak, aldatılmış ve aldatılma sonucu boşanmış kadınların sosyolojik açıdan analizini yaparak mevcut literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Araştırmanın amacına ulaşmak için fenomenolojik yaklaşım ve betimsel analiz kullanılmıştır. Fenomenoloji, bireylerin yaşadıkları olayları nasıl algıladıklarını, anlamlandırdıklarını ve yorumladıklarını ortaya çıkarmayı amaçlayan nitel araştırma desenlerinden biri olarak tanımlanabilir. Bu yaklaşımla, aldatılma ve boşanma süreçlerini yaşayan kadınların bu süreçlerden nasıl etkilendikleri, nasıl baş ettikleri, neler hissettikleri ve neler yaşadıkları gibi sorulara yanıt aranmıştır. Betimsel analiz ise, elde edilen verileri temalara göre sınıflandırarak, doğrudan alıntılara yer veren ve yorumlayan bir veri analizi yöntemidir. Araştırmada, katılımcılara ulaşmak için kartopu örneklem kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşme tekniği tercih edilmiştir. Derinlemesine görüşme, katılımcıların iç dünyalarına erişerek onların özgün bakış açılarının belirlenmesine olanak sağlayan bir veri toplama tekniğidir. Görüşmeler, katılımcıların istekleri doğrultusunda yüz yüze veya online olarak gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma, Zonguldak, Düzce, Kocaeli ve İstanbul illerinde yaşamakta olan yedi gönüllü katılımcı kadın ile sınırlıdır. Araştırmaya katılan katılımcıların aldatılmış ve aldatılma sonucu boşanmış olması ise diğer bir sınırlılık olarak gösterilebilir. Araştırma tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup bu konunun özel hayatla ilgili olması nedeniyle sınırlılıkla karşılaşmıştır. Mesela, üç katılımcı özel hayatlarını ilgilendirmesi nedeniyle görüşme isteğini geri çevirmiştir. İki katılımcı ise bu konunun kendilerini çok yaraladığını aynı acıları tekrar yaşamak istemediklerini belirterek görüşmeyi istememişlerdir. Ayrıca günümüz problemlerinden biri olan zaman ayırma karşılaşılan sınırlılıklardan bir diğeri olmuştur.

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde literatür taraması yapılarak toplumsal cinsiyet, evlilik, boşanma, aldatma gibi olgular tanımlanmış ve ilgili çalışmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde, araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmada fenomenolojik yaklaşım ve betimsel analiz kullanılmış olmakla birlikte, çalışma grubunun nasıl belirlendiği, veri toplama araçları ve süreçleri, araştırma etiği ve güvenilirlik gibi konularda açıklama yapılmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın bulguları analiz edilmiş ve yorumlanmıştır ve şu temalar altında ele alınmıştır.

Evlilik: Bu tema altında, kadınların evlilik kararının önemi, evlilik süresince eşler arasında iletişim ve ilişki, sorunlara rağmen evlilikte tutan neden, eşin değeri gibi konular ele alınmıştır.

Aldatılma Süreci: Bu tema altında, kadınların aldatılmayı fark etme ve eşin davranışlarındaki değişme, aldatılmanın farkına varma yolları, kadınların aldatılmayı öğrenme şekilleri, çoklu aldatma, aldatılmanın acısı, aldatmanın kadın üzerindeki etkisi, aldatılmış kadın olmak, aldatılma sürecinde en zor olan şey, aldatmayı düşünmek, kadınlara göre aldatılma nedenleri, aldatılmanın üstesinden gelme yolları, ailelerle paylaşma süreci ve ailelerin tepkileri, ailelerde aldatma geçmişi, aldatmanın evliliğe etkileri gibi konular incelenmiştir.

Boşanma Süreci: Bu tema altında, kadınların boşanma kararı, çalışıyor/çalışmıyor olmanın boşanma kararına etkisi, boşanma kararına çocukların etkisi, aldatma ve boşanma süreçlerinin çocuklara etkisi, boşanma sonrası baba ve çocukların ilişkisi, boşanma öncesi ekonomik durum, boşanma sonrası ekonomik durum, resmi boşanma nedenleri, nafaka, aldatılma ve boşanma sürecinde aile desteği, aldatılmış ve boşanmış kadın olmak ve toplumsal tepki, boşanma sonrası sosyal çevre ve sosyal hayatta değişiklik, boşanmış kadın olmanın en zor yanı, süreç sonrası hayata bakış gibi konular irdelenmiştir.

Düşünce ve Deneyimler: Bu tema altında, kadınların evliliğin anlamı hakkındaki düşünceleri, ailenin anlamı hakkındaki düşünceleri, aldatmanın evlilik ve toplumsal hayata etkileri hakkındaki düşünceleri, aile bütünlüğünün bozulmuş olmasının etkileri, süreç sonrasında kazançlar ve kayıplar, aldatılma ve boşanma süreçlerini yaşamış ve yaşamakta olan kadınlara deyimlerinden bahsetme gibi konulara yer verilmiştir. Son olarak araştırmanın sonucu ve önerilere yer verilmiş, araştırmanın sınırlılıkları ve özgünlüğü de değerlendirilmiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE ATAERKİL SİSTEM

Bu araştırmanın odak noktası kadınlar olduğu için, literatür ve kavramsal çerçeve oluşturulurken toplumsal cinsiyet konusu öncelikli olarak ele alınmıştır. Tarih boyunca kadının toplumdaki yeri ve önemi, kültürel, ekonomik ve politik değişimlerle birlikte evrilmiştir. İlk toplumlar da cinsiyetler arası roller dengeliyken, tarımın başlaması ve mülkiyetin doğuşuyla kadınların statüsü değişmeye başladı. Tarihin ilk dönemlerinde, insanı “erkek” ve “kadın” olarak ayıran kategorik ayrım, kadının trajik durumunun başlangıcı oldu. Bu cinsiyet ayrımı, anaerkil ve ataerkil toplum yapılarının devamı olarak kadının mağdur edilmiş konumunu pekiştirdi. Zamanla erkek egemen yapılar, kadın meselesini ve kadınları ikincil bir konuma attetti (Karaaslan, 2016).

Kadınlar, tarih boyunca cinsiyete dayalı eşitsizliklere maruz kaldı. Kamusal alandan özele sıkıştırılan kadınlar, doğurganlık ve cinsellik üzerinden algılandı. Çeşitli kurumlar tarafından baskı altına alınan kadınlar, din aracılığıyla miras hakkından mahrum bırakıldı (Gönenç, 2006). Ancak, 18. yüzyılın sonlarına doğru, Fransız Devrimi ve aydınlanma düşüncesiyle kadınlar toplumda daha görünür bir konuma gelmeye başladı. Bu dönemde, kadınların çocuklarına ilk eğitimi verebilecek kadar bilgi sahibi olması gerektiği savunuldu (Perrot ve Duby; 2005).

Tarih öncesi çağlardan yirminci yüzyıla kadar, kadınların toplumdaki statüsü ve konumu, fiziksel güç ve üreme yeteneklerine dayandırıldı. Bu, kadınların sosyal hayatta erkeklerden daha aşağı bir konumda olmaları gerektiği yanılgısına yol açtı. Toplumların mitolojileri, dilleri ve gelenekleri, bu yanlış inancı destekledi. Her toplumun dilindeki kadınlarla ilgili ifadeler, bu algının derinlemesine bir göstergesi oldu ve kadınlara atfedilen sosyal rollerin ve öneminin bir yansımasıydı (Erbay, 2019).

Antik Yunan’da, kadınlar zayıf ve güçsüz olarak görüldü. Kadınların fiziksel özelliklerinden kaynaklanan farklılıklar, toplum düzeyinde karakter ve irade eksikliği olarak yorumlandı. Bu, kadınların doğaları ile değil, kültürel katılım yeteneksizlikleri ve

hem anlama hem de irade açısından yapıları ile tanımlanmalarına yol açtı (Kieckhefer, 2004).

Geleneksel toplumlarda, kadınların bireysel varlıklarını sürdürebilmenin tek yolu genellikle evlilik olarak görüldü. Hukuken yetişkin olsalar bile, 'baba evinde kaldıkları sürece tam yetişkin olarak kabul edilmediler. Toplum ve ailenin gözünde, kadının meşruiyeti genellikle yanında 'eş' olarak var olmasına bağlandı. Bu nedenle, kadınların evliliği arzulamaları, bir pervanenin ateşe doğru koşması gibiydi (Doğancı ve Tuncay, 2020). Tarihsel süreçler göstermektedir ki kadınların toplumdaki özgürlükleri ve bireysel hakları sınırlamaktadır. Evlilik, kadınların sosyal statüsünü belirleyen bir faktör haline gelmiştir. Ancak kadınların evlilik dışında da bireysel varlıklarını sürdürebilecekleri ve toplumda aktif rol üstlenebilecekleri anlayışı, modern toplumlarda daha yaygın hale gelmiştir.

2.1.1. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet bireylerin toplum içindeki rollerini, beklentilerini ve ilişkilerini şekillendiren karmaşık bir kavramdır. Cinsiyet terimi, biyolojik açıdan kadın ve erkek bireylerin temel fizyolojik niteliklerini ifade eder. Her ne kadar cinsiyet ve toplumsal cinsiyet terimleri zaman zaman birbirine karıştırılsa da farklı dillerde bu iki kavramı tanımlamak için genellikle ayrı terimler kullanılır. Toplumsal cinsiyet ve biyolojik cinsiyet birbirinden farklı kavramlardır. Biyolojik cinsiyet, genetik ve bedensel özelliklere dayanırken, toplumsal cinsiyet ise bireylerin toplum içindeki rolleri, davranışları ve beklentileri ile ilgilidir. Bu ayrım, cinsiyetin sadece doğuştan gelen bir özellik olmadığını, aynı zamanda toplumsal yapılar ve kültürel anlayışlar tarafından şekillendirilen dinamik bir olgu olduğunu göstermektedir (Dökmen, 2009).

İnsan cinsiyeti, biyolojik ve sosyal açıdan birçok önemli işleve sahiptir. Doğuştan erkek ya da kadın olmak, nüfusun dağılımını ve artışını etkileyebilecek kadar önemliyken, aynı zamanda toplumsal ayrımcılık ve eşitsizliklerin temelinde yatan faktörlerden biri olarak da öne çıkar. Biyolojik cinsiyet (sex) ile toplumsal cinsiyet (gender) arasındaki ayrım, her ikisinin de bireylerin yaşamlarında farklı ve temel roller oynadığını gösterir. Biyolojik cinsiyet anatomik özelliklere dayanırken, toplumsal cinsiyet ise kültürel normlar, beklentiler ve sosyal yapılar tarafından şekillendirilir. Bu iki kavramın birbirinden farklı olması, cinsiyetin yalnızca doğuştan gelen bir özellik olmadığını, aynı zamanda toplumun

bir ürünü olduğunu ve bireylerin kendilerini ifade etme şekillerinde çeşitlilik gösterdiğini vurgular (Bingöl, 2014). Buss'un görüşüne göre, her iki cinsiyet de doğuştan gelen ve biyolojik olan özelliklerin etkisiyle yaşam boyunca çeşitli deneyimler yaşarlar. Bu deneyimler, toplumsal cinsiyet rollerinin farklı şekillerde ortaya çıkmasını sağlar. Bu, toplumsal cinsiyet rollerinin sadece biyolojik değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel etmenler tarafından da şekillendirildiğini gösterir (Wood, 1999). Bu durum, cinsiyetin ve toplumsal cinsiyet rollerinin, toplum ve bireylerin yaşamlarında önemli bir rol oynadığını ve bu rollerin zamanla ve farklı kültürlerde değişebileceğini göstermektedir. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konularında ilerleme kaydetmek için hem biyolojik cinsiyetin hem de toplumsal cinsiyetin anlaşılması ve dikkate alınması gerekmektedir.

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Ataerkil Sistem

Modernleşme süreci, ataerkil yapıyı ve erkeklerin rollerini etkileyen tarihsel ve ekonomik değişimlerle iç içedir (Sultana ve Altay, 2019). Tarih boyunca ve farklı kültürlerde değişiklik gösteren toplumsal cinsiyet rolleri, beş bin yıldır süre gelen ataerkil sistemin bir sonucu olarak, kadın ve erkek arasında belirgin bir hiyerarşi oluşturmuştur (Korkmaz ve Başer, 2019). Toplumsal cinsiyet ve kadının rolü, tarihsel ve kültürel bir perspektiften ele alındığında, kadınların toplumdaki konumlarının ve rollerinin nasıl geliştiğini anlamamızı sağlar. Kadın ve erkeklerin toplum içinde üstlendikleri roller, doğuştan bir iş bölümünden çok, kültürel etkilerle şekillendirilen ve zamanla değişebilen görevlerdir. Bu roller, bireylerin toplum içindeki kimliklerini ve ifadelerini belirler. Dünya genelinde yapılan araştırmalar, toplumsal cinsiyet rollerinin evrimsel ve değişken olduğunu göstermektedir (Yener ve Demirtaş, 2018). Tarihsel süreçte, bu roller genellikle katı ve değişmez olarak kabul edilmiş olsa da günümüzde toplumsal cinsiyetin esnek ve kültürel olarak inşa edilmiş bir yapı olduğu anlayışı yaygınlaşmaktadır. Bu bağlamda, cinsiyetin biyolojik temellerinin ötesinde, sosyal, kültürel ve bireysel faktörlerin etkileşimiyle şekillendiğini ve bireylerin kendini ifade etme biçimlerinde çeşitliliğe olanak tanıdığını gözlemlemekteyiz.

Tarih boyunca toplumların şekillenmesinde kadınların ve erkeklerin rolleri büyük önem taşır. Bu roller, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine nasıl katkıda bulunduğu konusunda önemli bir perspektif sunar. Özellikle, ataerkillik ve toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların toplumda nasıl algılandığını ve hangi rolleri üstlendiğini belirler. "Ataerki" kavramı,

toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ve kadının toplumdaki ikincil konumunu anlamada kritik bir öneme sahiptir (Özçatal, 2011). Ataerkillik, erkelerin doğuştan kadınlara üstün olduğunu varsayarak, kadınların erkeklere bağımlı ve ikincil konumunu savunur. Bu düşünce yapısıyla, devlet, toplum ve ailedeki güç ve otorite erkeğe geçer, kadınlar ise haklarından ve olanaklarından mahrum kalır (Sultana ve Altay, 2019). Ataerkil sistem, kadının cinselliği, bedeni ve emeği üzerinde erkek denetimini ve sömürsünü ifade eden toplumsal yapı ve pratikler bütünüdür (Berkay, 1996). Ataerkil sistemin etkisi altında toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin toplum içinde nasıl davranmaları gerektiğini belirleyen toplumsal beklentileri oluşturur. Bu roller, Sosyo-kültürel etkilerle şekillenir ve ataerkil yapının etkisi altında, erkekler genellikle üstün kabul edilirken, kadınlar ev içi ve ailevi görevlere yönlendirilir (Şenel, 2012). Toplumsal yaşamın birçok alanında kadın ve erkeğe yüklenen bu kalıp yargılar, kadınların aleyhine ayrımcılığa yol açarak, kadınların sıklıkla ikinci plana atılmasına ve erkeğe kadından fazla değer veren bir eşitsizlik modelinin devam etmesine neden olmaktadır. Bu eşitsizlik modeli, özellikle çalışma fırsatları, kararlara katılım, seçme özgürlüğü, eğitim ve meslek seçimi gibi alanlarda belirgin hale gelmektedir (Zeyneloğlu, 2008). Ataerkil Yapı, erkek egemenliğini pekiştirirken, kadınları genellikle ikincil role itmektedir. Bu durum, kadınların hem toplumda hem de ev içindeki eşitlik ve özgürlüklerini sınırlar (Walby, 1990).

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Benimsenmesinde Ailenin Rolü

Aile, toplumsal çevre ve eğitim alanlarında, kız ve erkek çocukların cinsiyetlerine uygun rolleri benimsemelerinde ve toplumsal cinsiyet kimliklerinin oluşturulmasında önemli bir rol oynar. Bu durum, kadınların ev işleri ve çocuk bakımı gibi görevleri üstlenmelerini, erkeklerin ise iş rollerinin aile rollerinden daha belirgin hale gelmesini sağlar (Powell ve Greenhaus, 2010). Cinsiyet rollerinin benimsenmesinde aile bireylerinin, özellikle de anne ve babanın etkisi büyüktür. Ayrıca bireyin çevresindeki diğer yetişkinler, medya, toplumsal kurumlar ve kitle iletişim araçları önemli rol oynar (Schaefer, 2013). Toplumdaki alışkanlıklar, gelenekler ve değerler kuşaktan kuşağa aktarılırken, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin önyargılar ve kalıplarda bu aktarım sürecinin bir parçasıdır. Bu aktarım süreci, özellikle toplumdaki ataerkil yapının varlığı nedeniyle, toplumsal cinsiyetin belirlenmesi ve devamlılığının sağlanması için zemin oluşturur (Kıran, 2017). Bu durum, evlilik kurumunda da kendini gösterir. Evlilik, toplumun belirlediği

beklentileri cinsiyet rollerini de beraberinde getirir ve bu roller genellikle kadınların evlilikte duygusal, destekleyici ve yapıcı bir rol üstlenmesini, erkeklerin ise aileyi koruma ve ekonomik geçim sağlama sorumluluğunu üstlenmesini içerir. Ev işleri ve çocuk bakımı genellikle kadına atfedilen görevler arasındadır (Gök, 2013).

2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Aile yapısı, eğitim ve toplumsal çevre, çocukların cinsiyet rollerini benimsemelerinde ve kimliklerini şekillendirmelerinde kilit rol oynar. Bu roller, genellikle kadınların ev işleri ve çocuk bakımı gibi sorumlulukları üstlenmelerine, erkeklerin ise daha çok iş hayatına odaklanmalarına yol açar. Aile içinde anne ve babanın etkisi bu süreçte belirleyicidir. Medya, toplumsal kurumlar ve iletişim araçları da cinsiyet rollerinin benimsenmesinde etkilidir (Connell, 2003). Toplumsal cinsiyet rolleri, gelenekler ve değerler aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılır ve bu süreç, özellikle ataerkil toplum yapısının etkisi altında, cinsiyet belirlenmesi ve rollerinin devamlılığını sağlar. Evlilik kurumu da bu rolleri pekiştirir; genellikle kadınlar ev içinde destekleyici ve duygusal roller üstlenirken, erkekler koruyucu ve ekonomik destek sağlama görevini alır (Yılmaz vd., 2009). Cinsiyet eşitsizliğinin görüldüğü bir diğer konuda cinselliktir. Derya ve arkadaşlarının (2017) yapmış oldukları çalışma sonuçlarına göre, toplumumuzun cinsellik konusunda oldukça baskıcı bir yapıya sahip olduğunu ve bu durumun özellikle kadınlar üzerindeki etkilerinin daha ağır olduğunu göstermektedir. Çalışmaya göre, Öğrencilerin büyük bir kısmı, kültürel ve dini inançların bu baskıcı yapının oluşmasında önemli rol oynadığını düşünüyor. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi bir tutum sergilediği ve cinsel tabular konusunda daha bilinçli olduklarını ifade etmektedirler.

Toplumsal cinsiyet eşitliği, her iki cinsin de eşit hak ve fırsatlara sahip olması ve toplumun her alanında eşit temsil edilmesi anlamına gelir. Ancak, kadınlar ve erkekler arasındaki bu eşitliğin sağlanması, sadece yüzeysel değil, toplumsal sistemin derinliklerine kadar uzanan bir değişimi gerektirir. Geleneksel cinsiyet rolleri, kadınların toplumdaki konumunu olumsuz etkileyebilir ve bu durum, kadınların toplumda istenilen statüye ulaşmasını engelleyebilir. (McAdam ve Boudet, 2012).

Kadınların sosyal yaşamın her alanında erkeklerle eşit katılımının sağlanması, barış ve refahın tesis edilmesi ve sürdürülebilir gelişme için kritik öneme sahiptir. Kadınlar, belirli beklenti ve normlara tabi tutulmuş olsalar da zaman içinde eğitim, işgücüne katılım ve

siyasi temsil gibi alanlarda daha fazla görünürlük kazanmışlardır. Ancak, bu gelişmeler, cinsiyete dayalı eşitsizliklerin tamamen ortadan kalktığı anlamına gelmez. Cinsiyet normları, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği destekleyen toplumlarda, bu eşitsizliklerin cinsiyet normları olarak kabul edilmesi önemlidir (Yener ve Demirtaş, 2018). Bu toplumlarda, kadınların erkeklerle kıyaslandığında daha fazla olumsuz sosyal normlarla karşı karşıya kaldığı gözlemlenmektedir. Toplum genelinde bu normların kabul görmesi, mevcut inançların kısa vadede değişmeyeceği düşüncesini pekiştirmektedir (Ridgeway, 1997). Tüm bu nedenler, kadınların toplum içindeki ikincil konumlarının ve cinsiyet eşitsizliklerinin varlığını göstermekte ve kadının ataerkil sistem içerisinde çeşitli şiddet türlerine maruz kaldığını göstermektedir.

2.1.5. Toplumsal Cinsiyet ve Şiddet

Kadına yönelik şiddet, kadınların cinsiyetleri nedeniyle maruz kaldıkları fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ızdırıp veren ya da verebilecek olan her türlü eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit edilme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakılmadır. Toplumsal hayatta sıkça karşılaştığımız geleneksel değer yargıları, günümüzde farklı değişkenlerden etkilenecek yeniden üretilmektedir. Örneğin, “Kol kırılır, yen içinde kalır” gibi söz olayların aile içinde çözüldüğü ve dışarıya pek yansıtılmadığı bir anlayışı yansıtır (Kılıç, 2017). Toplumsal değer sisteminde aile bütünlüğünün güvenliği ve üstünlüğüne inanç açısından bu sorunun objektif olarak incelenebilmesi güçleşmektedir. Çünkü kadına yönelik aile içi şiddet özel alanda meydana geldiği için çoğu zaman gizli tutulmaktadır. Bu nedenle boyutlarının tespiti son derece güç olmaktadır (Baygal, 2020). Kadına yönelik şiddet, gerçekten ele alınması zor bir olgudur. Şiddetin temel amacı, kadının davranışlarını korkuyla kontrol etmektir. Bu üzücü gerçeklik, bütün şiddet olaylarında kadın ile erkek arasında erkek lehine bir güç dengesizliği olduğunu göstermektedir (Aktaş, 2006).

Kadına yönelik şiddet, fiziksel şiddetle sınırlı olmayıp, türlü çeşitli olabilmektedir. Duygusal, cinsel ve psikolojik şiddette kadınlar için büyük bir sorundur. Maalesef kadınlar genellikle aile içinde, eşlerinden, babalarından veya ağabeylerinden her türlü şiddete maruz kalmaktadır. (Timurturkan, 2009). Kadına yönelik şiddeti ikiye ayırabiliriz. Bayder'e (2018) göre, şiddet maddi şiddet ve manevi şiddet olarak ikiye ayrılabilir. Maddi şiddet somut bir şekilde ifade edilir ve genellikle fiziksel bir eylemi içerir. Bu tür şiddet, bir kişiye fiziksel zarar verme, yaralama veya tehdit etme şeklinde

kendini gösterir. Örneğin, darp, cinsel saldırı tehdit, zorlama gibi eylemler maddi şiddete örnek verilebilir. Manevi şiddet soyut bir şekilde ifade edilir ve genellikle psikolojik veya duygusal bir boyutta yaşanır. Bu tür şiddet, kişinin ruhsal sağlığını etkileyebilir ve kendine güvenini sarsabilir. Örneğin aşağılama, küçümseme, hakaret, aşağılık hissettirme gibi eylemler manevi şiddete örnek olabilir.

Sonuç olarak kadına yönelik şiddet, toplumun her katmanında ve kültüründe, kadınların cinsiyetinden kaynaklanan bir dizi insan hakları ihlali olduğu söylenebilir. Fiziksel, cinsel ve psikolojik boyutlarıyla, kadınların yaşamlarını derinden etkileyen ve onların özgürlüklerini kısıtlayan bir sorun olduğu anlaşılmaktadır.

2.2. EVLİLİK: BİRLİKTE YÜRÜEN YOL

Evlilik hayat arkadaşı olarak seçtiğimiz kişiyle birlikte yürüdüğümüz, aile kurmanın ve yuva inşa etmenin ilk adımını attığımız bir başlangıçtır. Bu başlangıç, bizi bir arada tutan ve ilişkimizi güçlendiren bazı değerlere dayanır. Chapman (2005), bu değerleri eşine sadık kalmak, birlikte bir bütün oluşturmak, birbirine yakın ve samimi olmak, ortak bir amaç için çalışmak, birbirinin eksiklerini gidermek olarak ifade etmektedir. Aksan (2013), evliliği, aile kurmanın ilk adımı olarak görür. Evliliği, erişkin bir erkek ve erişkin bir kadının kurduğu çok yönlü bir birliktelik olarak, toplumun kabul ettiği, yasal olarak tanınan, belli hak ve sorumluluklar içeren bir ilişki olarak aktarıyorken, Aktaş (2009) ise, evlilikte cinsel birliktelik ve bağlılığın, önemli rol oynadığını belirtir. Cinsel birliktelik sayesinde eşler, duygusal yakınlık, sevgi, saygı, ilgi ve destek hisseder. Evliliğin en tanımlayıcı yanını ise eşler arasındaki karşılıklı bağlılık olarak görmektedir. Bağlılık, eşlerin birbirine güvenmesi, değer vermesi, anlaması desteklemesi ve fedakârlık etmesi anlamına gelir. Bağlılık, eşlerin birbirine ömür boyu sadık kalarak, zorluklara birlikte göğüs gererek, mutlu anları birlikte yaşayarak gösterdikleri bir davranış olarak tanımlamaktadır. Çankırılı'ya (2013) göre, evlilik geleneklerin ve dinin öngördüğü normlara uygun olan sosyal bir kurumdur. Ayrıca, medeni kanun tarafından düzenlenen hukuki yönü vardır. Evlilik, çiftlerin bireysel iradeleriyle karşılıklı olarak birleşme niyetlerini beyan etmeleriyle gerçekleşir. Evlilik resmi bir akittir ve evlendirme memuru tarafından icra edilen resmi merasimle gerçekleşmektedir. Bu nedenle, irade beyanı evlendirme memuru ve en az iki şahit huzurunda yapılmalıdır. Ayrıca tarafların irade beyanlarının geçerli olabilmesi için iradeyi sakatlayan baskı, hata, akıl hastalığı gibi

durumların olmaması ve sağlam bir irade beyanının olması gerekir. Evliliğin toplum tarafından benimsenen sosyal normlara ve dinin öğretilerine uygun olması beklenirken, hukuki yönü ise medeni kanunlarla düzenlenmektedir. Evlilik, iki yetişkinin karşılıklı olarak birbirlerine uygun şekilde evlenme niyetlerini beyan etmeleriyle gerçekleşir. Sonuç olarak, evlilik tam ve sürekli bir hayat ortaklığı kurmayı amaçlayan bir birleşme şeklidir. Evlilik, kadın ve erkeğin hayatlarını birlikte sürdürmek için yaptıkları maddi ve manevi boyutları olan bir sözleşme olduğu söylenebilir.

2.2.1. Evliliğin Toplumsal Yönü

Toplumsal açıdan evliliğin, iki insanın birbirleriyle olan ilişkisini resmi olarak tanıma ve destekleme aracı olduğu söylenebilir. Ayrıca evliliğin yasal düzenlemeleri, iki insanın birbirine olan sorumluluklarını belirlediği ve bu sayede aile kurumuna katkı sağladığı düşünülmektedir. Toplumsal açıdan evlilik müessesesi, her şeyden önce yazılı sözleşmeye dayanan bir ilişkidir. Bir erkek ve bir kadın hayat boyu birlikte yaşamak üzere birbirlerine söz verirler. Demek ki evliliğin nüvesinde, birleşme ve beraber olma vardır (Chapman, 2005).

Toplum içinde, evlilik aracılığıyla kurulan aile yapısının işlevselliği genellikle olumlu bir şekilde değerlendirilir. Evli bireyler, bekar olanlara kıyasla daha fazla destek ve güven hissederler. Özellikle çocuk sahibi evli bireyler, toplum tarafından daha fazla desteklenme eğilimindedir. Ayrıca, evli çiftlerin genellikle daha istikrarlı bir ekonomik duruma sahip oldukları varsayılır, bu da onlara maddi açıdan güvenilmesine yol açar (Kılıç, 2018).

Evlilik aracılığıyla oluşturulan aile yapısı, insanlığın sürekliliğini sağlama ve nesillerin devam etmesine olanak tanıma gibi biyolojik bir rolün ötesinde, eşler arasındaki ilişkileri yasal bir zemine oturtur ve aile bireylerinin karşılıklı haklarını ve yükümlülüklerini netleştirir. Aile, sevgi ve şefkatle dolu bir çevre sağlar; bu çevrede bireyler arasında kurulan sıcak ve duygusal bağlar, karşılıklı sadakat ve aidiyet hissini pekiştirir. Bu sayede aile bireyleri psikolojik doyuma ulaşır. Aile aynı zamanda, bireyin sosyal kimliğinin şekillenmesine katkı sağlar ve ilk öğrenim alanı olarak toplumun kültürel değerlerini, normlarını ve beklentilerini aktarır (Dündar, 2020). Evlilik ve evlilik aracılığıyla kurulan aile, insanların birbirleriyle derin bir bağ kurduğu, bir ömür boyu sürecek bir yolculuğa çıktığı özel bir birlikteliktir. Bu yolculuk, farklı kültürlerin ve geleneklerin bir araya

gelmesiyle zenginleşir, aile yapısını güçlendirir ve çocukların sevgi dolu bir ortamda büyümesine olanak tanır. Ancak, tıpkı hayatın kendisi gibi, evlilik de inişler ve çıkışlarla doludur. Evlilik, hayat ortaklığı amaçlayan bir birliktelik olarak karşımıza çıkmakta ama bazen bu ortaklık çeşitli nedenlerle bozulabilmektedir. Geçimsizlik, ilgisizlik sevgi ve saygının bitmesi, sadakatsizlik gibi bozulmalar boşanmaya neden olmaktadır.

2.3. BOŞANMA: AİLE BÜTÜNLÜĞÜNÜN BOZULMASI

Boşanma, evlilik gibi eski ve köklü bir kurumun doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İnsanlık tarihi boyunca, eşler arasındaki uyumsuzluk ve çeşitli sorunlar nedeniyle evlilik bağının sonlandırılması gereken durumlar hep olmuştur. Bu, toplumların en eski dönemlerinden günümüze kadar süregelen, evlilik içerisindeki kadın ve erkeğin arasındaki ilişkinin devam ettirilememesi sonucu yaşanan sosyal fenomendir (Bucak, 2020). Boşanma olgusu günümüz toplumlarında yaygın bir hal almıştır. Boşanma hem dünyada hem ülkemizde artış gösteren bir durum olmuştur. Toplumun en küçük yapı taşı olan ailede yaşanan sorunlar toplumu da ilgilendiren sorunlardır. Ancak boşanma, sosyal, kültürel, psikolojik ve ekonomik boyutları olan karmaşık bir durumdur (Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2016). Boşanma, evlilik birliğinin sona ermesi için çeşitli nedenlere dayanan sosyal bir olgudur. Boşanma nedenleri, Sosyo- kültürel, kişisel, aile içi şiddet ve çocuk faktörleri olarak dört gruba ayrılabilir. Kişisel faktörler, eşlerin boşanma kararını ve uyumunu etkiler. Aile içi şiddet, boşanmanın hem sebebi hem sonucu olabilir (Kamalak, 2017).

2.3.1.Boşanmayı Etkileyen Faktörler

Boşanmayı etkileyen faktörlere bakıldığında, Tarhan' a (2010) göre, modernitenin evlilik bağlarını zayıflattığı ve modern hayatın insanları bireyselleştirdiği, kişinin kendisini her şeyden önce sevmesi gerektiği düşüncesinin evlilik sorumluluğunu göz ardı etmesine sebep olduğunu belirtmiştir. Ayrıca boşanma sebeplerinin birçoğunun bireysel istek ve duygulara dayandığını vurgulamaktadır. Zeybekoğlu'na (2009) göre, boşanmaların artmasının nedenleri, modernite, kadınların rol değişimi, aile içi çatışmalar ve ekonomik sorunlardır. Modernite, evlilikteki değerleri azaltmış, bireyleri sorumluluk ve kısıtlamalardan kaçmaya yönlendirmiştir. Kadınlar, eğitim ve iş hayatına girerek, ekonomik ve psikolojik olarak güçlenmiş, evlilikte eşitlik, sevgi ve paylaşım aramıştır.

Ancak bunları bulamayan kadınlar, yüksek statü ve ücretli meslek sahibi olsalar da evlilikten ayrılmayı tercih etmiştir. Böylece, boşanmaların artmasının nedenleri, bireylerin evlilikten beklentilerinin değişmesi, kadınların rol değişimi, aile içi çatışmalar ve ekonomik sorunlar gibi nedenler olduğunu ifade etmektedir.

Yavuzer'e (2010) göre ise, boşanma nedenleri her toplumda ve her ailede farklılık göstermektedir. Ama bazı genel nedenlerden bahsetmektedir. Evlilik öncesi eşlerin birbirini yeterince tanımaması, eşlerin birbirinin özgürlüğünü engellemesi, eşlerin iletişim becerisinin gelişmemiş olması, farklı sosyal ve kültürel çevreden gelmiş olması, eşlerin ailelerinin, eşlerin hayatına müdahale etmesi, eşler arasındaki güvenin sarsılması ve kıskançlık, kadınların eğitim düzeyinin yükselmesi, şiddet ve aldatma gibi nedenler olduğunu belirtmiştir. Aile içerisinde rol çatışmalarının artması, evlilikte uyum sorununa neden olduğuna işaret etmekte ve modern toplumlarda, kadın ve erkeğin üstlendiği rollerin belirsizleştiğini, kadın ve erkeğin ev içi ve ev dışı işlerde sorumlulukları nasıl paylaşacakları konusunda anlaşmazlık yaşadıklarını ifade etmektedir. Ayrıca, kadın ve erkeğin evlilikten beklentileri, ihtiyaç ve değerlerinin farklılaştığını bu nedenle, evliliklerde iletişim kopukluğu, anlayış eksikliği ve uyumsuzluğun arttığını vurgulamaktadır.

Türkiye Aile Yapısı Araştırması (2021)¹, sonuçlarına göre, ülkemizde boşanmalar artış göstermektedir. Boşanan çiftlerin sayısı 2021 yılında 175 bin 779 iken, 2022 yılında 180 bin 954 olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, 2021 yılı boşanma nedenleri incelendiğinde, %32, 2 ile sorumsuz ve ilgisiz davranma ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada %14, 1 ile aldatma, %9, 8 ile evin ekonomik geçimini sağlayamama %8, 1 ile dayak/ kötü muamele gelmektedir. Araştırmada cinsiyete göre, boşanma nedenlerine bakıldığında ise aldatma nedeniyle boşanma oranının yükseldiği görülmektedir. Yine bu araştırmanın sonuçlarına göre, sorumsuz ve ilgisiz davranmadan sonra kadınlara göre en önemli boşanma nedeni %19,3 ile aldatılmadır.

Bu bağlamda Amerikalıların sosyal bilimler hakkındaki görüşlerini takip etmek amacıyla Ulusal Bilim Vakfının Sponsorluğunda gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına göre,

¹ <https://www.tuik.gov.tr>

boşanmaların büyük çoğunluğu eşlerin birbirini aldatmasından kaynaklanmaktadır. Her yıl ABD’deki erkeklerin %12’si, kadınların ise %7’sinin, eşlerini aldattığı sonucuna varılmıştır. Washington Üniversitesi’nin bir araştırmasına göre, 60 yaş üstü erkeklerde hayat boyu sadakatsizlik oranı 1991’de %20 iken, 2006’da %28’e çıkmış olduğu ifade edilmiştir. Aynı yaş grubu kadınlarda ise bu oran 1991’de %5 iken, 2006’da %15’e yükseldiği görülmüştür (Zare, 2011). Bu sonuçlardan hareketle evlilikte aldatma olgusunun boşanma nedenleri arasında önemli etkiye sahip olduğu söylenebilir.

2.3.2. Boşanmanın Kadınlar ve Çocuklar Üzerine Etkileri

Aile birliğinin sonlanması anlamına gelen boşanma, evlilik birliği ile başlayan, evlilik sözleşmesinin ve bu sözleşmeye bağlı tüm bağlayıcıların son bulması anlamına gelmektedir. Boşanmanın olumsuz etkileri her iki tarafı etkileyebilir ama boşanma sonrası kadınların erkeklere göre daha fazla etkilendiği düşünülmektedir. Tarhan’a (2010) göre, kadınların karşılaştığı olumsuz durumların en önemli nedeni, toplumsal cinsiyet rolleri ve normlarıdır. Bu bağlamda, boşanmış kadınlar, toplum tarafından oluşturulan olumsuz bir imaja maruz kalmakta ve bu da onların toplum içinde saygınlık ve emek kazanmalarını zorlaştırmaktadır. Soygan (2019), yapmış olduğu çalışma sonucunda kadınları en fazla etkileyen durumların başında ekonomik sorunların olduğu, Sosyo-kültürel açıdan ise “dul kadın” imajının kadınlar için zorlayıcı durumların başında geldiği sonucuna varmıştır. Arıkan’ın (1996), belirttiği gibi, boşanmış kadınlar hem çevrelerinden hem de ailelerinden gelen baskılarla mücadele etmek zorundadır. Özellikle geleneksel değerlerin hâkim olduğu kentlerde, boşanmanın evlilik kadar meşru bir seçenek olarak görülmediğini ifade etmektedir. Bu durum, toplumun boşanmış kadınlara karşı olumsuz tutumlar geliştirmesine ve onları dışlamasına yol açabilmektedir.

Boşanma, eşler arasında ortak bir karar olabileceği gibi tek taraflı bir istek de olabilir. Boşanma aynı zamanda toplum yaşamındaki değişimlerin bir sonucu olarak da görülebilir. Teknoloji, eğitim, iş, yasal düzenlemeler gibi unsurlar, evliliğin işlevlerini etkilemiştir. Evlilik, kişilerin beklentilerine bağlı olarak farklı anlamlar taşımaktadır. Evliliklerdeki beklentilerin farklılaşması ve karşılanamaması nedeniyle eşler boşanma kararı alabilmektedirler. Boşanmanın erkekler içinde olumsuz yönlerinin olabileceği ancak kadınlar üzerinde daha fazla etkisi olduğu düşünülmektedir. Boşanmanın, eşlerin birbirine bağlılıklarını, kayıp duygularını, gelecek kaygılarını ve stres düzeylerini etkileyebileceğini ifade etmektedir (Uzun, 2013).

Can ve Aksu (2016), boşanma sonrası, kadınların psikolojik olarak pek çok problemle karşılaştıklarını, bu nedenle boşanma sonrası psikolojik yardım almanın, kadınların bu süreci daha kolay atlattıkları için çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak boşanan kadınların büyük bir kısmının, psikolojik yardım yerine, ailelerinin, çocuklarının ve yakınlarının desteğine güvenerek bu süreci aşmaya çalıştıklarını vurgulamışlardır. Baynal'ın (2018) çalışmasına göre, boşanma sonrasında insanların en çok baş vurdukları yöntemler, sosyal destek ve dini başa çıkma yöntemleridir. Sosyal destek, insanların boşanma sonrasında yaşadıkları duygusal sorunları paylaşabilecekleri ve destek alabilecekleri kişilerden oluşur. Dini başa çıkma yöntemleri ise, insanların boşanma sonrasında yaşadıkları stresi azaltmak için dini inanç ve uygulamalara yönelmeleridir. Çalışmada, boşanma sonrasında kadınların daha çok aileleriyle, erkeklerin ise daha çok arkadaşlarıyla iletişim kurdukları ve destek aldıkları görülmüştür. Arıkan (1990), yaptığı araştırma sonucunda kadınların karşılaştığı sorunlar olarak; yüzde elli altılık gibi büyük bir oranla ekonomik sıkıntı, yüzde on ikilik bir oranla çocukların geleceğinin belirsizliği, yüzde yedi, oranıyla yalnızlık sorunu olduğu sonucuna ulaştığını (akt., Kamalak, 2017), aktarmaktadır. Boşanma sonucunda bireylerin birtakım sorumlulukları son bulurken, başka sorumlulukların başlaması söz konusu olabilir. Boşanma sonrası sorumluluklar farklılaşsa bile çocukların varlığı nedeniyle anne-baba için devam etmektedir (Aksan, 2013).

Boşanma, aile bütünlüğünün bozulması ve ailenin dağılması anlamına gelir. Dağılan aile içerisinde daha çok etkilenen taraf çocuklar olmaktadır. Çankırılı (2013), anne ve babasının boşanması çocukların bebeklik dönemine denk gelmesi çocukların daha fazla etkilenmesine neden olduğuna, anne-baba sevgisine ve şefkatine olan ihtiyaçlarının yeteri kadar karşılanmadığına vurgu yapmaktadır. Özkan' a (2017) göre, boşanma, çocuklar için olumsuz sonuçlara yol açan bir süreçtir. Çocuklar, boşanmanın etkilerini dolaylı olarak yaşamakta ve aile bağlarının kopmasından en çok zararı gören taraf olabilmektedir. Boşanma, çocukların kendilerini güvende hissetmelerini engelleyebilmekte ve geleceğe dair kaygılarını artırabilmektedir. Kara'nın (2019) belirttiği gibi, boşanma sonucunda çocuklar, çeşitli psikolojik sorunlarla yüzleşmektedirler. Bu sorunlar arasında yalnızlık, korku, öfke, terkedilme, üzüntü, uyku ve yeme bozukluğu, başarısızlık ve toplumdan dışlanma sayılabilir. Bu sorunlar, çocukların gelişimini ve mutluluğunu olumsuz etkileyebilmektedir. Yapılan araştırmalar boşanma olgusunun çocukları birçok yönden etkilediği göstermektedir. Yavuzer (1987) yaptığı çalışmada, boşanma olgusunun

çocuklarda suçluluk oranının artmasına neden olduğu sonucuna varmıştır. Harper ve Mc Lanahan (2004) yaptıkları çalışma sonucunda boşanmış aileye sahip öz babalarıyla yaşamayan çocukların, sağlıklı bir aileye sahip çocuklara göre mahkumiyetle sonuçlanacak bir suç işleme olasılığının iki kat daha fazla olduğu sonucuna varmışlardır.

Bu nedenlerden dolayı denilebilir ki boşanmış aileye sahip çocukların, duygusal, sosyal ve kişilik gelişimleri etkilenebilir.

2.3.3. Boşanmanın Ekonomik Duruma Etkileri

Aldatılma ve boşanma sonrası kadınların baş etmek zorunda kaldığı birçok sorun vardır. Bunlardan biri olan ekonomik sorundur. Bu sorunla karşı karşıya kalan kadınlar eğer çocuk sahibi iseler kendilerini büyük bir hayat mücadelesi içerisinde bulabilirler. Boşanma olgusu, tüm aile bireylerini olumsuz yönde etkileyebilir. Boşanma sonucunda kadınların erkeklerden daha fazla etkilendiği yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konulmuştur. Arıkan ve Kaplan (2022) yapmış oldukları araştırma sonucunda, boşanmanın erkeklerin ekonomik durumunu kadınlara göre daha az etkilediği sonucuna varmışlardır. Boşanma, kadınlar için ekonomik açıdan daha büyük kayıplara neden olmakla birlikte, erkekler içinde ekonomik olarak avantajlı bir durum yaratmamaktadır. Boşanmış bireylerin ekonomik durumunu etkileyen en önemli neden, çocukların varlığı ve iş gücüne katılım oranlarıdır. (Jürgen A. ve Hummelsheim, 2009; akt. Aktaş, 2011). Boşanmanın ekonomik etkisine kadınlar açısından bakılacak olunursa, eşinin hem duygusal hem de ekonomik desteğinden mahrum kalan anne, çocuklarının ve evin yükünü tek başına yüklenmek zorunda kalmış olması, çocukları ile ilişkisini olumsuz yönde etkilemektedir. Boşanma, kadınların ve çocukların yoksulluğunu artıran bir olgu olarak karşımıza çıkmakta, bireylerde ciddi sağlık sorunlarına neden olabileceğini ifade etmektedir (Zeybekoğlu, 2018).

Buradan hareketle boşanma olgusunun kadınları ekonomik olarak zorlama nedenleri arasında, kadınların iş gücüne katılma oranlarının düşük olması, toplumun ön yargıları, kadınların küçük çocuk sahibi olmaları ve onların bakımını tek başına üstlenmek zorunda kalmaları ve kadınların duygusal yönden eşinin desteğinden mahrum kalmaları gibi nedenler sayılabilir. Bu nedenler kadınların yaşam kalitesinin düşmesine, kendilerine güvenlerini yitirmelerine ve çocuklarıyla ilişkilerinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olabilir. Boşanmış kadınların toplumun önyargılarıyla karşılaşmasının nedenleri

arasında, toplumun geleneksel değer yargıları, boşanmış kadınlara karşı olumsuz düşünceler ve kadınların dul kadın imajıyla damgalanması gibi nedenler sayılabilir. Bu durum, kadınların hem duygusal hem de sosyal yönden etkilenmelerine neden olabilir.

2.4. ALDATMA: İHANETİN CİNSEL GÖRÜNÜMÜ

Türk Dil Kurumu'na göre aldatma olgusu, beklenmedik bir davranış, karşısındakinin dikkatsizliğinden yararlanmak, verilen sözü tutmamak, yalan söylemek, oyalamak, ayartmak, baştan çıkartmak, eşlerden birinin diğer eşe sadakatsizlik etmesi ve ihanet olarak tanımlanmıştır. Aktaş (2009), aldatma olgusunu eşlerin birbirlerine duygusal, fiziksel ve cinsel sadakatsizlik göstermesi, ihanet olarak tanımlamaktadır. TDK sözlük, anlamından ve Aktaş' ın ifadelerinden anlaşılacağı üzere, evlilikte sadakatsizlik, ihanet gibi ağır bir ithamla eş seviyede görülmüştür. Tarhan ise, aldatma olgusunu şu şekilde ifade etmiştir.

“Evliliklerde eşleri birbirine bağlayan en önemli etken sadakattir. Eşler, evlenirken ömür boyu her konuda birbirle-rine sadık kalacaklarına dair söz verirler. Buna karşın evliliklerde sadakati ortadan kaldıran ve zayıflatan durumlar her toplumda yaşanabilir. Bunların başında ise cinsel aldatma gelir. Cinsellik özel biriyle paylaşılacak bir durumdur. Çünkü sosyal bir varlık olan insanın, hayvanlar gibi üreme dürtüsüyle rastgele cinsel ilişkiye girmesi doğasına aykırıdır. Bu yüzden evlilikte cinsel ilişki eşler için son derece özel, özel olduğu kadar da önemlidir. Eşlerden birinin diğerini aldatması, bu özel ve önemli birlikteliğe vurulan bir darbedir (Tarhan, 2017: 92).

Buradan hareketle aldatma, eşlerin birbirlerine karşı duygusal, fiziksel ve cinsel sadakatsizlik göstermesi, eşler arasındaki güveni sarsmak, evlilik birlikteliğini tehlikeye atmak ve ihanet olarak tanımlanabilir. Aldatma, evlilikte en önemli değerlerden biri olan sadakati zedeleyen ve evliliği sonlandıran bir davranış olduğu söylenebilir. Bu nedenle Türk Medeni Kanunu'nda aldatma olgusu boşanma nedenlerinin özel sebeplerinden biri olan zina olarak geçmektedir.

2.4.1.Zina

Aldatma ‘zina’ Türk Medeni Kanunu’nun 161. Maddesinde özel boşanma sebebi olarak düzenlenmiştir (Dede, 2018). Eşlerden biri eşi haricinde başka biriyle cinsel ilişkiye girmesi aldatma olarak adlandırılır. Aldatma hukukta zina olarak geçmektedir. Zina eski

Türk Ceza Kanunun’ da hem erkek hem kadın için suç sayılmaktaydı. Yeni medeni kanunda, Anayasa Mahkemesi, zinayı suç olmaktan çıkarmıştır. Böylece zina; eşlerin birbirine karşı en önemli yükümlülüğünü ihlal eden davranış olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, zina sebebiyle eşlerden biri diğerine boşanma davası açabilmektedir (Kaya, 2020). Zina, evlilikte eşlerin birbirlerine karşı en önemli yükümlülüklerinden biri olan sadakate karşı yapılan ciddi bir ihlaldir. Zina, yalnızca cinsel birliktelik anlamına gelmez, aynı zamanda evli bir kişinin başka bir kişi ile hem duygusal hem de fiziksel olarak yakınlaşması şeklinde ortaya çıkabilir. Bu durum, evlilik birliğinin temelini oluşturan sadakat yükümlülüğüne ters düşer (Özkan, 2015).

2.4.2. Aldatma ve Sadakatsizlik

Evlilikte aldatma ve sadakatsizlik ilişkisine bakılacak olunursa, aldatma ve sadakatsizliğin benzer süreçlere ya da olgulara işaret ettiği ifade edilebilir. Oysa ki birbirleriyle ilişkili olmasının yanı sıra, sadakatsizlik olgusunun, aldatmadan farklı olduğuna yönelik tanımlar söz konusudur. Aldatma, sadakatsizliğin bir sonucu olarak ortaya çıkan ve genellikle cinsel nitelikli olan bir davranıştır.

“Aldatma ve sadakatsizlik aynı şey değildir. Türkçe sözlükte “sadakatsizlik” “dostluğu ve bağlılığı içten olmamak, doğru ve gerçek olmamak” anlamı taşıırken, “aldatma” “birine verilen sözü tutmamak” anlamına gelir. Kadın – erkek ilişkilerinde bu iki sözcük daha derin anlamları olan iki olguyu ifade eder. Gizli bir eylem ve seçim olan “sadakatsizlik” duygusal ve cinsel olarak sadece birbirine özel olma sözünün ihlal edilmesi, bilinçli bir şekilde eşi kandırmaya yönelik eylemlerin gizlice sürdürülmesidir. Sadakatsizlik sonucunda ortaya çıkan bir eylem ve bir sonuç olan “aldatma” ise; sadakatsizliğin partner tarafından öğrenilmesi, bilinmesi durumudur. Sadakatsizlik “kişisel” ve ahlaki bir tutum, aldatma ise “ilişkisel” ve yıkıcı bir sorundur” (Weeks ve Keçe, 2016: 17).

Evlilik sözleşmesinin en güçlü bağı, Tarhan’ın da (2017) ifade ettiği gibi, eşlerin birbirlerine güvenleri ve sadık kalacakları sözüne işaret eden sadakattir. Çünkü sadakat güveni temsil eder. Sadık olmak verdiği sözü tutmak eşi dışında duygusal ve fiziksel ilişkiye girmemeyi ifade etmektedir. Sadakat sağlıklı bir evlilik için önemli ve evliliğin kalitesini arttıran bir durum olarak kabul edilmektedir. Sadakatsizlik ‘aldatma’ olarak tanımlanabilir. Aldatma ve sadakatsizlik arasındaki fark, yukarıda da işaret edildiği gibi

aldatmanın sadakatsizliğin bir sonucu, sadakatsizliğin ise bir seçim olduğu şeklinde açıklanabilir. Sadakatsizlik eşten başka biriyle duygusal olarak ilgilenmek, ona bağlanmak veya ilişki yaşamak anlamına gelir. Sadakatsizlik gizli bir eylem ve seçimdir. Aldatma ise, sadakatsizliğin eş tarafından öğrenilmesi, bilinmesi durumudur (Uzunovalı ve Özbay, 2023).

2.4.3. Aldatılma ve Boşanmanın Duygusal ve Sosyal Etkileri

Aldatma, aldatılan tarafta yoğun ve olumsuz duygulara yol açabilir. Aldatma, eşine güvenen kişinin bu güvenini kaybetmesine neden olur. Bu olayı öğrenen kişi, öfkelenir, kendisini değersiz ve sevilmeyen biri olarak görür. Aldatılan kişi, kendini suçlayabilir, eşinin aldatmasının nedenini kendinde arayabilir veya eşine karşı intikam duyguları geliştirebilir (Tarhan, 2017). Bu durum kişinin kendine olan güvenini sarsabilir, kendini sorgulamasına ve kendini yetersiz ve beğenilmeyen olarak algılamasına neden olabilir. Güven, bağlılık gibi duygular zayıflar ve ilişkide gerginlik artabilir. Aldatılma, kişileri derinden sarsan bir olgudur. Bir ilişkide aldatma, beklenmedik bir yıkımdır; bir anda her şeyi altüst eder. Sonrasında da çok uzun süre etkisi sürer. Aldatılan kişi, kendini “neden aldatıldım” diye düşünmekten alıkoymaz, bu soru bütün varlığını sarar (Weeks ve Keçeli, 2017). Buradan çıkarım yaparak denilebilir ki, aldatma, kişilerde yaralayan ve acı veren durumlardan biridir. Aldatıldığını öğrenen kişi, kendisine verilen değer ne kadar olduğunu, öz güveninin nasıl etkilendiğini ve inandığı şeylerin nasıl yıkıldığını hisseder.

Demircioğlu (2022), yaptığı çalışmada aldatılan eşin hem maddi hem de manevi zararlarının olduğu, aldatmanın kişilik hakkı ihlali teşkil ettiği ve güven duygusunu sarstığını belirtmiştir. Ayrıca aldatmanın evlilik birliğinin temelini oluşturan sadakat yükümlülüğüne aykırı olduğu ve aldatılan eşin sosyal kişilik değerlerine saldırı niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. Buradan hareketle aldatılan kişinin, bu olaydan en çok zarar gören taraf olduğu söylenebilir. Aktaş’a (2009) göre, kadınlar bu durumdan daha fazla yara alabilir, erkeklere göre daha çok kendilerini suçlayabilir, şüpheyne düşer ve hayal kırıklığına uğrayabilirler. Aldatılma kadınların eşlerinden uzaklaşmalarına neden olabilir, aldatılan bireyler kendilerine olan saygılarını kaybeder ve kendilerini değersiz hissedebilirler. Kadınlar için bu durum daha ağır olabilir, çünkü kendilerini özel ve eşsiz olarak görmeleri gereken inançları sarsılabilir, aldatılan kadınlar kimliklerini kaybettiklerini düşünebilirler. Kadınların, adalet duygularının azaldığı bunun nedeninin

ise, en güvendikleri kişi tarafından yaralanmaları olduğunu söylemektedir. Aldatılan kişiler çevreleriyle ilişkilerini koparabilir ya da zayıflatabilirler diye ifade etmektedir.

2.4.4. Aldatmanın Toplumsal Etkileri ve Aile Yapısına Yansımaları

Aldatma olgusu, evlilik ve sadakat gibi toplumsal normları etkileyebilir. Evlilikte aldatma davranışı, çocuklar dahil olmak üzere aile arasındaki ilişkileri etkileyebilir, aile içerisinde güven ve saygının azalmasına neden olabilir. Er ve arkadaşları (2020), yaptıkları araştırma sonucunda aldatma olgusunun toplumda sosyolojik ve psikolojik etkileri olduğunu, aldatma nedeniyle aile ilişkilerinde önemli sorunlar yaşandığının, özellikle çocuklar üzerinde travmatik etkilere neden olduğunu belirtmişlerdir. Çoğu toplum için aldatma sosyal bir sorun haline gelmiştir. Tarihsel süreçte bakıldığında eşler arasında aldatma günümüzdeki kadar yaygın olmamıştır. Amerika’da ki araştırma sonuçlarına göre, her evli yüz kadından yirmi beşi en az bir kere eşi dışında başka bir erkekle ilişkiye girdiğini, yine evli her yüz erkekten yetmişi de başka bir kadınla eşini cinsel olarak aldattıklarını ortaya koymuştur. Cinsel aldatmanın bu kadar yaygın olması boşanmaların artmasına neden olmuştur. Amerika’da 1955’ te yapılan araştırmalar sonucunda boşanma oranları yüzde 10 iken, 1995’te yapılan araştırma sonucuna göre yüzde 52’ ye ulaşmış olduğunu belirtmektedir (Tarhan, 2017). Aldatma, aile ve toplum yapısında değişikliğe neden olabilir, bu nedenle boşanma oranları artabilir bu da toplumun işleyişini etkileyebilir.

2.4.5. Aldatma ve Boşanma Üzerine Yapılmış Bazı Araştırmalar ve Sonuçları

Aldatma ve boşanma olguları, evlilik birliğinin en zorlayıcı durumlarındanıdır. Bu konuda dünyada ve ülkemizde farklı disiplinlerden pek çok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmada, yapılan araştırmalardan bazılarının özeti sunulacaktır. Literatür incelendiğinde bu araştırmaların daha çok psikoloji ve hukuk alanlarında yapılan nicel araştırmalar olduğu görülmektedir. Sosyoloji alanında ve nitel araştırma olarak yapılan araştırmaların kısıtlı olduğu anlaşılmaktadır.

Literatür incelemesi sonucunda ulaşılan bazı araştırmalar incelendiğinde şu sonuçlarla karşılaşmıştır. Astuti ve Lestari (2022), 5 aldatılmış kadın ile görüşme yaparak hazırladıkları araştırmalarını, eşlerinin aldatması nedeniyle boşanan kadınların psikolojik durumunu anlama üzerine yapmışlardır. Astuti ve Lestari, eşlerinin kendilerini aldatması sonucu boşanan kadınların, kendilerini değersiz, üzgün, pişman, öfkeli, korkmuş,

umutsuz ve güvensiz hissettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu duyguların, kadınların hem kendileri hem de çocuklarının geleceği için endişelenmelerine, hayat amaçlarını yitirmelerine ve erkeklere olan güvenlerini kaybetmelerine neden olduğunu ifade etmektedirler. Er ve arkadaşları (2020) yaptıkları araştırmada, 938 kişiye online olarak aldatma eğilimi sebepleri ölçeğini anket olarak uygulamışlardır. Er ve arkadaşları bu araştırma sonucunda kadınların duygusal yetersizlikten, erkeklerin ise cinsel yetersizlikten daha fazla etkilendikleri sonucuna ulaşmışlardır. Diğer bir araştırma ise, Şatıroğlu' nun (2017), evli bireylerin aldatma eğilimini etkileyen faktörler nelerdir araştırmasıdır. 257 evli bireyle online yapmış olduğu araştırma sonucunda, erkeklerin kadınlara göre daha fazla aldatma eğilimine sahip oldukları, aldatma eğilimin evlilik süresi, yaş ve çocuk sahibi olma gibi faktörlerden etkilendiği sonucunu bulmuştur. Muncsh (2015) araştırmasını, evli bireylerin gelir dağılımının aldatma üzerindeki etkisi üzerine yapmıştır. Araştırmasını, 2001-2011 yılları arasında aynı evlilik ilişkisinde olan heteroseksüel kadın ve erkek katılımcılar üzerinden yürütmüştür. Muncsh araştırmasında, gelir dağılımının aldatma ile cinsiyete göre farklı bir ilişkiye sahip olduğunu bulmuştur. Araştırma sonucunda erkeklerin, eşlerine göre daha az maddi gelir kazanması erkeklerin aldatma olasılığını arttırdığı, kadınların ise, eşlerinden daha fazla maddi gelir kazanması kadınların aldatma olasılığını azalttığı sonucuna ulaşmıştır. Tortamış (2014) yapmış olduğu araştırmada, evli bireylerin aldatma eğilimlerini incelemiştir. 208 evli bireyle yapmış olduğu araştırma sonucunda, aldatma eğilimi olan bireylerin, sevgi ve yakınlık ihtiyaçlarının karşılanmadığı, özgürlük ve bağımsızlık ihtiyaçlarının kısıtlandığını düşündükleri ve kendilerini başarı beklentisi içerisinde yetiştiren ebeveynlere sahip bireyler oldukları sonucuna ulaşmıştır. Duman Temel (2013), tarafından yüksek lisans tezi olarak yapılan araştırmada ise, evli kadın ve erkeklerde aldatmanın tipi, affetme arasındaki ilişkiler ve evlilik doyumunun aracı rolünü incelenmiştir. Araştırmaya eşini aldatmış yüz kadın ve yüz erkek olmak üzere iki yüz kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda aldatma sonrası evlilik doyumunu arttırmak için affetmenin önemli olduğunu vurgulamıştır. Kubat (2012) yapmış olduğu araştırmada, evli bireylerin aldatma eğilimi ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda ise, aldatma eğiliminin cinsiyet, evlilik süresi ve çocuk sayısı gibi değişkenlerden etkilendiği görülmüştür. Erkeklerin aldatma eğiliminin kadınlardan daha yüksek olduğu, evlilik süresi ve çocuk sayısı arttıkça aldatma eğiliminin de arttığını tespit etmiştir. Aldatma eğilimi yüksek olan bireylerin evlilik doyumlarının düşük olduğunu ifade etmiştir. Carr

(2010) araştırmasını, Amerikalıların sadakatsizliğe karşı tutum ve davranışlarının nasıl değiştiği, hangi sosyal ve demografik faktörlerin sadakatsizliği etkilediğini incelemiştir. Carr araştırmasında, 1972-2008 yılları arasında yapılmış ulusal bir veri kaynağı olan Genel Sosyal Anket verilerini kullanmıştır. Carr, yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre, Amerikalıların aldatma olgusuna karşı tutumlarını zaman içerisinde daha esnek hale geldiğini, ancak aldatma olgusunun sabit kaldığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, aldatmanın cinsiyet, ırk, eğitim, yaş ve kişilerin evlilik deneyimi gibi nedenlerle ilişkili olduğunu bulmuştur. Erkeklerin kadınlara göre daha fazla aldatma eğilimi içerisinde olduğunu, ancak bu farkın zaman içerisinde azaldığını tespit etmiştir. Aldatma olgusunun olumsuz etkilerine de değinen Carr, aldatma olgusunun evlilik doyumunu, güven, bağlılık ve iletişim gibi durumları zayıflattığı, boşanma riskini arttırdığı sonucunu belirlemiştir. Kantarcı (2009), evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerini araştırmıştır. 200 evli bireyle yüz yüze görüşme yapılmıştır. Kantarcı, araştırma sonucunda erkeklerin aldatma eğiliminin kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kadınların erkeklere göre daha fazla olumlu çatışma yönetim biçimine sahip olduklarını ifade etmiştir. Polat (2006), evli bireylerin evlilik uyumu, aldatma eğilimi ve çatışma eğilimlerini incelemiştir. 204 evli bireyle yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre, evlilik uyumu yüksek olan bireylerin aldatma ve çatışma eğilimlerinin daha düşük olduğunu bulmuştur. Sweeney ve Horwitz (2001) yapmış oldukları araştırmada, eşini aldatma ve boşanmayı başlatma durumunun boşanma sonrası ruh sağlığı üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Sweeney ve Horwitz, Ulusal Aile ve Hane Halkı Araştırması adlı ulusal olasılık örnekleminde, 1987-1988 ve 1992-1994 yılları arasında evliliklerini sonlandıran 580 erkek ve kadın bireylerin verileri üzerinde inceleme yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, eşini aldatma ve boşanma davası açma durumunun birbirleriyle etkileşim halinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Özellikle, aldatılma nedeniyle boşanma davası açma durumunda daha az depresyon yaşadıkları, aldatma dışında eşe açılan boşanma davası durumunda ise daha fazla depresyon yaşadıklarını ifade etmektedirler.

Bu araştırmaların çoğunluğunun sonuçlarına göre, erkeklerin aldatma olasılıklarının kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu araştırmaların ortak noktaları ise, hepsinin evli bireylerin aldatmasıyla ilgili bir konuyu ele almış olmalarıdır.

Literatür incelemesi sonucunda ulaşılabilen boşanma üzerin yapılmış bazı çalışmalar ise, şöyledir. Güven ve Köroğlu (2023) yılında, Trabzon ilinde yaşayan 31 katılımcı ile nitel araştırma yöntemi kullanarak gerçekleştirdikleri araştırmanın konusu, boşanma nedenleri ve boşanma sonrası çocukların sosyal uyum süreçleri. Araştırmanın sonuçlarına göre, boşanmaya etki eden en önemli boşanma nedeni olarak aldatma ve sorumsuzluk olarak belirlemişlerdir. Ayrıca, fikir ayrılığı ve geçimsizlik de boşanmaya neden olan sebepler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise, katılımcılar ve çocukları, boşanma sonrasında duygusal ve sosyal açıdan kendilerini daha iyi hissettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Boşanma üzerine yapılan diğer bir çalışmada ise, Çiçekli (2019), Van'da 2001-2016 yılları arasında gerçekleşen boşanmaları sosyolojik açıdan incelemiştir. Bu çalışmada TUIK, Aile Mahkemesi ve Van Barosu Adli Yardım Bürosu verilerinden yararlanmıştır. Kentleşme oranı yüksek, boşanmaların yoğun olduğu şehir merkez ilçelerinde yapılan araştırma boşanmaların hem toplumsal hem de bireysel düzeyde etkenlerle ilişkili olduğunu; boşanmaların bireysel, ailesel ve toplumsal düzeyde farklı sonuçlara yol açtığını tespit etmiştir. Boşanmanın sonuçların bireysel, ailesel ve toplumsal farklılaştığını ifade etmektedir. Boşanmanın bireysel etkileri olarak hem kadınlar hem erkekler için psikolojik, ekonomik, sosyal ve hukuki sonuçları olduğunu söylemektedir. Ailesel olarak boşanmanın etkileri ise çocukların velayeti, eğitimi, bakımı toplumsal olarak toplumsal cinsiyet rolleri, aile yapısı, sosyal dayanışma, nüfus yapısı ve sosyal kontrol gibi yapıları etkilemekte olduğu sonucuna varmıştır. Karakaya (2018) yapmış olduğu araştırmada, kadınların boşanma aşamasında ve sonrasında toplumsal cinsiyet bağlamında yaşadıkları sorunları ve zorlukları araştırmıştır. Araştırmasını Elazığ'da yaşamakta olan 13 boşanmış kadınla görüşme yaparak gerçekleştirmiştir. Kadınların boşanma kararı alma ve boşandıktan sonra ekonomik, hukuki, sosyal ve kültürel yönlerden etkilendikleri ifade etmiştir. Kadınların boşanma sürecinde aileleri, çocuklar ve toplum tarafından baskı ile karşılaştıklarını, boşandıktan sonra ise statü kaybı, yalnızlık, kendini değersiz hissetme ve ekonomik olarak zor durumda kalma gibi sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Cihan (2015), yaptığı araştırmada Elâzığ ilinde yaşamakta olan boşanmış kadınların durumunu sosyo-ekonomik ve psikolojik yönleriyle incelemiştir. Araştırmasını 15 kadınla görüşme yaparak gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, Elâzığ ilinde boşanmış kadınların durumlarının oldukça zor olduğu sonucuna ulaşmıştır. Boşanan kadınların hem kendi aileleri hem de toplum tarafından dışlandıkları, ekonomik olarak bağımlı oldukları, iş bulmakta ve geçimlerini sağlamakta

zorlandıklarını ifade etmektedir. Ayrıca boşanan kadınların psikolojik olarak da bir takım sorunla yaşadıkları, pişmanlık, suçluluk, yalnızlık ve umutsuzluk gibi duygular yaşadıklarını; boşanan kadınların sosyal destekten mahrum kaldıkları, yalnızlaştıkları ve sosyal hayattan uzaklaştıkları sonucuna ulaşmıştır. Mişe (2015) yapmış olduğu araştırmada, uşak ilinde boşanan çiftlerin boşanma sebepleri, boşanma sonrası yaşadıkları sorunlar ve boşanmanın dini yönü, boşanmanın dini hayata etkileri açısından incelemiştir. Araştırmasını, 10 boşanmış kadın ve 10 boşanmış erkek katılımcı ile görüşme yaparak gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Uşak ilinde boşanan çiftlerin boşanma sebepleri arasında, eşler arasında uyum sorunları, aile içi şiddet, ekonomik sorunlar, aldatma, eğitim düzeyi farkı, akraba evliliği, çocuk sahibi olamama, kıskançlık, sosyal medya kullanımı, eşlerin ayrı şehirde çalışması, eşlerin aile bağımlılığı ve eşlerin dini kuralları farklı uygulaması gibi nedenler olduğunu ifade etmektedir. Çiftlerin boşanma sonrası yaşadıkları sorunlar arasında, ekonomik zorluklar, çocukların velayeti, toplumsal dışlanma, psikolojik rahatsızlıklar, yeniden evlenme konusunda zorluk yaşama, aile ilişkilerinin bozulması, dini inanç ve ibadetlerde azalma gibi faktörler olduğu sonucuna varmıştır. Soygan (2019) yılında, Yozgat ilinde yaşamakta olan boşanmış kadınların boşanma sebepleri ve boşanma sonrası karşılaştıkları zorlukları sosyolojik olarak analiz etmiştir. Araştırmayı, 30 boşanmış kadınla yüz yüze gerçekleştirmiştir. Soygan, kadınların boşanma nedenleri olarak eşlerinden gördükleri şiddet, alkol kullanımı, aldatma, eşler arasında uyumsuzluk, cinsel sorunlar ve eğitim düzeyi gibi nedenler olduğunu belirlemiştir. Kadınların boşanma sonrası karşılaştıkları zorluklar olarak ekonomik sorunlar, toplumsal dışlanma, yalnızlık, çocukların velayeti, sosyal destek eksikliği ve yeniden evlenmek gibi zorluklar olduğu sonucuna varmıştır.

Bu araştırma sonuçlarına göre, aldatılma ve boşanma süreçlerinin hem kadınlar hem de erkekler için zorlayıcı durumlar olduğu söylenebilir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, erkeklerin kadınlara göre daha fazla aldatma eğiliminde oldukları, aldatılma ve boşanma süreçlerinde kadınların daha olumsuz etkiler altında kaldıkları söylenebilir.

3. YÖNTEM

Bu araştırmada, aldatılmış ve aldatılma sonucu boşanmış kadınların, aldatılma ve boşanma deneyimleri hakkındaki dūřünceleri, aldatılma ve boşanma deneyimine yükledikleri anlamlar ve yaşadıkları zorlukların neler olduğu anlaşılmaya çalışıldığı için, nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırma yöntemi, sosyal ve beşerî bilimlerde sosyal olguları doğal ortamlarında bütüncül ve gerçekçi bir şekilde incelemeyi amaçlayan esnek ve keşfedici bir yaklaşımdır. Nitel araştırmada, araştırma problemi, kuramsal ereve, araştırma soruları, çalışma grubu, araştırmacının rolü, veri toplama araçları ve veri toplama, veri analizi ve sonuçları gibi temel aşamaları vardır. Nitel araştırmada, görüşme, gözlem ve doküman inceleme gibi tekniklerle veri toplanır, betimsel ve içerik analizi teknikleri kullanılarak veriler yorumlanır (Karakař, 2017). Nitel araştırmalar sosyal geekliğin karmaşıklığı ve kutuplaşması karşısında, toplumsal aktörlerin anlam yüklediği eylemleri ve sembolleri kavramayı hedefler (Flick, 2014; akt., Kümbetođlu, 2020). Bu yöntem, insanların ve toplumların karşı karşıya kaldığı, sosyal sorunlara yaklaşımını inceleyen ve bu sorunların çözümüne katkı sağlayan araştırma yöntemidir. Analiz edilen verilerin niteliğiyle ilgilenen, katılımcıların görüşlerini ve yaptıkları yorumları ele alan araştırma yöntemidir (Creswell, 2013). Buradan hareketle nitel araştırma için, katılımcıların duygu, dūřüne ve deneyimlerine önem veren, araştırmacının rolünün ön plana çıktığı, sosyal ve insani sorunlara derinlemesine anlayış kazandıran bir araştırma yöntemidir diyebiliriz.

3.1. FENOMENOLOJİK YAKLAşIM

Araştırmada odak noktasına alınan problem Türkiye’de, yaşamakta olan aldatılmış ve aldatılma sonucu boşanmış kadınların, aldatılma ve boşanma deneyimleri hakkındaki dūřünceleri, bu süreçlere yükledikleri anlamlar ve yaşadıkları zorluklar nelerdir? olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Fenomenoloji birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerin ortak anlamını tanımlar (Creswell, 2013: 77). Fenomenoloji insanların deneyimledikleri şeyleri, yani fenomenleri, olduğu gibi betimlemeye çalışır. Fenomenolojik yaklaşımda da fenomenlerin özüne ulaşmak için katılımcıların bu fenomenlere ilişkin algılarını, bakış açılarını ve anlamlandırmalarını

ortaya çıkarmak amaçlanır. Fenomenler, bir kavram, bir düşünce veya bir duygu olabilir. Örneğin, aşk, özgürlük ve adalet gibi kavramlar fenomenolojik yaklaşımın konusu olabilir (Tekindal ve Uğuz Arsu, 2020). Araştırmada, aldatılma ve boşanma olguları kadınların ortak deneyimledikleri fenomenler olarak ele alınmış bu nedenle fenomenolojik yaklaşım tercih edilmiştir.

Fenomenolojik desenin seçilmesindeki diğer bir etken ise, araştırmada derinlemesine görüşme tekniğinin kullanılmış olmasıdır. “Fenomenolojik yaklaşımda derinlemesine görüşmelerden en iyi verimi alabilmek için soruların açık uçlu olması gerekir. Yarı yapılandırılmış sorular her katılımcının özel durumuna ve deneyimine göre şekillendirilebilir. Araştırmacı, katılımcıların özelliklerine göre takip soruları yöneltebilir, gerektiğinde diğer katılımcılardan farklı sorularda sorabilir” Cresswell, 2007; Seidman, 2006; akt., (Taşkın ve Bogenç Demirel, 2019: 246). Fenomenoloji, insanların yaşadıkları deneyimleri ve duyguları olduğu gibi betimleyen ve ortak yönlerini ortaya çıkaran nitel araştırma desendir. Bu araştırmada aldatılma ve boşanma gibi olgular fenomen olarak ele alınmış ve katılımcıların bu fenomenlere ilişkin düşünceleri, bakış açıları ve bu fenomenlere yükledikleri anlamlar derinlemesine görüşme tekniğiyle elde edilmiştir.

3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Kadınların aldatılma ve aldatılma sonucu boşanma deneyimlerine ulaşabilmek için fenomenolojik yaklaşımın kullanıldığı bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturularak derinlemesine görüşme tekniği tercih edilmiştir. Araştırma örnekleminde yer alanların, araştırma konusu hakkında bilgi, duygu ve düşüncelerini aktif olarak açıkladığı, yaşam öyküsünü anlattığı veri toplama tekniği, görüşme olarak adlandırılır. Görüşmenin amacı, katılımcıların iç dünyalarına erişerek onların özgün bakış açılarının belirlenmesidir. Görüşme, araştırılan konu hakkında bireyin yaşanmışlıkları, farklı deneyimleri, tutumları, düşünceleri, niyetleri yorumları, zihinsel algıları ve tepkileri gibi gözlenemeyen bilgilere ulaşılmasına olanak sağlar’ (Bengtsson, 2016; Seidman, 2006; akt., Baltacı, 2019: 374). Bu nedenler göz önüne alınarak bu araştırmada kadınların deneyimledikleri aldatılma ve aldatılma sonucu boşanma deneyimlerini anlayabilmek amacıyla katılımcılarla, derinlemesine görüşme yapılmıştır.

Derinlemesine görüşme tekniği, nitel araştırmalarda kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem, sosyal dünyadaki görünür birçok olgunun sadece görünümünü değil, görünümünden ziyade özünü anlamayı, ayrıntılı kavramayı ve bütüncül bir şekilde anlamayı mümkün kılar. Bu teknik, araştırılan konuya odaklanır ve bu konu etrafında bireylerin düşüncelerini ve değerlendirmelerini bir araya getirerek veri oluşturmayı hedefler. Derinlemesine görüşme, araştırmacının konuşmayı yönlendirdiği ve zaman zaman daha ayrıntılı sorularla zenginleştirdiği bir süreçtir. Bu süreçte konuşmacı kendisini rahatça ifade edebilir. Günlük konuşmalardan farklı olarak, derinlemesine görüşme araştırma amacına bağlı olarak gerçekleştirilir (Kümbetoğlu, 2020). Derinlemesine görüşmeler, araştırmanın problemi hakkında daha net bir fikir edinmek için görüşülen kişilerin katkılarıyla, problemin her yönünü kapsayan, konuyu derinleştirmeye yönelik soruların sorulduğu çoğunlukla yüz yüze yapılan bir araştırma tekniği olarak kullanılmaktadır (Tekin, 2006).

3.3. GÖRÜŞME SÜRECİ VE ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmada, katılımcılara ulaşmak için kartopu örneklem kullanılmıştır. Katılımcılarla görüşme öncesi telefonla veya yüz yüze görüşülmüş ve görüşme için uygun zaman belirlenmiştir. Görüşmelerin gönüllülük esasına dayandığı ve kimliklerinin gizli tutulacağı bilgisi katılımcılara verilmiştir. Görüşmelerin daha sağlıklı yapılabilmesi amacıyla görüşme öncesi ses kaydı alınabilmesi için katılımcıların her birinden izin istenmiştir ve istedikleri takdirde görüşmeye son verebilecekleri belirtilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturularak görüşmecilere sorular yöneltilmiştir ve görüşmeler sırasında görüşmecilere, görüşmenin akışına göre ayrıntılı sorular yöneltilmiştir. Görüşmelerin soru cevaplama kısmı, en uzun 2 saat, 5 dakika, en kısası 1 saat, 30 dakika sürmüştür. Görüşmelerde elde edilen ses kayıtları araştırmacı tarafından kelimesi kelimesine transkribe edilmiştir. Görüşmelerin ses kayıt transkripleri 120 sayfadan oluşmaktadır. Katılımcılardan dördü ile yüz yüze, üçü ile online görüşme yapılmıştır. Görüşmenin yapılacağı yer ve zaman katılımcıların istekleri doğrultusunda belirlenmiştir. Yüz yüze olan görüşmelerin ikisi Eylül ve Ekim 2023 ayları arasında araştırmacının kendi evinde, diğer ikisi Ağustos ve Eylül 2023 aylarında katılımcıların kendi evlerinde gerçekleştirilmiştir. Online görüşmeler ise Ağustos 2023' de gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma, Zonguldak, Düzce, Kocaeli ve İstanbul illerinde yaşamakta olan yedi gönüllü katılımcı kadın ile sınırlıdır. Araştırmaya katılan katılımcıların aldatılmış ve aldatılma sonucu boşanmış olması ise diğer bir sınırlılık olarak gösterilebilir. Araştırma tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup bu konunun özel hayatla ilgili olması nedeniyle sınırlılıkla karşılaşmıştır. Mesela, üç katılımcı özel hayatlarını ilgilendirmesi nedeniyle görüşme isteğini geri çevirmiştir. İki katılımcı ise bu konunun kendilerini çok yaraladığını aynı acıları tekrar yaşamak istemediklerini belirterek görüşmeyi istememişlerdir. Ayrıca günümüz problemlerinden biri olan zaman ayırma karşılaşılan sınırlılıklardan bir diğeri olmuştur.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ, ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE KAPSAMI

Araştırmada verilerin analiz için betimsel analiz tercih edilmiştir. Betimsel analizdeki amaç, görüşme ve gözlem sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulur ve gerekirse olgular arasında karşılaştırmalar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224). Betimsel analiz, araştırma tasarımı çerçevesinde belirlenen bir tema üzerinde yapılan nitel veri analizi yöntemidir. Bu yöntemde, çeşitli teknikler kullanılarak toplanan veriler özetlenir ve yorumlanır. Araştırmacı, bu yöntemde doğrudan alıntılara yer vererek katılımcıların görüşlerini vurgular. Temel amacı, elde edilen bulguları özetlemek ve yorumlamaktır. Bu yöntem, araştırmacıya katılımcıların deneyimlerini ve düşüncelerini daha derinlemesine anlama ve analiz etme imkânı sağlar. Araştırmacı katılımcıların yanıtlarını doğru bir şekilde aktararak ve analiz ederek bulguları özetler ve yorumlar (Aydın, 2018).

Bu araştırma, kadınların aldatılma nedeniyle sona eren evliliklerini kadınların bakış açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, kadınların bu süreçleri nasıl yaşadıklarını, duygusal deneyimlerini ve baş etme stratejilerini anlamak için evlilik, aldatılma ve boşanma süreçlerini ele almaktadır.

Araştırmanın temaları üç ana başlık altında incelenmiştir:

Evlilik ve Aldatılma Süreçleri:

Bu tema, kadınların evliliklerindeki aldatılma süreçlerini içermektedir. Evlilik içindeki aldatma deneyimleri, duygusal tepkiler ve ilişki dinamikleri bu bölümde ele alınmıştır.

Boşanma Süreçleri:

Boşanma, aldatılma sonrası sıkça yaşanan bir süreçtir. Bu tema, kadınların boşanma sürecini nasıl yaşadıklarını, hukuki, sosyal ve duygusal boyutlarını incelemektedir.

Süreçler Sonrası Düşünce ve Deneyimler:

Aldatılma ve boşanma sonrası kadınların düşünceleri, duygusal tepkileri ve hayatlarına olan etkileri bu bölümde değerlendirilmiştir.

Bu araştırma, toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil sistem gibi temel kavramları da göz önünde bulundurarak kadınların bakış açısından bu konuları analiz etmeyi amaçlamaktadır.

3.5. ARAŞTIRMANIN ETİĞİ VE GÜVENİRLİLİK

Araştırmaya başlamadan önce etik kurul izni alınarak araştırma etiğine uygun davranılmıştır. Görüşmelere başlamadan önce katılımcılara aydınlatılmış onam formu sunulmuş ve katılımcıların sözlü onayı alınmıştır. Ayrıca araştırma gönüllülük esasına dayandığı için istedikleri zaman görüşmeyi sonlandırabilecekleri katılımcılara bildirilmiştir. Araştırma boyunca katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulacağı ve başka hiçbir yerde paylaşılmayacağı katılımcılara belirtilmiştir. Analiz aşamasında katılımcıların kimlik bilgilerini korumak amacıyla katılımcılara farklı isim verilerek katılımcı kimlik bilgileri korunmuştur.

Yukarıda da ifade edildiği gibi nitel araştırmalar, derinlemesine anlayış ve kapsamlı bilgi sağlamak için kullanılan araştırma yöntemidir. Araştırmaların güvenilirliği, sonuçların tekrarlanabilir olup olmadığıyla yakından ilişkilidir. İnsan davranışlarının karmaşık doğası nedeniyle, her araştırma tekrarlanamayabilir, ancak güvenilir ölçüm yöntemleri kullanarak inandırıcılığı artırabiliriz. Güvenirlik, araştırmanın bilimsel değerinin temel bir bileşenidir ve geçerlilik için önkoşuldur. Araştırmanın güvenilirliği, zamana göre değişmezlik, puanlayıcılar arası uyum ve iç tutarlılık ile sağlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Güvenirlik iki ana kategoriye ayrılır: dış ve iç güvenirlik. Dış güvenirlik, araştırmanın farklı ortamlarda tekrarlandığında benzer sonuçlar vermesi anlamına gelir

ve şeffaf raporlama, katılımcıların ve veri kaynaklarının net bir şekilde tanımlanması gerektirir. İç güvenilirlik ise, farklı araştırmacıların aynı veri setiyle benzer sonuçlara ulaşması durumudur ve betimsel veri sunumu, çoklu araştırmacı katılımı ve gözlem doğrulaması gibi yöntemlerle artırılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu nedenle araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için katılımcı verilerinin defalarca okunup, ihtiyaç duyulan yerlerde tekrar katılımcı görüşüne ve katılımcı teyidine başvurulmuştur. Ayrıca bu araştırmanın tüm aşamalarında danışman onayı alınmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular katılımcıların ifadeleri doğrultusunda aktarılmış olup araştırmacının varsayımları ve ön yargılarından olabildiğince uzak durulmaya çalışılmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çizelge 4.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Katılımcı Kod İsmi	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Çocuk sayısı	Şimdiki Medeni durum	İlk evlilik yaşı	Kaç yıl evli kalmış	Ayrılmış Kaç yıl olmuş	Eşle akrabalık durumu
Şermin	56	İlk Okul Mezunu	Modelist	5	Bekar	16	26	15	Yakın Akraba
Nalan	40	Lise Mezunu	Servis Hostesi	2	Bekar	20	9	10	Akraba değil
Nilgün	56	Lisans Mezunu	Şube Müdürü	1	Bekar	23	24	5	Akraba değil
Feride	65	Lisans mezunu	Ameliyat Sekreteri Emekli	1	Bekar	37	1.5	26	Uzaktan akraba
Songül	37	Orta Okul Mezunu	Tekstil	3	Evli	23	10	1.5	Akraba değil
Yasemin	65	Lise Mezunu	Ev Hanımı	2	Bekar	21	36	1.5	Akraba değil
Havva	43	İlk Okul Mezunu	Ev Hanımı	2	Bekar	17	2	25	Akraba değil

Şermin: Görücü usulü ve aile baskısıyla 16 yaşında evlenmiştir. Kendisinin ve eşinin ilk evliliği olduğunu belirtmiştir. Bu evlilikten 5 çocuk sahibi olmuştur. Evliliği 26 yıl sürmüş, evliliğinin kaçınıcı yılında olduğunu tam bilemediği bir zamanda çoklu aldatılmıştır. Eşinin sorumsuzluğundan bahsetmiştir. Boşanalı 15 yıl olmuştur. Eski eşi, 56 yaşında, emekli medeni durumu evli, öğrenim durumu ilkokul.

Nalan: Severe ve ailesinin istememesine rağmen, ailesinin onayını alarak 20 yaşında evlenmiştir. Kendisinin ilk evliliği olmasına rağmen eşinin ikinci evliliği olduğunu ifade etmiştir. Bu evlilikten 2 çocuk sahibi olmuş ve evliliği 9 yıl sürmüştür. Evliliğinin 7. yılında ilk aldatılma gerçekleşmiş, daha sonra ikinci aldatılma olayı ikinci çocuğuna 5 aylık hamileyken gerçekleşmiştir. Evliliğinde çoklu aldatma olgusu vardır. Evliliğinde

bazı sorunlar olduğunu ifade etmiştir. Boşanalı 10 yıl olmuştur. Eski eşi, 48 yaşında, özel sektörde çalışıyor, medeni durumu evli, öğrenim durumu lise mezunu.

Nilgün: 23 yaşında severek evlenmiştir. Evlilik kararını babası onaylamamıştır. Flört döneminin 8 yıl sürdüğünü belirtmiştir. Evliliği 24 yıl sürmüş ve evliliğinin 20. yılında aldatılmıştır. Bu evlilikten 1 çocuğu olmuştur. Evliliğinde bazı sağlık sorunları yaşadığını ve bu durumun evliliğinde sorunlara neden olduğunu söylemiştir. Boşanalı 5 yıl olmuştur. Eski eşi, 59 yaşında emekli, medeni durumu evli, öğrenim durumu lise.

Feride: 37 yaşında severek evlenmiştir. Bu evliliği hem kendi ailesi hem de eski eşinin ailesi tarafından onaylanmamıştır. “Ya benim ailem istemedi bak onun rahmetli babası da istemedi. Dedi ki hatta babam bir taraftayız dedim ya biz görüşüyoruz rahmetli babası da dedi ki benim eşeğimden eşek olmaz dedi ama dedi ben söz geçiremedim ama, sen bilirsin sen verirsen ver orada kabahatin en büyüğü benim zaten” Kendisinin ilk evliğı olduğunu eşinin ikinci evliliğı olduğunu ifade etmiştir. Evliliği 1,5 yıl sürmüş, bu evlilikten 1 çocuğu olmuş ve evliliğinin 2. ayında aldatılmıştır. Evliliğinde çoklu aldatma vardır ve eşinin sorumsuz olduğunu ifade etmiştir. Boşanalı 26 yıl olmuştur. Eski eşi, 65 yaşında esnaf, medeni durumu evli.

Songül: 23 yaşında severek ve aile onayı alarak evlenmiştir. Evliliği 10 yıl sürmüş ve evliliğinin 6. ayında aldatılmıştır. Evliliğinde çoklu aldatma olduğunu ifade etmiştir. Bu evlilikten 3 çocuğu olmuştur. Eşinin sorumsuzluğundan şikâyet etmiştir. Boşanalı 1,5 yıl olmuş ve ikinci evliliğini gerçekleştirmiştir.

Yasemin: 21 yaşında ve ailesini onayını alarak evlenmiştir. Evliliği 36 yıl sürmüş, bundan önce de 7 yıl flört ve nişanlılık dönemi olduğunu ifade etmiştir. Bu evlilikten 2 çocuğu olmuş ve evlilik süresince eşinin ilgisizliğinden şikayetçi olmuştur. Tahmini olarak evliliğinin 26. yılında aldatılmış olduğunu düşünmekte olup bundan 1,5 yıl önce kesin olarak aldatıldığını öğrenmiştir. Boşanalı 1,5 yıl olmuştur.

Havva: 17 yaşında severek evlenmiştir, annesi bu evliliği onaylamamıştır. “Tabi ki, annem onaylamadı ama ben istedim”. Evliliği 2 yıl sürmüş, bu evlilikten 2 çocuğu olmuştur. Evliliğinde hiçbir sorun olmadığını ifade etmiş ve ikinci çocuğuna 5 aylık hamileyken aldatılmıştır. Boşanalı 26 yıl olmuştur.

Katılımcıların hepsi nikah veya düğün yaparak evlenmişlerdir. Katılımcıların hiçbirisinde kaçarak evlenme olgusuna rastlanmamıştır.

4.1. EVLİLİK VE ALDATMA SÜREÇLERİ

Bu bölümde katılımcı kadınların evlilik süreçleri ve evlilik hayatları hakkında bilgi sahibi olmak istenmektedir. Kadınların evlilik kararları ve bu kararların eşleriyle ilişkilerine etkileri, evlilik süresince iletişimleri ve evliliklerinde yaşadıkları sorunlar ve aldatılma süreçleri incelenecektir.

4.1.1. Evlilik Kararı ve Önemi

Evlilik, bireylerin doğal üyesi olduğu ve yaşamını devam ettirebilme gereksinimi duyduğu aile kurumunu oluşturabilmek için attığı yasal bir adımdır diyebiliriz. Bu adım, iki karşı cinsin birbirine karşı olan sevgi ve bağlılığını gösteren resmi bir sözleşme olan nikah ile gerçekleşir. Evliliğin, birçok kültürde kabul gören yasal ve sosyal statü olduğu söylenebilir. Bu birliktelik, paylaşılan sorumluluklar, haklar ve ödevlerle gelir. Evlilik çiftlerin birbirlerine olan sevgi ve sadakatini resmileştirir ve aile birliğini güçlendirir (Bayer, 2013). Evlilik, sadece iki kişiyi değil onların ailelerini, yakınlarını ve doğacak çocuklarını da ilgilendiren bir karardır. Bu karar, insanın geleceğini şekillendirecek, hayatını güzelleştirecek ya da zorlaştıracak bir karardır. Bu nedenle, evlilik kararı alırken ve eş seçilirken, duyguların yanı sıra mantığında devreye girmesi gerekir (Korucu, 2015).

Şimdi şöyle oldu: Ben açık öğretimi kazanmıştım ve gitmedim, ailevi sorunlardan dolayı. Sonra çalışmaya karar verdim, özel sektörde. Ve ... çarşısında çalışmaya başladım. Orada da iki ay sonra falan eşimle tanıştım. Bir dört ay falan arkadaşlığımız oldu. Sonra da evlilik kararı aldık, bu şekilde. Ondan sonra tanıştık falan, aileler tanıştı. Kısa sürede de evlendik, hani çok uzatmadık. Nikah kıyarak evlendik (Nalan, 40).

Orada ortak arkadaşlarımın vesilesiyle tanıştım, yani o şekilde başladı. Fazla da uzun sürmedi, biraz apar topar oldu. Bir ay, bilemedin üç ay gibi sürede oldu tanışma süremiz, çok kısaydı. Apar topar oldu. Ee, annesi görüşmeye geldi. Annesiyle tanışır tanışmaz yüzükleri takmak istedi, çok hızlı ilerledi. Hiç tanımadan karar verdim, hani böyle çocuksun o zaman. Anlama şansın yok, cahilsin. Hayat lay lay lom (Songül, 37).

Eşim, komşumuzun erkek kardeşiydi. 17 yaşındaydım, karşıma çıktı. Hep yolumu kesti. Bana olan sevgisini anlatmaya çalıştı ve ben de hayatımda ilk defa bir erkek tarafından böyle şeyler duymuştum. Cazip geldi. Şu anki aklımla baktığımda, o zaman ki o sevgi miydi? Evet, yani masum duygularla sevgiydi ama şu anki aklım olsa o duygularla öyle bir şey yapmazdım yani. Evlilik kararı verecek şeyleri düşünmemişim yani. Bundan iyi bir baba olur mu? İyi bir koca olur mu? Ama o zaman öyleydi. Yani görüncem komşumuz oluyodu. Öyle geldiler, istediler. Çok istediler ama annem, ailem pek onaylamadı (Havva, 43).

Evlilik kararı insan hayatını etkileyen önemli kararlardan biridir. Çiftler bu kararı alırken dikkatli ve bilinçli olmaları gerekir. Araştırmaya katılan kadınların evlilik kararına ilişkin

bulgularını ele aldığımızda, kadınların çoğunluğunun bu kararı kendilerinin aldığı görülmektedir. Çok kısa bir süre içerisinde, isteme, nişanlanma ve evlenme gibi durumların gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Kadınlar, evlilik kararı alırken aceleci davrandıkları, eşlerini yeterince tanıyacak zamanlarının olmadığını bu nedenle pişmanlık duydukları sonucuna varılmıştır. Bu araştırmaya katılan yedi kadının altısı evlilik kararını kendilerinin aldığını sadece bir kadın bu kararı kendisinin almadığını, aile baskısı nedeniyle çok küçük yaşta evlenmek zorunda kaldığını ifade etmiştir.

Evet, yani bana dünürlük yapılmadı. Rahmetlik babamla kayın pederim iki bacanak birbirlerini çok seviyordu. İşte kayınpeder arada bir gelirdi A'ya. İşte bacanak, ya işte senin kız da büyüdü. Ee, artık bir adını koysak mı? O da diyor: Aaa, bacanak, senden kız mı esirgeyeceğim? Al, senin olsun. Yani bana dönüp dünürlük yapılmadı, söz kesilmedi. Ondan sora şaka gerçeğe dönüştü işte. 15 yaşındaydım... Diyor ki bacanak, sen nasıl bilirsen öyle yap... O mektup belki bir hafta durdu evde, postaya verilmedi. Ee ve ben elime on kere aldım, içindekini değiştireyim ama bir türlü yapamadım. Korktum, yapamadım. Sora yüzük takıldı falan. Ya, çevremden utaniyorum. Ya, yanımda bir çocuk. 15 yaşında bir çocukla nişanlanıyorsunuz (Şermin, 56).

Şermin'in yaşadıkları, Berkay'ın, belirttiği gibi toplumumuzda kadın ve erkekler arasındaki ilişkilerin genellikle erkek egemen bir yapı içinde değerlendirildiğini göstermektedir. Bu yapı, kadınları hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha pasif bir role ittiğini vurgulamaktadır. Erkek egemenliğinin, kontrol aracı olarak kabul edildiğini ve kadınların üzerinde denetim gücü kurulmasını normalleştirdiğini ifade etmektedir (Berkay, 2012). 15 yaşında ailesinin kararıyla kendi isteği dışında evlendirilen Şermin'in örneği, ataerkil toplum düzeninde kadınların erkeklere göre daha az söz hakkına sahip olduğunu ve bu durumun kadınlar üzerindeki baskıcı etkisini açıkça ortaya koyuyor. Kadınların evlilik, eğitim ve kariyer gibi hayatlarını doğrudan etkileyen önemli kararları kendilerinin alamadığı bir toplumsal eşitsizlik yapısını yansıtıyor.

4.1.2. Evlilik Süresince Eşler Arasında İletişim ve Evlilikte Tutan Dinamikler

Evlilikte, eşler arasındaki iletişim ve ilişki dinamikleri, mutlu ve sağlıklı bir birliktelik için önemli olabilir. Eşlerin birbirlerini anlamaları ve ihtiyaçlarını karşılamaları, etkili iletişimle desteklenebilir. İlişkiler, sevgi, saygı, hoşgörü, güven ve destek gibi değerlerin paylaşılmasına katkıda bulunabilir ve birlikte geçirilen zamanın keyfini artırabilir. Bu değerler, evliliğin sağlam temellerinden biri olarak görülebilir ve her iki tarafın mutluluğuna katkı sağlayabilir. Bu nedenle, eşler arasında güçlü bir iletişim kurmak, evliliğin sürdürülebilirliğine ve gelişimine yardımcı olabilir. Kadınlara yöneltilen

“Evlilik süresince eşinizle iletişiminiz nasıldı”? Sorusuna verilen yanıtlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Süper, en ufak bir tane tartışmalarımız hiç tartışmam olmadı; yani mutluluk adına ne varsa yaşanabilmiştir. Ben ondan hiç incinmedim, o da tabi ufak tefek küslüklerimiz olmuştur naz babında ama öyle ama şiddete bağlı, bağışmanın olduğu bir evlilik asla olmadı. Huzurlu ve mutlu bir evliliğim vardı. Çocuklarımın babası şuradan rüzgâr esse beni oradan alır bana siper olurdu yani (Havva, 43).

Yoktu aslında hasta olduğumu biliyordu... İlk önce benim titizlik hastalığımla, titizlik derken, doğum sonrası ben kompulsif obsesif bozukluk oldum... Lohusalık dönemimde hep yalnız kaldım zaten, evde olan bir insan değildi... Bu süreçte de yani ben hiç şiddet görmedim, yani küfür de duymadım ama sonradan, ee bir beş yıl tamamen her şeyimizi ayırdı (Nilgün, 55).

... Yani çok kötü bir evliliğimiz yoktu, onun sadece aldatmakla ilgili sorunları vardı. O, onda nasıl kendini durduruyordu, hastalık gibi bir şeydi aslında (Songül, 37).

Ya normal aslında Alp, çok keyiflidir, ee ama hani böyle zorlamayacaksın, hiç müdahale etmeyeceksin. O kafasına göre takılacak, sorumluluk almayacak, bütün sorumluluklar sende olacak, hiç hesap sormayacaksın. Öyle bir dünyada yok yani (Feride, 65).

Beni ihmal ediyor, ben daha yeni gelinim. Ben böyle giyinip makyaj yapıyorum, masa hazırlıyorum, böyle çiçek koyuyorum, mum koyuyorum, romantizmin ağzına da yaptı. Her şeyden böyle kendimi artık şey yaptım, geri çektim... Ee ilgisizliği mesela, diyordum ki ben doğayı çok seviyorum, o beni mesela getirmiyordu... Beni hep daha itti içimde, benim ya bu evliliğim belki de bitmesine sebep benim. Bak onu da söylüyorum, hep soğuk davranmam, suratımı asmam, sevimsiz insan olmam ama o duruma o getirdi beni. Ben böyle değildim, hani derler ya kedi tabiriyle kedi gibi bir insandım, ağzı var dili yok. Son zamanlarda davranışları beni canavara dönüştürdü, bu sefer ne oldum? Bıdı bıdı bir insan oldum (Yasemin, 65).

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, kadınların çoğunluğu evlilik hayatlarında iletişim ve ilişki zorlukları yaşamaktadır. Yalnızca bir kadın, evliliği boyunca eşiyle olan ilişkisinin ve iletişimin mükemmel olduğunu belirtmiştir. Araştırma, kadınların en yaygın şikayetlerinin eşlerinin sorumluluk almaması, ilgisizlik, cinsel problemler ve sadakatsizlik olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tespitler, evlilik içi ilişki ve iletişim sorunlarının çiftler üzerinde olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir. Ayrıca, kadınların evlilikleri boyunca farklı türde şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Kadınlar, şiddeti genellikle fiziksel ve sözlü olarak algılamış, ancak maruz kaldıkları duygusal şiddeti göz ardı etmişlerdir. Örneğin, bir eşin diğerini yalnız bırakması veya aldatması gibi eylemler de şiddetin bir biçimi olarak değerlendirilebilir. Kadına karşı şiddet, güç dengesizliğinin bir yansıması olarak görülebilir ve erkek egemen toplumda, ataerkil değerler kadınların dezavantajlı durumunu daha da pekiştirebilir. Kadına yönelik

şiddet, kadınların temel hak ve özgürlüklerini ihlal eden, güç dengesizliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkan ciddi bir sorundur. Fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar veren eylemleri içeren kadına yönelik şiddet, kadınların davranışlarını korkutarak kontrol etmeyi hedefler. Kadının aile içindeki eşitsiz konumu, toplumun ataerkil yapısı ve erkek egemenliğinin devam etme arzusuyla bağlantılı olan kadına yönelik şiddet, kadının eğitim, iş hayatı ve karar verme süreçlerine katılımını kısıtlar ve cinsiyete dayalı şiddetin bir formu olarak ortaya çıkmaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016).

4.1.2.1. Evlilikte Tutan Dinamikler

Araştırma bulgularına göre, kadınların çoğunluğu evliliklerinde iletişim ve ilişki sorunları yaşamış, sadece bir tanesi eşiyile olan ilişkisinden memnun olduğunu belirtmiştir. İlgisizlik, sorumsuzluk ve aldatma gibi sorunlarla karşılaşan kadınlar, bu zorluklara rağmen evliliklerini sürdürmeye devam etmişlerdir. “Bu evlilikte sizi tutan neden?” sorusuyla, kadınların evliliklerini sürdürme sebepleri araştırılmış ve verilen cevaplar, karşılaştıkları zorluklara karşın devam etme kararlılıklarını ortaya koymaktadır.

Sevgisi tutuyordu, çocuğumun olması tutuyordu, anneliğim tutuyordu, eşime bağlılığım tutuyordu yani (Nalan, 43).

Ee çocuklar vardı, alışkanlık ondan sonra. Dış dünyayla, komşuluk ilişkilerim hepsi çok güzeldi. Yani belki şeyden öyle görmüşüz, bir ev erkeksiz olmaz, evin direği erkektir, ne olursa olsun başında bir erkek olması lazım gibi. Demek ki o zamanki şeyim oydu (Şermin, 55).

Hiç ayrılmayı düşünmedim ya, ben evlenince sonuna kadar gidiyor ama ben yine hep pozitif düşünüyorum. Kocamı kocam, çocuklarımın babası ayrılığı hiç düşünmedim zaten (Yasemin, 65).

Bu evlilikte beni tutan neydi biliyor musun? Toplum ne der, ailem ne der, ben üniversite mezunu olduğum halde iş yerimde konumum o zaman sağlık şefliği yapıyordum... Üç yüz erkeğin içine giriyordum, dul kadın olunca bana yanlış gözle bakarlar, beni rahatsız ederler, babam baskı uygular. Çünkü babam çok baskıcı bir insandı, ben öyle büyüdüm, evlenince özgür oldum (Nilgün, 55).

Kadınların ifadelerinden anlaşılacağı üzere kadınları evlilikte tutan nedenlerin, eşlerine duydukları sevgi, çocuklarının olması, süre gelen alışkanlıklar, toplum ve aile baskısı gibi nedenler olduğu görülmektedir. Kadınlar evliliklerinde yaşadıkları sorunlara rağmen, bu nedenlerin etkisiyle evliliklerini devam ettirmişlerdir. Kadınlar, evliliklerini sürdürürken kendilerini, evliliklerini, eşlerini, çocuklarını ve toplumsal değerleri düşünmüşlerdir. Evliliklerini bir değer olarak görmüşlerdir ve sonuna kadar sürdürmeye çalışmışlardır. Kadınlar, aile ve toplum baskısı, evliliğe verdikleri değer, boşanmanın ayıp olması gibi nedenleri önemsemişlerdir. Arıca, kadınların ifadelerinde ataerkil sistemin ve toplumsal

cinsiyet rollerinin etkileri görülmektedir. Mesela Yasemin, eşini “kocam” diye tanımlayarak ataerkil bir dil kullanmaktadır. Ayrıca Nalan, “evin direği erkektir” gibi ataerkil bir inancı yansıtmaktadır. Nilgün’ün ‘toplum ne der’ ifadesi toplumsal baskı normlarının kadınlar üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu ifadeler toplumsal cinsiyet ve toplumsal baskı, ilişki dinamikleri ve ataerkil inançlar açısından farklı deneyimleri yansıtmaktadır.

Kadınları evlilikte tutan diğer faktör de eşe biçilen değerle bağlantılıdır. Kadınlara yöneltilen “Eşiniz sizi aldatmadan önce, eşiniz sizin için neyi ifade ediyordu?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru kadınların eşlerini nasıl tanımladıkları, eşlerine duydukları sevgi, saygı, güven ve bağlılık gibi duyguları, eşlerinin kendilerine sağladığı destek, ilgi, şefkat ve merhamet gibi ihtiyaçları, eşlerinin hayatlarındaki rolü nedir? gibi durumları anlamak için sorulmuştur. Bu soruya, kadınların bazılarının verdikleri yanıtlar aşağıdaki gibidir.

Sözümle imtihan olduğumu, eşimi çok sevdiğim için onsuz geçen hiçbir gecenin sabah olmayacağını söyledim. Sen olmazsan bu dünya gitmez, şöyle olmaz, böyle olmaz; bu sözleri söylüyorum işte cahillikten çünkü... Yani dünyadaki tek erkekti o zaman bizim büyütülme şeyimize göre, bir tane daha ondan olmadığını ya da en çok sevdiği kişi bendim, beni en çok seven kişi oydu öyle düşünüyordum yani, ona güveniyordum, her şeyine güveniyordum, her konuda güvenirdim ona, o güven, arkadaş, dost her şeyi temsil ediyordu. Onunla eşiz ama aynı zamanda çok iyi arkadaşım. Bide çok uzun yaşayamadık ya, o kadar anlam yükleyemiyorum yani (Havva, 43).

Çok şey, ben onu baba gibi görüyordum. Yani benim için babam, ee nasıl diyim, hayalimdeki erkek hani, nasıl söyliyeyim bunu, örnek aldığım bir adamdı, babam, hani merhamet, şefkat ondan sora her şeydi böyle, babam benim için, ben eşimde bunları gördüm sanki hani, ona sığınmamda açıkçası bu oldu. Baba gibiydi hani, yaş olarak ta sekiz yaş vardı aramızda, gerçekten o şekilde gördüğüm için sevgisi, merhameti, her şeyi vardı ilk başta (Nalan, 40).

Dünyam onun üzerine kuruluydu. Her şeyi ona göre ayarlıyordum, o gidecek, o gelecek, o yapacak, bu saat, şu saat, hafta sonu planları onun evde olduğu ana odaklı (Songül, 37).

Her şeyimdi. Ya sevgilimdi, kocamdı, çocuklarımın babasıydı yani, öyle bir şeyi de vardı (Şermin, 56).

Araştırmanın bulgularına göre kadınların, eşlerine yüksek değer verdikleri görülmektedir. Kadınlar eşlerini dünyaları, her şeyleri, sevgilileri, kocaları, çocuklarının babaları gibi ifadelerle tanımlamaktadırlar. Kadınlar eşlerinin hayatlarındaki rolü ve önemini belirtmektedirler. Eşlerinin hayatlarını şekillendirdiklerini, hayatlarını onlara göre ayarladıklarını, onlara güvendiklerini ve eşlerine bağlılıklarını ifade etmişlerdir. Kadınların bu ifadelerinden çıkarım yaparsak, kadınlar için eşlerinin hayatlarındaki rolü sadece bir partner değil, aynı zamanda bir destek kaynağı, güvenlik simgesi ve hayatın

şekillendirilmesinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi de bu ifadelerde belirgin şekilde görülmektedir. Örneğin, Nalan'ın eşini 'babam gibi' görmesi, toplumsal cinsiyet rollerinin ve erkeklik algısının nasıl içselleştirildiğini ve toplumsal yapı içinde erkek egemenliğinin nasıl yeniden üretildiğini göstermektedir. Bu ifadeler, kadınların erkeklere olan bağımlılığını ve toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik ilişkisi içinde nasıl işlediğini yansıtmaktadır.

4.1.3. Eşlerin Değişen Davranışları ve Aldatılmanın İzleri

Aldatılmayı fark etmeden önce eşin davranışlarındaki değişimlerin neler olduğunu anlamak amacıyla kadınlara soru yöneltilmiştir. Kadınların verdikleri yanıtlar, eşin davranışlarındaki değişimin kadınlar için ne anlama geldiğini, nasıl bir süreç olduğunu ve nasıl ele alınabileceğini kadınların ifadelerinden öğrenmekteyiz.

Eve gelmiyordu, benimle konuşmuyodu, yatmıyordu; ben fark ediyordum ama konduramıyordum... Şey, kötü davranış, ee hiç konuşmamakla cezalandırıyordu. Mesela yatağı ayırmakla cezalandırdı, yanına gitsem bile kovuyordu hani; kötü davranışlar bunlar (Nilgün, 55).

Dediğim gibi eve geç gelmeye başladı, bizimle ilgilenmemeye başladı, hafta sonları sürekli dışarıda oluyordu, telefonunu saklıyordu. Aslında vardı, bedenen vardı, ama ruhen asla bizim yanımızda değildi (Nalan, 40).

O dönem işte bilmiyorum, diyorum ki bir şey var ama işte iki yıl kardeş gibiydik yatakta. Yani o durumdayız diyordum ki ya hasta mısın? Bir sıkıntın mı var, ya yok bir şeyim diyodu. İstersen bir doktora gidelim, bir psikoloğa gidelim; yok diyodu. Ya saçmalama işte, yorgunum, işte canım sıkkın onun için her halde falan; hep böyle iki yıl beni öyle oyaladı. (Şermin, 56).

Dediğim gibi internette çok vakit geçirmeye başladı. Bunun haricinde pek bir değişikliği yoktu bana karşı, aynıydı. Cinsel hayatımız hepsi normaldi (Songül, 37).

O çocukların odasında yatıyordu; kapıyı açıyorum, bir irkilmeler, böyle bir saklamalar: "Sen ne saklıyorsun?" dedim, "Sen bir şey saklıyorsun ama dedim ben bunu bulacağım..." Laptopu oraya alıyor. Ben gelirken böyle bir irkilmeler, kulağıma işte telefonla konuşuyor, biriyle konuşuyor; kulağımı dayıyorum, kimle konuşuyor, beni ne hallere düşürdün, artık başladım şüphelenmeye... Odayı açtım, böyle bir telaş, böyle bir saklamalar, tedirgin tedirgin bir halleri; hiç yanıma gelmeden geceye kadar bununla (telefon) oynaması (Yasemin, 65).

Bu araştırmanın bulgularına göre kadınların, eşlerinin aldatma eylemini fark etmeden önce davranışlarında belirgin değişiklikler gözlemlediklerini ortaya koymaktadır. Kadınlar eşlerinin daha ilgisiz, mesafeli, gizli hatta zaman zaman kötü ve cezalandırıcı

tutumlar sergilediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca cinsel ilişkilerinde bozulmalar yaşandığını ve eşlerinin yalan söylediklerini belirtmişlerdir.

Bu sonuçlar, eşlerin davranışlarındaki olumsuz değişikliklerin, aldatma durumunun bir işareti olabileceğini göstermektedir. Kadınların bu değişimlerin ardından eşlerine duydukları güven, sevgi, saygı ve bağlılık gibi temel duygularının zarar gördüğü söylenebilir. Bu durum, evlilik ilişkisinde ciddi sorunlara yol açabilir ve hatta evliliğin sona ermesine, bozulmasına, anlamını yitirmesine veya yeniden tanımlanmasına neden olabilir.

4.1.3.1. Aldatılmanın Farkına Varma

Kadınlar için aldatılmanın farkına varmak zorlu bir deneyim olabilir. Afifi ve arkadaşlarının (2001) yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre, aldatılmayı öğrenme yönteminin, aldatılan kişilerin kimlik kaygılarını ve ilişkilerinin durumunu nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Araştırmaya göre, aldatılmayı eşinden duyan kişiler, aldatılmayı kendisi bulan veya başka bir kaynaktan öğrenen kişilere göre daha az kimlik kaygısı yaşamakta ve ilişkilerine daha olumlu bakmakta oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Katılımcı kadınların, eşlerinin kendilerini aldattığını nasıl öğrendiklerine dair sorulan soruya verilen yanıtların bazıları aşağıdaki gibidir.

İşte bir şey demeyeceğim, alttan, alttan almaya başladım. İlk yumuşatmaya işte bir şey demeyeceğim, tabii ki olabilir, yanlış yapmış olabilirsin, ben seni affederim hani; böyle ikna edici, biraz da böyle salaktı bu konularda, çok çabuk ikna oldu. Açtı orda kadınlarla yazışmalarını falan okudum (Songül, 37).

...Ben ondan şüphelendim zaten, hiç dedim evde huzur kalmadı. Bu adamda bir haller var dedim, sanki bunun hayatında biri mi var dedim, sen bilirsin en yakın sensin dedim. Yok yenge ya, öyle şey olur mu ama ben gene bir araştırayım bir ağzını yoklayım dedi... Dedim şu bayan mı, adını verdim, evet o bayan dedi ama ne olur aramızda kalsın dedi, kimseye söyleme, yok dedim ne söyleyeceğim, söylemem dedim. Boş ver, ona da bir sürü bağırdım çağırdım işte, o kadın terk eder gider, ondan sonra kalırsın tek başına, ona da çok söyledim dedi (Şermin, 56).

Kim o dedim, cevap vermedi zaten; hareketlerle şüpheleniyorum, biri var diyorum ama aklıma Emel gelmiyor, başka biri var aklımın ucunda, Emel gelmiyor. Çok iyi niyetlilik, aptallık bence, Emel'den şüphelenmiyorum, bak duyduğum halde kendimi kandırıyorum aslında, herhalde boşanmak istemiyorum, el alem ne der diye mi düşünüyorum... Çünkü onlar böyle şakayla şey diyorlar, kuman geldi mi arada böyle, ay çok çok iyi bir insan, niye öyle söylüyorsunuz diyordum, söylememişler...Onun arkadaşını gördüm: “Ne haber Yasemin abla?” dedi, “İyiymi, iyi misin?” dedi... “Gel,” dedi, “sana bir çay ısmarlayayım.” dedi... Başka zaman olsa asla girmem, onun ağzının boş olduğunu biliyorum da ondan girdim. Orada işte bir şeyler söyledi: “Ben,” dedi, “Ömer ağabeye çok kızgıyım.” Ya dedim: “O da sana

kızıyor.” dedim, “Aman beni ilgilendirmiyor, zaten boşayacağım onu.” dedim. Zaten ilişkim yok, aynı evde oturuyoruz ama dedim. Çocuk bir döküldü, he dedim, o bana tam anlatmayacaktı. Ben minibüse bindim, minibüs eve gitmiyor, bak onu (aldatılma) duyduğum halde onu tam anlamıyla öğrendim (Yasemin, 65).

...Abim dedi ki: “Sana bir şey söyleyeceğim ama biraz metanetli olacaksın.” Ben dedim: “Asım, trafik kazası mı geçirdi, öldü bir şey mi oldu ona?” Abim de: “Yok, dedi Asım, kız kaçırmış.” Bir anda söyledi, hayatımda hiç beklemediğim bir şeydi. Sora o elimde mama yedirdiğim kap yere düştü, olmaz dedim, inanmadım, hayır böyle bir şey olmaz falan. Sora aradım çocukların babasını, cevap vermedi (Havva, 43).

Bu araştırmanın bulgularına göre, kadınlar aldatıldıklarını iki farklı yöntemle öğrenmişlerdir. Birinci yöntem, eşlerinin davranışlarındaki değişim sonucunda şüphelenerek araştırmak veya eşinin itiraf etmesini sağlamak, ikinci yöntem ise, eşlerinin başka bir kadınla ilişki kurduğunu başkalarından öğrenmeleridir. Ayrıca kadınlar, eşlerine duydukları güven nedeniyle, aldatıldıkları gerçeğini kabul etmeyi reddettikleri yapılan görüşmelerde dikkat çekmektedir. Bu araştırmaya göre, kadınların bazıları eşlerinin kendilerine bağlı olduğuna ve başka bir kadına yönelmeyeceğine dair kesin inançları olduğu görülmüştür.

Eve gelmiyordu, benimle konuşmuyodu, yatmıyordu; ben fark ediyordum ama konduramıyordum. Gerçekten o kadar karakterli bir insandı. Hani böyle nasıl anlatıyım, o kadar ciddi bir insandı ki asla hani bir bayana gidip yalvaracak bir tip değil hani, karakter olarak çok suskun bir insan, sorarsan konuşmuyor; ben şok oldum... Benim eşim belki parasız kalır, belki hırsızlık eder ama asla bir kadına bakmaz. Bana bir kadın için yuvamı yıkmam, bu kelimeleri kullanıyordu... O çok düzgün bir insandı ya, hani ben öyle zannediyoymuşum, hani çok düzgün karakterli, bir kadına bakmayacak kadar hani, bilemiyorum (Nilgün, 55).

... O gece eve gelmedi. Ondan sonra oradan direk işe geçiyo ve ertesi akşam 7-8 gibi eve geliyo. Bayanla görüşmeye gitmiş, aynen öyle. Benim bu durumla hiçbir şekilde haberim yok tabii ki, hani ben inanıyorum eşime... Çok güvenmiştim, çok güvendim yani, aşırı güvendim (Nalan, 40).

Bu kadınlar, eşlerinin kendilerine sadık kalacağına ve başka bir kadına ilgi duymayacağına olan inançlarından ve eşlerine duydukları güvenden dolayı, aldatıldıklarına dair gelen duyuları görmezden gelmişlerdir. Sonuç olarak, kadınların eşlerinin karakterlerini ve davranışlarını yanlış anladıkları söylenebilir.

Araştırma bulguları sosyolojik yönden incelediğinde, toplumsal cinsiyet rollerinin etkileri görülmektedir. Katılımcılardan biri olan Yasemin’in belirttiği, “şüphelendim” ve “kendimi kandırdım” ifadeleri toplumsal cinsiyet rollerinin bireyler üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Ayrıca, kadın ve erkek arasındaki toplumsal cinsiyet rolleri, davranışları ve toplum içindeki beklentileri şekillendirmektedir. Aynı zamanda, “el alem ne der”

düşüncesi, toplumsal baskının ve normların bireylerin kararları üzerindeki gücünü göstermektedir. Toplumsal cinsiyet içindeki güç dinamikleri, aldatılma durumunda kadınların ve erkeklerin gösterdikleri tepkileri etkileyebilir. Yukarıda işaret edildiği gibi aldatıldığını bildiği halde yuvam dağılmasın refleksine giren kadınlık inşası karşımıza çıkmaktadır. Yaseminin boşanmayı istememe düşüncesi ve toplumsal baskı, bireylerin bu yapı içinde nasıl davranması gerektiğini göstermektedir. Kahraman ve arkadaşlarına (2014) göre, aldatılan erkeklerinde bezer bir refleksi olabilir. Ancak toplumsal beklentiler, erkeklerin duygusal zorluklarını ifade etmekte daha çekingen olmalarına neden olabilir. Toplumsal cinsiyet normları ve beklentileri, bireylerin bu tür durumlar karşısında nasıl tepki vereceğini etkileyebilir. Toplumda genellikle kadınların daha duygusal ve fedakâr olarak görülmesi, bu tür bir refleksi kadınlarda daha yaygın hale getirebildiğini söylemektedirler.

4.1.3.2. Evlilikte Birden Çok Aldatma

Çoklu aldatma olgusu Tamer ve Duyan (2021) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, aldatma olgusunun bazı ailelerde birden fazla yaşandığı sonucuna varmışlardır. İlk kez öğrenilen aldatma olgusunun evliliğin bozulmasına neden olduğu ve eşin affetmesi, tekrar etmemesi konusunda sözlerin verilmesine karşı çoklu aldatma davranışından vazgeçilmediğini ifade etmişlerdir. Benzer bir tabloyla bu araştırmada da karşılaşılmıştır. Bazı katılımcıların evlilik süresince birden fazla kez aldatıldıkları görülmüştür.

Bir aldatma oldu ya biz barıştık, bende istek gördüm. Ondan sonra o çok çaba sarf etti değişeceğine, yapmayacağına hani çiçekler hediyeler, şöyle böyle... Hani üzerinden çok geçmedi, ben hamile kaldım ee ikinci çocuğuma hamile kaldım. Üzerinden çok geçmedi ikinci kez aldatıldığımı öğrendim beş aylık hamileydim (Nalan, 40).

Yani yıllar yılı beni yani ben son iki tanesini biliyorum, önden var mı bilmiyorum... aldattığı kadınlar eve geliyor misafir gibi geliyolar ondan sora hizmet ediyorum ya diyordum ne işleri var bu insanların benim evimde. Bu evlendiği kadından önceki kadın bir buçuk sene beraber olduklarını sonradan kendisi itiraf etti. (Şermin, 56).

Evlilik süresince çoklu aldatmanın var olduğunu bazıları kadınlar hiç anlamadıklarını, bazıları ise affetme, görmezden gelme gibi stratejilerle bu durumu idare ettiklerini ifade etmişlerdir.

Şimdi şöyle daha doğrusu eşim bir kere yapmadı. Büyük oğlum yedi yaşındayken bizim başımıza böyle bir şey geldi. Ee hatta hiçbir şekilde anlamamıştım hiçbir şekilde (Nalan, 40).

İşte onu bilmiyorum, onun nasıl bir psikoloji ile yapıyordun bilmiyorum. Ama unutuyordum, siliyordum o an silmek istiyordum, bilmiyorum siliyordum ama o günler olmamış gibi, ama en ufak bir kavgamızda bile temcit pilavı gibi sunuyordum sürekli önüne (Songül, 37).

Yok hiç anlamadım ya hiç ya hani hiç o şeyi vermedi. Hani önceki aldatmaları hep sıradan olmuş. Hani bana karşı bir sevgisizliği öyle uzaklığı bir yabancılığı yoktu (Şermin, 56).

Bu araştırmada da yukarıda ifade edildiği gibi çoklu aldatma olgusuyla karşılaşmıştır. Kadınlar, eşlerinin bu davranışını affettikleri, görmezden geldiklerini ifade etmişlerdir. Buna rağmen eşlerinin bu davranışa devam ettiği görülmüştür. Ayrıca bazı kadınlar, birden fazla aldatılmalarına rağmen farkına varmadıklarını bu durumu sonradan öğrendiklerini söylemişlerdir.

4.1.3.3. Aldatılmanın Acısı, Kadın Üzerindeki Etkisi ve Ailede Aldatma Öyküsü

Aldatılma, kadınlar için zorlu bir tecrübe olabilir ve bu, kendilerine olan inançlarını, öz saygılarını, ilişkilerini ve genel yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyebilir. Aldatma gerçeğiyle yüzleşildiğinde, aldatılan kişiler genellikle güvenlerini kaybederler ve öfke ile hayal kırıklığı gibi duyguları daha yoğun yaşarlar. Bu, ilişkilerindeki temel inançların sarsılmasına ve dünyaya bakış açılarının değişmesine yol açabilir (Müezzinoğlu, 2014). Ayrıca, aldatılmanın kadınlar üzerindeki etkisinin erkeklere kıyasla daha derin olduğunu ve kadınların bu deneyimden daha ağır yaralar aldıklarını Uzunovalı ve Özbay (2023), yapmış oldukları araştırma sonucunda ortaya koymuşlardır. Aldatılma sonucunda ortaya çıkan duyguların kabul edilmesi zor olabilir ve bazen imkânsız görünebilir. Aldatılan kişi, sevdikleri birinin kaybı kadar derin bir üzüntü ve şok yaşayabilir (Weeks ve Keçeli, 2017) diye ifade ettikleri aldatılmanın acısını, nitekim bir katılımcı şöyle tanımlamaktadır. “Ateşten bir gömlek giymek ve seni daha açmamış bir gülken, canı istedi kopardı dalından kokladı ve canı istedi bir kenara attı” (Havva, 43). Aldatılmanın kadınlara yaşattığı acıyı ve hissettirdiklerini anlayabilmek amacıyla araştırmaya katılan tüm kadınların ifadesine yer verilecektir. Böylece, aldatılmanın kadınlarda nasıl bir acıya neden olduğu daha iyi anlaşılmasına çalışılacaktır.

Dünyam başıma yıkılmıştı ve yani nasıl diyim ruhumun çekildiğini hissediyordum. Yani o kadar kötüydü ki bir daha düzelemeyeceği mi düşündüm (Songül, 37).

Songül’ün ifadesinden aldatılmanın acısı, kadınların varoluşsal anlamlarının zedeleyebileceği, gelecekte beklenen umutların azalmasına neden olabileceği anlaşılmaktadır.

Var ya bütün kemiklerinin kırıldığını hissediyosun tabiri caizse; birde kondurmuyorsan, birde hep yok yok diyosun da birde gözünle görüyorsan... Ben bizzat gözümle gördüm. Ben gözümle görene kadar bana çok haber gönderiyorlardı, ben inanmıyordum... O nasıl bir şey biliyor musunuz? Çok çaresiz hissettim kendimi. Ağlamak yani nasıl anlatıyım... E, avazım çıktığı kadar ağladım, bağırarak ağladım, seccadeye kapanarak ağladım, banyonun suyunu açtım ağladım; ama geçti. Mevla'ma şükürler olsun, çok şükürler olsun geçti; ama çok ağladım. Kolay bir süreç değil yani, hiç kolay değil (Nilgün, 55).

Nilgün, aldatıldığını gözüyle görmüştür. Aldatılmanın acısı ile avazı çıktığı kadar ağladığını, çok zor zamanlar geçirdiğini ifade etmiştir. Nilgün'ün ifadeleri aldatılan kadınların çaresizlik, dini inançlara sarılma ve kendini kontrol edememe gibi durumlar yaşamalarına neden olabileceğini göstermektedir.

Çok incindim, çok üzüldüm, çok şaşırdım; ee, kabullenemedim. Ee, bir de dışarda bir çalışma hayatım olmadığı için çok korktum. Yani ben bu çocuklarla nasıl mücadele edeceğim? Ondan öte çok çok rencide oldum. Kendimi yersiz gibi, aşağılanmış gibi yani çok kötü bir duyguydu. Allah'ım o günleri göstermesin; aklıma geldikçe halen bir tuhaf oluyorum. Çok zordu yani, çok zor gerçekten (Şermin, 56).

Şermin, aldatıldığını öğrendiğinde çok incindiğini, şaşırdığını, üzüldüğünü ve kabullenmekte zorlandığını ifade etmiştir. Ayrıca, rencide olduğunu ve korktuğunu söylemiştir. Şermin'in ifadeleri, kadınların aldatılmanın acısıyla duygusal olarak yaralanabilecekleri ve kendilerini güvende hissetme ihtiyaçlarının karşılanamaması gibi sorunlar yaşayabileceklerini göstermektedir.

Ben yıkıldım zaten. Ben böyle o kadar hani bağlanmışsın, hani işte seviyorsun falan, evinin kadınısın; hiç öyle şey aklına gelmiyor falan... Böyle yıkıldım yani. Sonra o işe gitti; ben kendi kendime dedim: "Ben ne yapıcam ne yapıcam şimdi? Ailemde köyde söyleyecek miyim, söylemeyecek miyim?"... Hamileydim ve gerçekten travma gibi geçirdim. Ne bir sağlıklı hamilelik yaşayabildim yani; çocuğumu bir ara doğurmak bile istemedim. O kadar kötüydüm yani. Neden yaptın yani? İkinci kez neden bir araya geldik? Neden başka kadınla niye ya, niye? Neden benim çocuğumun suçu ne? Ve ben psikolojik olarak iyi olmadığım için hamileliğimde çok zor geçti. O zamanlar çok öfkeliydim (Nalan, 40).

Nalan, aldatıldığını öğrendiğinde yıkıldığını, çok kötü hissettiğini ve çok öfkeli olduğunu, hamileliğinin zor geçtiğini belirtmiştir. Aldatılmanın acısı kadınların özsaygılarını ve mutluluklarını etkileyebileceği, kadınların saldırganlık duygularını ve fiziksel sağlıklarını etkileyebileceğini ve yanlış kararlar alabileceklerini göstermektedir.

...evime gitmiştim, evime girdim işte; öyle resimlerime falan baktım. Saat bir civarlarında gitmiştim; akşam beşe kadar çok yüksek sesle bağıra bağıra ağlamıştım... Yani tabi dünya yıkılmıştı, ben altında kalmıştım. Sonuçta çocuklarımı düşünüyordum: "Ne olacak, ben kendimi düşünüyordum. Ne yapacağım, hani böyle nasıl olur, nasıl yapacağız?" Sora zaten bir gün geçti, iki gün geçti, dört gün geçti; yani o gün bugün hala... Yani günler hep geçiyor (Havva, 43).

Havva, aldatıldığını öğrendiğinde, dünyasının yıkıldığını, çok yüksek sesle bağıarak ağladığını, kendi geleceğini ve çocuklarının geleceğini düşündüğünü ve günlerin hep geçmekte olduğunu ifade etmiştir. Havva'nın ifadelerinden aldatılmanın kadınların yaşam amaçlarını ve anlamlarını kaybetmelerine, aldatılmanın acıyla kadınların yoğun acı yaşamalarına ve zaman algılarının bozulmasına neden olduğu görülmektedir.

Ne hissettim? Çok kızdım yani hem çok kızdım hem çok üzüldüm. Kendini kandırılmış hissediyorsun yani (Feride, 65).

Feride, aldatıldığını öğrendiğinde çok kızdığını, üzüldüğünü, kendisini kandırılmış hissettiğini söylemiştir. Feride'nin ifadeleri, aldatılmanın kadınların hem öfke hem de üzüntü gibi karmaşık duygular yaşamasına neden olabileceği, kadınların gerçeklik algısını ve güvenilirlik duygusunu sarsabileceğini göstermektedir.

Ne hissettim? (Derin bir nefes alıyor.) Arkamdan bıçaklandığımı... Dışarıdan başka bir insan olsaydı, bu kadar tepkim olmazdı çünkü... Ee, evime geliyor, yatıyor, kalkıyor, konuşuyoruz, sohbet ediyoruz; gözümün içine baka baka ikisi de arkamdan hançerledi... Duygularım ne oldu? Bilmiyorum ki, ben eve nasıl gittiğimi bilmiyorum. Sabaha kadar uyumadım, kâh ağladım, poh poh poh sigara sabahlara kadar. Ezan okundu, kalktım, namazımı kıldım, dua ettim... (Yasemin, 65).

Yasemin, aldatıldığını öğrendiğinde arkasından bıçaklandığını, duygularının ne olduğunu bilmediğini, öğrendikten sora sabaha kadar uyumadığını, ağladığını, sigara içtiğini ve dua ettiğini söylemiştir. Bu ifadeler, aldatılmanın kadınların duygularını tanımlamakta zorlanabileceğini, alışkanlıklarını ve dini inançlarını etkileyebileceği söylenebilir.

Araştırmanın bulgularına göre, kadınlar kendilerini incinmiş, üzgün, şaşırılmış, kabullenememiş, korkmuş, aşığlanmış, çaresiz ve yıkılmış olarak hissetmişlerdir. Bu acı verici duygular, aldatılan kadınların ortak deneyimi olarak görülmektedir. Bu kadınlar, aldatıldıklarını öğrendiklerinde, ağlamak, bağırmak, dua etmek, sigara içmek gibi farklı tepkiler göstermişlerdir. Bu tepkiler, aldatılan kadınların duygusal boşalım yolları olarak yorumlanabilir. Kadınlar, aldatıldıklarını öğrendikten sonra, çocuklarını, geleceklerini, hayatlarını ve kendilerini düşünmüşlerdir. Bu düşünceler, aldatılan kadınların yaşadıkları krizi nasıl aşacaklarına dair endişelerini yansıtmaktadır. Aldatılan kadınlar, kendilerine ve ilişkilerine güveni kaybetmişler, geleceklerinden endişe ederek, çocuklarının durumunu düşünmüşlerdir. Tüm bu nedenlerden dolayı aldatılmanın kadınlar için zor ve yıkıcı bir deneyim olduğu söylenebilir. Aldatma sadece bireysel olarak değerlendirilemez. Aldatmanın sosyal hayatı etkileyen yönü de vardır. Aldatma haberiyle başa çıkma süreci, kadının ailesi ve toplum ile olan ilişkilerini de etkiler. Aile ve

toplumun tepkisi, kadının travmayı işleme ve iyileşme sürecini kolaylaştırabilir ya da zorlaştırabilir. Nalan'ın ifadesindeki "ailemde köyde söyleyecek miyim, söylemeyecek miyim"? sorusu, toplumsal yargı ve mahremiyet ihlali korkusunu yansıtıyor. Sonuç olarak, aldatma olayı, kadının bireysel deneyimlerinin ötesinde, toplumsal normlar, beklentiler ve ilişkilerle iç içe geçmiş bir sosyal sorundur. Bu durum, sosyal destek sistemlerinin önemini ve toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden değerlendirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Aldatma, sadece bireyler arası bir ihanet değil, aynı zamanda toplumsal yapıları ve ilişkileri de etkileyen karmaşık bir sosyal olay olarak ele alınmalıdır.

4.1.3.4. Aldatma Deneyiminin Kadın Üzerinde Etkisi

"Aldatılma ilişkide yaşanabilecek en büyük depremdir; aniden her şeyi yerle bir eder. Artçı sarsıntıları da çok uzun bir süre devam eder. Aldatılanın aklını, zihnini, tüm benliğini "Neden aldatıldım"? sorusu kemirir (Weekes ve Keçeli, 2017: 25). Bu sorunun cevabını bulmak için, aldatılan kişinin kendisini, eşini, ilişkisini, aldatan kişiyi ve aldatma durumunu değerlendirmesi gerekir. Bu değerlendirme sürecinde, aldatılan kişi kendisinde eksiklik arayabilir, kendisini suçlayabilir, kendisini yetersiz ve değersiz hissedebilir. Kadınların, aldatılmanın etkisini nasıl değerlendirdikleri, kadınların yaşadıkları duygusal travmalar ve sosyal hayatlarına etkileri araştırılmıştır.

Yani kadın olarak insanın gururu inciniyor tabi ki; hani şeye başlıyorsun, bu sefer hani bende bir eksiklik mi var, bir şeyi mi eksik yaptım, hani bir şeyimi yanlış yaptım, hani çok fazla oluyor insanda. Bu sefer farklı yönler yönelmeye başlıyorsun; saçlarına bakım yapıyorsun, daha güzel giyinmeye başlıyorsun, daha çok makyaj yapmaya başlıyorsun, işte daha böyle gece kıyafetleri falan geceleri giymeye başlıyorsun falan filan; kendini sunmaya hazır hediye paketi gibi yapıyorsun açıkçası (Songül, 37).

Songül, aldatılmanın kendisinde yarattığı duyguları şöyle açıklamıştır. Gururunun zedelendiğini, kendini eksik hissettiğini ve bu durumdan sonra kendisini daha çekici kılmak için çaba sarf ettiğini belirtmiştir. Ayrıca, aldatıldıktan sonra kendisini bir hediye paketi gibi hazır hissettiğini ifade etmiştir. Bu sözler, aldatılmanın kadınların özsaygı ve özgüvenini olumsuz etkilediğini gösteriyor. Aldatılma sonrası kadınların eşlerinden daha fazla ilgi ve sevgi bekledikleri ve ilişkilerini kurtarmaya çalıştıkları da söylenebilir.

Eksik hissettim yani; ilk önce kendimi çok kendimi suçladım. "Ben eksikim" dedim, "demek ki güzel değilim" dedim. Hani fiziğime baktım, demek ki beğenmiyor beni yani; ilk önce kendimi suçladım. Sora "hayır" dedim kendime, "ben eksik değilim"; çünkü bu insan bunu sürekli yaptı. İkinci kez yaptı; aldattığı

kişiyi baktığın zaman öyle olmadığını da görüyorsun. Asıl onun eksikliğinden kaynaklanıyormuş meğer (Nalan, 40).

Nalan, başlangıçta kendini yetersiz ve suçlu hissettiğini dile getirmiştir. Ancak zamanla, eşinin kendisini aldatmasının kişisel bir eksiklikten kaynaklanmadığını, bu durumun eşinin hatası olduğunu anladığını belirtmiştir. Nalan'ın bu sözlerinden, aldatılmanın kadınlar üzerindeki etkisine bakıldığında, kadınların kendilerini değersiz hissetmelerine ve eşlerinin onayını kaybettiklerini düşünmelerine yol açtığı anlaşılmaktadır. Nalan'ın ifadeleri, kadınların zamanla aldatılmayı kabullenip sorumluluğu eşlerine yüklemeye başladıklarını da göstermektedir.

Yani kendinde eksiklik arıyorsun, diyosun ki "acaba onda olup da bende olmayan neydi?" Tabi o zamanlar düşünüyordum, sonradan düşünüyorsun ki aslında bu senin eksikliğin değil yani; o karşı tarafın yapmış olduğu büyük bir hataydı. O kendi düzenini bozdu, o kendi kendine zarar verdi. Benim düzenim yine aynı yerinde kaldı (Havva, 43).

Havva, aldatıldığını öğrendikten sonra kendinde neyin eksik olduğunu ve eşinin neyi aradığını sorguladığını ifade etmiştir. Daha sonrasında ise, aslında yaşanan aldatılmanın eşinin büyük bir hatası olduğuna ve kendisine zarar verdiğine karar vermiştir. Havva'nın bu ifadeleri, aldatılmanın kadınların gerçeklik algısını ve güven duygusunu sarsabileceğini ortaya koymaktadır.

Ya ben kendimde öyle bir şey yoktu; Alp'in tavrı yani Alp'in geçmişi de öyleydi, öyle olunca hani bildiğiniz için kendinizi çok da eksik hissetmediniz. Hayır, tüm kabahatler onun rahmetli eşine neden yapmış, bana neden yapmış (Feride, 65).

Feride, aldatıldığını öğrendiğinde bunun kendisiyle ilgili olmadığını ve aslında eşinin geçmişteki davranışlarından kaynaklandığını söylemiştir. Feride'nin bu sözleri, kadınların kendilerini koruma altına almaya çalıştıklarını ve eşlerinin karakterini sorguladıklarını gösteriyor.

Araştırmanın bulgularına göre, aldatılma deneyimi kadınlar üzerinde derin izler bırakmakta; kendilerini eksik hissetme, güzelliklerine daha fazla önem verme, kendilerini suçlama ve değersizlik duyguları gibi etkiler yaratmaktadır. Bu deneyim, kadınların kendilerine bakış açılarında önemli değişikliklere yol açmıştır. Başlangıçta yaşanan olumsuz duyguların ardından, kadınlar zamanla kendilerini affetmeyi ve korumayı öğrenmişlerdir. Bu süreç, aldatılan kadınların özdeğerlerini yeniden kazanmalarına yardımcı olmuştur. Zaman geçtikçe aldatılmanın etkisinden sıyrılan ve kendilerini yeniden inşa eden kadınlar, toplumsal baskılara ve kendilerini suçlama eğilimlerine karşı

güçlü bir duruş sergilemektedirler. Bu, kadınların kendi benliklerini yeniden tanımlama ve güçlenme yolculuğu olarak görülebilir.

4.1.3.5. Ailede Aldatma Öyküsü

Ailede yaşanan sadakatsizlik olayları, insanın duygularını ve ilişkilerini etkileyen hassas bir meseledir. Bu tür olaylar, özellikle çocuklar üzerinde uzun vadeli etkilere sahip olabilir. Küçük yaşlarda aile içinde tanık olunan bu tür durumlar, ileride kişinin kendi ilişkilerine olan güven duygusunu zedeleyebilir. Ebeveynlerden birinin sadakatsizliği, çocuklarla olan ilişkilerinde güven problemlerine ve ilişki yapısında çatlaklara neden olabilir. Aile içindeki sadakatsizlik geçmişi, kadınların bu konuya bakış açısını ve verdikleri tepkileri şekillendirebilir.

He bak şimdi geldi aklıma annem de aldatıldı. Annem hiç orali olmadı. Ama annemin bir kadın rahatsızlığı var, ben çocuktum hayal meyal hatırlıyorum. Ama, çünkü evde tartışması oluyordu. Ama bak çocuk için korkunç travma ben onu duyduğumda babamı öldürmek istedim. Bir bıçak aldım böyle günlerce sakladım... O bıçakla ben hep gezerdim ki babamla o kadını göreyim de onları bıçaklayayım diye, ilkokula gidiyordum (Feride, 65).

Feride, annesinin aldatıldığını çocukken duyduğunu ve bu durumun onda bir travma yarattığını anlatmaktadır. Babasını öldürmek istediğini, bir bıçakla dolaştığını, aldatan kişileri bıçaklamak istediğini söylemektedir. Bu durum kişilerin, bu duyguları yetişkinlikte de taşımış olabileceğini ve ilişkilerinde güven sorunu yaşayabileceklerini göstermektedir. Kişilerin aldatma algısı, toplumsal cinsiyet rollerine göre şekillenmiş olduğu görülmektedir.

Valla ben görmedim. Büyük eltim kayınpederimin çok eskilerde böyle bir şey yaptığını söylerdi. Bir de ben boşandıktan sonra kaynım eltimi aldattı. Benim ailemde babam annemi aldattı. En çok da o beni yaralıyor. Hani babamdan aynı şeyi gördüm, evlendim aynı şeyi gördüm. Aynı şeyi yaşadım ya aynı şeyi tekrar tekrar yaşamak var ya en acı şey o biliyor musun (Nilgün, 55).

Nilgün, ailedeki aldatma durumunu hem kendi yaşamış hem de babasından görmüştür. Bu durumun onda yarattığı en büyük etki, aynı şeyi tekrar tekrar yaşamak olduğunu söylemektedir. Bu, aldatma durumunun kişide yarattığı hayal kırıklığı, değersizlik, mutsuzluk ve suçluluk duygularının bir göstergesidir. Nilgün, aldatıldığını öğrendiğinde kendini hatalı ve yetersiz hissetmiş olabilir ve eşi tarafından sevilmediğine inanmış olabilir. Bu durum kişilerde aldatma algısının, toplumsal cinsiyet beklentilerine göre şekillenmiş olabileceğini göstermektedir. Kadınların evlilikte sadık, fedakâr, bağlı ve

uyumlu olması gerektiği, erkeklerin ise evlilik dışı ilişkilere girmesinin normal olduğu gibi toplumsal cinsiyet beklentileriyle karşılaşabilmektedir.

Reel olarak bilmiyoruz, günahını alamam ama eski eşim diyordu, annemi aldattı diye. Hatta annesine, anne niye babamı takip etmiyorsun biz babamı bir evden çıkarken gördük, falanca eve girdi diye. Ama kaynanam hiçbir zaman üzerine kondurmadı, inanmadı yani. Babamda hayatta öyle bir şey olmadı. Kardeşlerim aldatmış mıdır? bilmiyorum yani, öyle hiç benim ailemde hiç öyle bir şey gündeme gelmedi (Şermin, 56).

Şermin, ailedeki aldatma durumunu kesin olarak bilmediğini, ancak eski eşinin annesinin aldatıldığını söylemektedir. Kaynanasının ise bu durumu inkâr ettiğini ve babasının da böyle bir şey yapmadığını söylediğini belirtmektedir. Bu, aldatma durumunun kişide yarattığı savunma mekanizması ve gerçeklik algısının bozulması gibi etkilerin bir göstergesidir. Kişiler aldatma durumunu kabullenmekte zorlanmış olabilir ve gerçeği görmek istememiş olabilirler. Kişilerin aldatma algısı, toplumsal cinsiyet değerlerine göre şekillenmiş olabilir. Kadınların evliliği sürdürmek için aldatmaya katlanması gerektiği, erkeklerin ise aldatmanın doğal bir hak olduğu gibi toplumsal cinsiyet değerleri, kişilerin durumunu inkâr etmesine ve aldatan partnerine karşı bağlı kalmasına neden olmuştur.

Araştırmaya göre, aldatma, aile yapısını ve bireylerin duygusal dünyasını derinden etkileyen sosyal olgudur. Feride'nin, Nilgün'ün ve Şermin'in hikayeleri, aldatmanın sadece ilişkideki iki kişiyi değil, aynı zamanda çocukları ve geniş aile bireylerini de nasıl etkilediğini gösteriyor. Bu kişisel anlatılar, aldatmanın yarattığı travmanın, öfkenin ve güvensizliğin, bireylerin yetişkinlik dönemlerindeki ilişkilerine ve sosyal algılarına nasıl yansıdığını göstermektedir.

Feride'nin çocukken yaşadığı travma, onun babasına ve erkek figürlerine karşı duyduğu güveni sarsmış olduğu görülmektedir. Bu, yetişkinlikteki ilişkilerinde güven sorunları yaşamasına yol açmış olabilir. Nilgün'ün tekrar tekrar aynı durumu yaşaması, aldatmanın birey üzerindeki yıkıcı etkisini ve bu durumun kişisel değer algısını nasıl bozduğunu gösteriyor. Şermin'in ailesindeki aldatma hikayesi ise, toplumsal cinsiyet rollerinin ve beklentilerinin, bireylerin aldatma algısını nasıl şekillendirdiğini ve savunma mekanizmalarını nasıl tetiklediğini vurgulamaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri, aldatma algısını ve tepkilerini belirleyen önemli faktörlerden biridir. Kadınların sadakat, fedakârlık ve uyum gibi erdemlerle özdeşleştirilmesi, erkeklerin ise evlilik dışı ilişkilere daha hoşgörülü yaklaşılması beklenir. Bu beklentiler, aldatma durumunda kadınların ve erkeklerin farklı tepkiler vermesine neden olabilir.

Aldatma, sadece bireysel bir ihanet olarak değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet normları ve beklentileriyle iç içe geçmiş bir sosyal dinamik olarak ele alınmalıdır.

4.1.3.6. Aldatılmış Kadın Olmak ve Aldatmayı Düşünmek

Aldatılma, kadınların hem bireysel hem de toplumsal hayatlarını derinden etkileyen bir olgudur. Aldatılmış kadınlar, aldatıldıklarını öğrendiklerinde ve sonrasında çok çeşitli ve yoğun duygular yaşarlar. Yapılan bazı araştırmalara Bischoff, (2003); Levine, (2005); Kantarcı, (2009) göre, sadakatsizlik sonrasında yaşanan duyguların cinsiyete göre farklılaştığı görülmektedir. Kadınların erkeklere göre bu duyguları daha yoğun yaşadıkları ifade edilmiştir. Bu duygular arasında şok, inkâr, öfke kıskançlık, suçluluk, utanç, yalnızlık, depresyon, kaygı, korku, travma, yas, pişmanlık, nefret, intikam, bağışlama gibi duygular bulunmaktadır. Aldatılmış kadınların yaşadıkları duygusal süreç, onların bireysel ve toplumsal hayatlarını önemli ölçüde etkileyebilir. Aldatılmış kadın olmak, kadınların hayatlarında büyük bir değişim, dönüşüm, kriz, fırsat, tehdit, zorluk, farkındalık, öğrenme, gelişme, iyileşme, yenilenme gibi pek çok olasılığı beraberinde getirebilir. Kadınların, aldatıldıktan sonra hayatlarında neler değiştiğini, aldatılmış kadın olmanın onları nasıl etkilediğini anlayabilmek amacıyla, kadınların bazılarının yanıtlarına yer verilmiştir.

Ya vallahi sana bir şey diyeyim mi? Hani o nasıl denir bilemedim. Sanki flu oraları çok net hatırlamıyorum bile. Kendi içine dönüyorsun. Ben çok sosyal biriymdir ama ben de öyle her şeyi de paylaşan biri değilimdir kendimle ilgili. Kimseyi görmek istemiyorsun o arada. Kimseyle konuşmak istemiyorsun. Kimseye bir şey anlatmak istemiyorsun. Büyük travma öyle böyle değil. Hele de var ya yani soruyorlar ya sana neden, neden. Ay, nefret ediyorum o sorudan (Feride, 65).

Feride'nin ifadesinde, kendisine yaşatılan travmanın etkileri görülmektedir. Feride'nin, ne yaşadığını tam olarak hatırlayamamakla birlikte, içine kapanan, kimseyle iletişim kurmak istemeyen ve neden sorusundan rahatsız olan bir hale büründüğü görülmektedir. Bu ifadelerden, aldatılmış kadınların sosyal ve bireysel hayatlarının etkilendiği anlaşılmaktadır.

Tabi tabi ki, aşağılık kompleksine sokuyordu, sokardı da çünkü öyle olmadı hayatımda ki akraba nezdindeki olan insanlardan birkaç tanesinde öyle bu sendeki büyük bir eksiklik duygusunu yaşatmıştı bana. O yüzden dedim ki ha, bu demek ki böyle söylenmesi gereken bir şey değil, söylemiyordum (Havva, 43).

Havva'nın ifadesi, akrabaları tarafında kendisine yaşatılan aşağılık hissini göstermektedir. Kendisinin eksik hissetmesine neden olduklarını, bu yüzden kendisiyle

ilgili pek bir şey paylaşmadığını belirtmektedir. Havva'nın ifadeleri aldatılmanın aile içi ilişkileri, kadınların öz güvenini ve kimliğini etkilediğini göstermektedir.

En kötüsü neydi biliyo musunuz? Ben hamileyim. Büyük oğlum ilk okula gidiyor ve karne günü geldi. Ve ben o gün öğrenmiştim biliyor musunuz her şeyi. Herkese bakıyorum, izliyorum. Aileler geliyorlar, ellerinde çocuklar, babalar falan ama benim içim kan ağlıyor. Hiç dokunsanız ağlayacağım ki bu oğlumun en mutlu günü karne alacak. Çocuğuma gülüyorum. Karnımda bir çocuğum daha var ve benim sadakatsiz bir eşim var (Nalan, 40).

Nalan'ın ifadesi, aldatılmış kadın olmanın zorluklarını göstermektedir. Hamile olduğu bir dönemde aldatılan Nalan, bu durumun kendisini derinden yaraladığını ifade etmektedir. Nalan'ın anlattıkları, aldatılmış kadın olmanın kadınların, duygu durumunu ve sosyal hayatını nasıl etkilediğini göstermektedir.

Bulgular, aldatılmanın kadınlar üzerindeki etkisini göstermektedir. Aldatılma deneyimi, sadece kişisel bir yıkım değil, aynı zamanda toplumsal etkileri olan karmaşık bir durumdur. Kadınlar, bu durum karşısında yalnızca kendi iç dünyalarında değil, çevreleriyle olan ilişkilerinde de zorluklar yaşayabilirler. Duygusal açıdan, aldatılma, güven kaybı, özsaygıda düşüş ve yalnızlık gibi yoğun duygulara yol açabilir. Sosyal olarak ise, aldatılma kadının aile içindeki konumundan, arkadaş çevresindeki ilişkilerine kadar geniş bir yelpazede etkiler yaratabilir. Toplumsal normlar ve beklentiler, kadının kimliğini, davranışlarını ve geleceğe dair umutlarını şekillendiren faktörler arasındadır. Bu nedenle, aldatılma sadece bireyin değil, toplumun da bir yansıması olarak görülebilir.

Aldatma olgunu deneyimleyen katılımcı kadınlara, “Bu süreçte, eşinizi aldatmayı düşündünüz mü? Diye sorulmuştur. Bu soru, kadınların ilişkilerinde karşılaştıkları zorluklar, duygusal gereksinimler ve kişisel tercihler bağlamında ele alınabilir. Elde edilen yanıtlar, araştırmaya katılan kadınların bu düşünceye kapılmadıklarını göstermektedir. Örneğin, Havva (43), “asla, aklımın ucundan yanından bile geçmedi” diye ifade etmiştir. Bu veriler, aldatılma olgusunun kadınlar üzerindeki etkisini ve onların bu duruma tepkilerini anlamak açısından önemlidir.

Asla. Benim namus kavramım onun gibi değil... asla öyle bir şey zihnimde, bedenimde veya öyle fikrimde bir şey olsa benim okurken bir sürü erkek arkadaşım olurdu (Yasemin, 65).

Yok ya hiç düşünmedim. Ama boşandıktan sora kendi kedime dedim ki Nilgün, keşke sen de onu aldatsaydın. Allah beni affetsin böyle düşündüm, bunu yapsaydım kendi kendime en büyük saygısızlığı yapmış olurum... O terbiyesizliği evladına yapamazdım (Nilgün, 55).

Asla, asla düşünmedim. Asla yapmadım hiç düşünmedim aklımın zerre ucuna bile gelmedi... Allah'a çok şükür Allaha inanıyoruz ben yapamam kocamı aldatamazdım (Nalan, 40).

Araştırmanın bulgularına göre, kadınların hepsi bu süreçte eşini aldatmayı asla düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Kadınlar, aldatmayı düşünmenin kendilerine yakışmadığını, aldatmanın kendilerini, çocuklarını ve inançlarını inciteceğini düşünmektedirler. Araştırmaya katılan kadınların ifadelerinden, aldatma düşüncesini engelleyen faktörler olarak namus, terbiye, inanç, saygı gibi değerler olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyolojik olarak aldatmayı düşünmek, bireylerin toplumsal yapı içindeki yerlerini, rollerini etkileyen karmaşık bir konudur diyebiliriz. Kadınların, aldatmayı düşünüp düşünmedikleri ve aldatmayı düşünmelerini engelleyen faktörler, toplumsal normlar, kültürel değerler ve bireysel ahlaki inançlarla yakından ilişkili olduğu söylenebilir (Derya vd., 2016). Araştırmaya katılan kadınların görüşleri, toplumun aldatmayı nasıl algıladığının ve bireyler üzerindeki etkisinin bir yansımasıdır. Ayrıca, kadınların aldatmayı düşünmeyi reddetmeleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve ahlaki değer yargılarına bağlı olabilir. Bu nedenle aldatmayı düşünmek veya gerçekleştirmek, bireyin toplumsal statüsünü ve ilişkilerini olumsuz etkileyebilir. Kadınların aldatmayı düşünmeyi reddetmeleri, toplumun bu eyleme karşı tutumunun bir yansıması olabilir.

4.1.3.7. Kadınlara Göre Aldatılma Nedenleri ve Eşin Aldatmasının Nedeni

Aldatılan eşler neden aldatıldıklarını, neden böyle bir şey yaşadıklarını ve aldatan eşlerin motivasyonunu merak ederler. Bazı kadınlar, neden aldatıldıkları konusundaki düşüncelerini şöyle dile getirmişlerdir.

Ben tamamen kendi nefsanî duygularına yenik düştüğüm, bir hata işlediğim için böyle bir şey yaptığımı ama bana sorarlarsa, eşim çok mu hani böyle nefesine düşkün hani bir adamdı, asla öyle birisi değildi. O konuda beni hiç incitmezdi (Havva, 43).

Bilmiyorum ama ona yetmiyordu bir kadın, ona yetmiyordu. Onun gözü hep dışarıdaydı diye düşünüyorum. Hani geçmişine baktığım zaman, kadına düşkün bir insan yani. Onunla alakalı herhalde (Nalan, 40).

Yaa neden yaptı aklım almıyor ki herkes eşittir Allah katında da küçümsemiyorum hani. Ee nasıl anlatayım size? Görseniz hani, izah edemiyorum yani. Çok sessiz bir kadın belki, eğitim düzeyi hiç yok. Belki eşim, kendinden acaba kendinden çok alt baskılayacağı insanları mı? Zati onda bir kere hissettim bunu ben (Nilgün, 55).

Araştırma bulgularına göre, kadınlar aldatılma nedenlerini eşlerinin kişilik özellikleri ve cinsel doyumsuzluk gibi faktörlerle ilişkilendirmektedirler. Kadınlar, eşlerinin bu özelliklerine dayanarak aldatma eylemini gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, eşlerinin kendilerini neden aldatmış olabilecekleri konusunda da görüşleri alınmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, iki tema belirlenmiştir. Eşlerin durumu inkâr etmeleri ve suçlama ile kabullenme tepkileri. Aldatma, eşlerin birbirlerine duydukları duygusal bağları, ilişkilerinin sağlamlığını ve gelecek planlarını sorgulamalarına sebep olmaktadır. Bu durum, aldatmanın ortaya çıkışıyla, eşlerin birbirleriyle yüzleşmelerini ve yaşananları açıklamalarını gerektiren bir süreci tetiklemektedir.

Aldatmadım diyor. Ben haksızım. Ben üç kuruşluk insanların ağzına bakmışım. Öyle bir şeyi asla yapmamış, kabul etmiyorum. (Yasemin, 65)

O hep ağlıyordu. Yapmak istemedim ama oldu. Gitmek istemedim ama gittim. Şöyle böyle hep bu şekildeydi yani. Öyle bakarken bir anda takıldım işte. Aslında böyle konuşmayacaktın ama nasıl oldu ben de anlamadım. Konu buraya geldi. (Songül, 37)

Önce inkâr etti. Sonra işte dedi ki, yuvamızı bozmak için yapıyorlar. Dedi onlar eskilerde kaldı bilmem ne. Mesela düne kadar aramıyorlardı da bugün niye arıyorlar? Cesaretini nereden buluyorlar, benim telefonumu nereden bilsin onlar, evet nereden bilsin? O, inkâr edecek de nasıl olursa olsun. Onun içinde 99 tilki dolaşır hiçbirinin de kuyruğu birbirine değmez (Feride, 63).

Tabii ki sundu. Sen bana kadınlık yapmıyordun da işte. Çocuğunu her zaman benden ön planda tutuyordun da. Ondan sonra ilgi göstermiyordun böyle şeyler (Nalan, 40).

Yani çocukların babası şöyle söyledi: Yapılmayacak bir hata yaptım. Onunla bir birlikteliğinin olduğunu ve bundan dolayı da hani o kadını yarı yolda bırakamayacağını. E sen beni bırakıyorsun, ben seni ee ailene güvenip de bırakıyorum. Senin ailen arkanda çok güçlü destekçi bir ailen var. Onlara güvenmeseydim bırakmazdım. Nefsime uydum, bir hata yaptım. Bu hatanın bedelini de evlilikle ödemek zorundaydım dedi (Havva, 43).

Hiç konuşmadı. Çok isterdim konuşmasını. İyi veya kötü hiçbir şey konuşmadık. Bitek adliyede karşılaştık. Ee boşanma sürecinde orada bile birbirimizin yüzüne hiç bakmadık. (Nilgün, 55)

Tabii o inkâr etti. Kurana el bastı, çocuklarının üstüne yemin etti. Öyle bir şey olmadığına hatta ablasına demiş ki, bana iftira ediyorsun. Bir gün yüzünüze tüküreceğim demiş. Bunun gerçek olduğunu ortaya çıkartın, yüzüme tükürün demiş. Ablası aha böyle demiş, tükürmüş suratına (Şermin, 56).

Araştırmanın bulgularına göre, kadınlar, eşlerinin aldatma eylemini neden yaptıklarını sorguladıklarında, eşlerinin bu durumu öncelikle inkâr etmeleri dikkat çekicidir. Kadınların ifadelerinden anlaşıldığı üzere, erkeklerin aldattıklarını kabul etmedikleri, inkâr yolunu seçtikleri, başkalarını suçladıkları veya eşlerini suçladıkları ve nihayetinde

bu gerçeği kabullendikleri anlaşılmaktadır. Bu sonuç ataerkil sistemin erkek egemen konumunu yansıtmaktadır.

4.1.4. Aldatılmanın Üstesinden Gelme Yolları ve Aldatmanın Evliliğe Etkisi

Aldatılma olgusu bireyleri derinden etkileyen durumlardan biri olarak görülmektedir. Aldatılan eş, birçok sorunla karşı karşıya kalabilir. Bu durum, aldatılan eşin hem bireysel hem de ilişkisel kimliğini sorgulamasına neden olabilir. Aldatılama, yukarıda değinildiği gibi kadınlar için daha zorlayıcı bir deneyimdir. Kadınlara yöneltilen bu süreçte sizce en zor olan şey nedir? Sorusuna kadınların bazılarının verdikleri cevaplar şu şekildedir.

Eşimle ayrıldıktan sonra çocuğum dünyaya geldikten sonra çocuğumun sağlık sorunları beni çok zorladı. Hani o güne kadar eşimi, beni neden aldattı işte şöyle böyle kendim için çok üzülürken öyle bir şeyle karşı karşıya geldim ki çocuğumun sağlık problemi ve dedim ki kendi kendime Nalan, sen ne gördün ki yani bir imtihan bitiyö öbürü başlıyo... Kötü olan şey kandırması, arkamdan iş çevirmesi, benim yüzüme bakıp arkamdan beni defalarca aldatması. Yani ben onun hizmetini yaparken aile saadeti içinde yaşarken bir insan buna neden ihtiyaç duyar. Kavgı yok, gürültü yok yani öyle aman diyeceğiniz kadar bir problem yok bana göre. En kötüsü de sevmek yani sevdiğiniz adamın bunu size yapması onun için biz bu kadar acı çektik. Seviyorsun hiç beklemediğin yerden vuruluyorsun (Nalan, 40).

Nalan, aldatılma ve sonrasındaki süreçlerde kendisini en çok zorlayan şeyin, eşinden ayrıldıktan sonra dünyaya gelen çocuğunun sağlık sorunları olduğunu ve en kötü şeyin, eşinin kendisini kandırması, yalan söylemesi ve sevmek olduğunu ifade etmiştir. Nalan'ın ifadesinden, kadınları en yaralayan durumun, eşini hala severken eşi tarafından hiç beklemediği anda ihanete uğramak olduğu anlaşılmaktadır.

Beni en çok yıpratın şey o kişiyi tanımam oldu. Ben her şeyimi anlattım ona ya bu beni çok üzdü. Ya tanıdığım bir insan olması beni yıprattı tanınasam belki bu kadar yıpranmazdım (Nilgün, 55).

Nilgün, eşinin kendisini tanıdığı ve her şeyi paylaştığı biriyle aldatmasının en zorlayıcı durum olduğunu ifade etmiştir. Nilgün'ün ifadesinden kadınları, bu süreçte en zorlayan durumun, tanıdığı biriyle eşinin ihanet etmesi olduğu anlaşılmaktadır.

Ya en büyük zorluk tekrar aynı yatağa girebilmek en büyük zorluk oydu. Evet hiçbir şey olmamış gibi devam edebilmek (Songül, 37).

Songül, en zorlayıcı durumun, eşiyle tekrar aynı yatağa girmek olduğunu söylemiştir. Buradan hareketle, aldatılma sürecinde ve sonrasında kadınlar için, eşiyle tekrar normal hayatlarına dönmenin zorluk teşkil ettiği söylenebilir.

Araştırmanın bulgularına göre, kadınları bu süreçte en zorlayan durumların, tanıdık biriyle aldatılmak, eşleriyle normal hayatlarına geri dönmek, eşlerine karşı sevgi duymaya devam etmek gibi sonuçlar olduğu görülmektedir. Ayrıca kadınların ifadelerinden, aldatılmanın kadınlar üzerindeki olumsuz etkileri de görülmektedir. Aldatılma, kadınları duygusal, bireysel ve sosyal olarak etkilemektedir. Kadınlar için eşlerinin ihaneti büyük zorluk ve acı kaynağı olduğu söylenebilir.

4.1.4.1. Başa Çıkma Stratejileri

Aldatılan bireyler, yaşadıkları duygusal travmayı aşmak için farklı başa çıkma yolları seçebilirler. Kimileri, ilişkilerini sürdürmek için mücadele ederken, kimileri de ayrılığı tercih edebilmektedir. Bu bağlamda, aldatılan bireyin, travmayı aşabilmesi ve hayatına devam edebilmesi için, uygun başa çıkma stratejileri geliştirmesi önemlidir. Kadınların aldatılma sonrası başa çıkma yolları ise, kendi ifadeleriyle şu şekildedir.

Yokmuş gibi yaparak genelde böyle başa çıktım yani hep yokmuş gibi yaptım. Aldatılma yokmuş gibi yaptım. Hani oldu grip gibi düşünün geldi geçti (Songül, 37)

Songül, aldatılmayı bir hastalık gibi görerek, üzerinde durmamayı seçmiştir. Bu strateji, sağlıklı bir yöntem olmayabilir. Songül'ün aldatılma olgusunu yok sayması, toplumsal cinsiyet normlarını ve bireysel duygusal dayanıklılığı göstermektedir. Bu, toplumun kadınlardan beklentisi olan güçlü olma ve duygusal zorlukları özel alanda tutma eğilimini yansıtmaktadır.

Yani Allah'ıma sığındım, kader olduğunu, kadere teslimiyetimle, çocuklarımla, ailemle öyle yani hiç herhangi çok sorgulama yapmam bu niye oldu, bu neden oldu, niçin oldu, niye ben hiç öyle bir şey düşünmedim. Allah böyle uygun gördü çünkü o izin vermese hiçbir şey olmaz... Hiç takılmadım. O onun kabahatiydi, benlik bir şey yoktu, ben öyle bir şey olsaydı derdim hani bana karşı soğuktan hani, böyle yapıyordum beni beğenmiyordu, yani hiç o duyguları yaşamadım (Havva, 43).

Havva, yaşadığı zorluğu aşmak için Allah'a güvendiğini ve teslim olduğunu söylemiştir. Havva, dini inançlara ve kader anlayışına sığınarak, aldatılma olgusuyla baş ettiğini ifade etmiştir. Bu, maneviyatın bir başa çıkma stratejisi olabileceğini ve toplumsal destek olanaklarının eksikliğini göstermektedir.

Ya dediğim gibi başka şeylerle, çocuğum dünyaya geldi onunla ilgilenmeye başladım sonra onun sağlık sorunlarıyla ilgilenmeye başladım. Yeni yeni kapılar açılmaya başladı... Boyama yaptım hobi edindim ağlayacağıma fırçamı aldım elime bir şeyler ürettim yani ve şu an seki- dokuz yıl oldu ben mesela evlere dönüşüm yapmaya gidebiliyorum boyalarımı fırçalarımla mobilya yeniliyorum bir eskiyi yeniliyorum belki buda yaşadıklarımla alakalı biliyo musunuz? Değiştirme ihtiyacı duyuyorum galiba (Nalan, 40).

Nalan, aldatılma duygusuyla baş edebilmek için, çocuklarına ve hobilerine odaklandığını ve kendini yenilemeye çalışarak başardığını ifade etmiştir. Nalan'ın, yaratıcılık ve hobi gibi kişisel gelişim yollarını tercih etmesi, aldatılma sonrasında kendini yeniden inşa etmesini ve toplumsal cinsiyet rollerinin sınırlarını aşmaya çalıştığını göstermektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerine meydan okuyarak kendi kimliğini güçlendirdiğini ve toplum içinde yeni bir yer edinme çabasını göstermektedir.

İlk zaman çok şey yapınca sonrada ee şey düşünüyorsun ya o onu tercih etmiş, sana değer vermiyor. Sonra Allah bir nefretlik bir soğukluk veriyor ya Rabbim evet ya bir anda soğudum ya. Yani o sevgim bir anda yani artık nefret bile etmiyorum (Nilgün, 55).

Nilgün, eşine karşı duygularını değiştirerek aldatılma duygusuyla başa çıkmaya çalıştığını söylemiştir. Ayrıca yaşadıklarını Allah'ın takdiri olarak gördüğünü ve aldatılma duygusuyla baş etmek için Allah'a sığındığını ifade etmiştir. Nilgün' de, diğer katılımcı kadın olan Havva gibi, aldatılma duygusuyla baş edebilmek amacıyla manevi duygulara yöneldiği görülmektedir.

Nasıl başa çıktım ya şunu düşündüm. Bu adam zaten aldatmadan öncede beni yoruyordu. Hani maddi olarak iyi olsaydı, sonra daha evine bakan daha sorumluluk sahibi biri olsaydı belki biraz daha mücadele ederdim, bırakmazdım (Şermin, 56).

Şermin, aldatılma duygusuyla, eşinin aldatmadan öncede kendisini yordüğünü ve sorumsuz olması gibi nedenleri düşünerek başa çıktığını ifade etmiştir. Şermin'in ifadesi, göstermektedir ki aldatmanın sadece duygusal bir ihanet olmadığı, ekonomik ve sosyal faktörlerle de ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, kadınların aldatılma olgusuna karşı maddi ve sosyal güvencelerinin yeterince karşılanmadığında aldatılma deneyimini nasıl etkilediğini göstermektedir.

Araştırmanın bulgularına göre, kadınların aldatılma deneyimi ile farklı başa çıkma stratejileri kullandıkları görülmüştür. Kadınlar, aldatılmayı eşlerinin hatası, evliliklerindeki sorunlar ve kaderleri olarak görmektedirler. Aldatılma duygusunu aşmak için, kadınlar aldatılmayı yok saymak, kaderine teslim olmak, yeni hobiler edinmek, nefret etmek ve ilişkilerini bitirmek gibi stratejiler kullanmışlardır.

Sosyolojik perspektiften incelendiğinde, kadınların aldatılma deneyimi sonrasında başa çıkma stratejilerinin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Kadınların, hobi edinmek, dini inançlara ve kader anlayışına sığınmak, duygusal destek aramak gibi teselli edici durumlara yönelerek yaşadıkları acıyı dönüştürmeye ve hayatlarına yön vermeye

çalıştıkları görülmektedir. Bu çeşitlilik, aldatılma olgusunun bireysel ve toplumsal düzeydeki etkilerini ve bu deneyimin kişisel başa çıkma mekanizmaları üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Buradan hareketle aldatılma deneyimi, kadınların toplumsal cinsiyet rolleri, dini inanç, ekonomik durum ve kişisel kimlikleri ile etkileşim halinde olan bir sosyal olgudur diyebiliriz. Kadınların aldatılma deneyimi, toplumsal cinsiyet rollerine, dini inançlara ve kişisel gelişim yollarına bağlı olarak farklı başa çıkma stratejileri geliştirmelerine yol açtığı söylenebilir.

4.1.4.2. Evlilik İlişkisine Etkisi

Aldatma olgusunun evlilik ilişkisine zarar veren davranış olduğu söylenebilir. Aldatılan eşlerin yaşadıkları duygusal acı evliliklerinin devam edip etmeyeceğine karar vermelerini zorlaştırabilir. Bu bağlamda kadınlara yöneltilen, aldatılmış olmasaydınız evliliğiniz devam ediyor olabilir miydi? Sorusuna tüm kadınlar ‘ederdi’ cevabını vermişlerdir. Kadınlardan bazılarının yanıtlar aşağıdaki gibidir.

Ederdi. Çünkü o adamın fitratı o, öyle kabul etmişim. Yılar yılı bütün her şeyine göğüs germişim o haldeyken bile sevmişim, saymışım aldatmasaydı devam ederdim (Şermin, 56).

Şermin’in ifadesinden, eşinin karakterini kabullendiği ve ona rağmen eşini sevdiği, eşinin kendisini aldattığı için boşanma kararı aldığı eğer aldatılmamış olsaydı evliliğinin devam edeceği anlaşılmaktadır. Ayrıca Şermin’in eşinin karakterini kabullenmiş olması toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkilendirilebilir. Kadınların, eşlerinin kusurlarını hoş görmeleri ve evliliklerini sürdürmeleri konusunda toplumsal bir baskı uygulandığı söylenebilir. Bu durum, kadınların yukarıda işaret edildiği gibi evlilik ilişkisinde daha fedakâr olması gerektiği gibi toplumsal cinsiyet beklentileri tarafından şekillendirildiği söylenebilir.

Yani bu aldatma olmasaydı, benim evliliğim yürürdü. Benim gibi bir insan, evini bırakıp kocasını boşayacak bir insan değil. Ben kendi adıma söylüyorum bunu herkeste biliyor (Yasemin, 65).

Yasemin’in ifadelerinden, evliliğe değer veren geleneksel bir kadın olduğu anlaşılmaktadır. Eşi kendisini aldattığı için boşanma kararı aldığını, aldatma durumu olmasaydı evliliğinin devam edeceğini ifade etmiştir. Yasemin’in geleneksel evlilik anlayışı ve evini terk etmeme isteği, kadınların evliliği sürdürme ve aileyi koruma sorumluluğunu taşıması gerektiği yönündeki toplumsal cinsiyet normlarını yansıtmaktadır.

Tabii ki her şeye rağmen oğlumun babasıdır. Bak hakikaten bende çok sevdim. Şunu da söyleyeyim biz evlenince birbirimize kurban kestik o kadar bir sevgimiz vardı (Nilgün, 55).

Nilgün, eşini çok sevdiğini hatta evlendiklerinde birbirleri için kurban kestiklerini söylemektedir. Nilgün'ün eşine duyduğu sevgi, kadınların evlilik ilişkisinde sevgi, duygusal bağlılık gibi duygulara daha fazla önem verdiği ve bu duyguların aldatılma durumunda bile devam edebileceğini göstermektedir. Bu durum, eşlerin birbirini sevmesine rağmen aldatma olgusunun evliliklerde karşılaşılan bir durum olabileceğini göstermektedir. Ayrıca Nilgün'ün ifadesinden evliliğin devam etmesini sağlayan faktörlerden biri olarak, çocuk sahibi olmanın etkisi görülmektedir.

Ederdi, yani şu anda da muhtemelen devam ederdi. Yani şu an gidişi bile olmasaydı devam ederdi (Songül, 37).

Olabilirdi. Devam ederdi çocuklar için dediğim gibi her ailede problemler olur hani öyle büyük aman aman bir problemlerimiz yoktu yani (Nalan, 40).

Nalan, aldatılmamış olsaydı, çocukları için evliliğinin devam edebileceğini söylemiştir. Nalan'ın ifadesi, çocuk sahibi olmanın ve aile içi problemlerin normal kabullenilmesi evliliğin devam etmesini sağlamaktadır. Buradan çıkarım yaparak diyebiliriz ki, kadınların, çocuklarının refahını ve evlilikteki sorumluluklarını üstlenmeyi öncelikledikleri, ayrıca evlilikteki sorunları yönetebilme becerisine sahip oldukları söylenebilir.

Bu araştırmada, aldatılma nedeniyle boşanmış olan kadınların, aldatma olgusunun evliliklerine etkisini nasıl değerlendirdikleri incelenmiştir. Katılımcı kadınların hepsi, aldatılmış olmasalardı evliliklerinin devam edebileceğini ifade etmişlerdir. Kadınlar, aldatılmadan önce evliliklerinde sorunlar yaşadıklarını, bu sorunları görmezden geldiklerini, eşlerini sevdiklerini ve kabullendiklerini, buna rağmen evliliklerini devam ettirdiklerini aldatıldıkları için boşandıklarını belirtmişlerdir. Kadınların bu ifadelerinden, aldatılmış olmanın evliliklerini bitiren en önemli faktör olduğu anlaşılmaktadır. Benzer bir sonuç da Elmas ve Adak (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da elde edilmiş, genel katılımcı görüşlerinden “aldatma” en önemli boşanma sebepleri arasında yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmanın bulgularına göre de aldatmanın evlilik üzerinde yıkıcı bir etkisi olduğu görülmektedir.

4.2. BOŞANMA SÜREÇLERİ

4.2.1. Aldatılma Sonrası Boşanma Kararı

Kadınlara yöneltilen “boşanma kararını ilk kim aldı” ve “boşanma kararı alırken sizi en çok etkileyen şey nedir” Soruları aldatma olgusunun kadınların boşanma kararı üzerindeki etkisini anlamak amacıyla sorulmuştur. Kadınlardan bazılarının yanıtları aşağıda verilmiştir.

Ben aldım. Diyordum seni boşayacağım. Sen benimle anlaştın da mı? Boşanmaya karar verdin dedi. Evet dedim. Boyuna seni boşayacağım diyordum ya, sana dedim, aldatırsan son noktayı koyarım... Ha yok hemen nüfus kağıdımı değiştirdim, banka kartlarımı değiştirdim, hiçbir şey etkilemedi hiç etkilenmedim yok (Yasemin, 65).

Yasemin, boşanma kararını ilk kendisinin aldığını, eşinin itiraz ettiğini ve eşine kendisini aldatması durumunda boşanma davası açacağını söylediğini belirtmiştir. Ayrıca boşanma kararı alırken kendisini hiçbir şeyin etkilemediğini ifade etmiştir. Bu nedenle Yasemin’in, boşanma kararı almasındaki en büyük etken aldatılmış olması ve boşanma sürecin onun üzerindeki etkisinin minimal düzeyde olduğu söylenebilir.

...hani bu bir anda bir karar alıp da yapmadım. Üç yıl bekledim... Yani orda (Aldatılma süreci) zaten yaşayacaklarımı yaşamıştım ki ben, yani boşanma sürecinde yaşadıklarım çok bir şey ifade etmedi. Hâkimin karşısında da söylemişim, insan insana gönülden bağlı olsun yani resmi evraklarda ki evlilik o sadece resmi evraklarda geçerli bir şey hani. Yoksa, benim eşim beni aldatmış, benimle bir hayat sürmedikten sonra benim nikahı verme, nikahı verme ne yapacağım onun nikahını (Havva, 43).

Havva, boşanma kararını kendisinin aldığını, boşanma kararı alırken etkilenmediğini çünkü aldatılma sürecinde her şeyi yaşamış olduğunu ifade etmiştir. Havva’nın ifadeleri, aldatılma deneyiminin boşanma kararı üzerinde etkili olduğu ve aldatılma deneyiminin onu derinden etkilediği görülmektedir.

İşin garibi de bu ben mahkemeyi açtım. Gel anlaşmalı boşanalım dedim, yanaşmadı istemedi ayrılmak. Çok garip evde yok gitti. O kadına ayrı ev açtı ama boşanmıyor anlatabiliyor muyum? Şu şey mantığı hani orda kadın olsun nikahlı karım olsun mantığımı vardı, artık kendisinde bilmiyorum boşanmaya yanaşmıyordu yani... Tabi ki duygusal anlamda etkilendim. Bir evliliği bitirmek kolay bir şey değil sonuçta (Nalan, 43).

Nalan, boşanma kararını kendisinin aldığını, eşinin boşanmak istemediğini ifade etmiştir. Nalan’ın boşanma kararı alırken duygusal olarak etkilendiği görülmektedir. Bu durum, boşanma kararı almanın duygusal yönüne işaret etmektedir. Nalan’ın ifadelerinde toplumsal cinsiyet rolleri ve kadın erkek arasındaki güç dinamiklerinin izleri

görülmektedir. Ayrıca, “kadın olsun nikahlı karım olsun” ifadesi, toplumsal cinsiyet normlarına dayalı bir beklentiye yansıttığı söylenebilir.

Ben aldım... Eğer ki bak bir anda olsaydı ben yıkıma uğrardım. O dört sene sürecinde yalnız yemek yemek, yalnız pazara gitmek, yalnız hastaneye gitmek, her şeylerimi yalnız yaptığım için o bana hiç koymadı. Ya hatta pasta kestim güleceksin ama yaş pasta alıp yaş pasta kestim (Nilgün, 55).

Nilgün, boşanma kararını kendisi aldığını, aldatılma sürecinde yalnız kaldığını ve her işini kendisinin yaptığını ifade etmiştir. Bu süreçte boşanma fikrine alıştığı, bu nedenle etkilenmediği anlaşılmaktadır. Nilgün’ün “güleceksin ama yaş pasta alıp, yaş pasta kestim.” İfadesinden, aldatma olgusunun boşanma kararı üzerindeki etkisi anlaşılmaktadır. Ayrıca, Nilgün’ün ifadeleri, aldatılma ve boşanma süreçlerini yaşayan kadınların yalnızlık hislerini ve yaşadıkları zorlukları göstermektedir.

Ben aldım... Hiçbir şey etkilemedi. Ben çıktım yola, bir gün dedim nihayetle boşanacağım dedim. Bir gün biticek bu. O, dedi ki ben gelmeyeceğim mahkemeye ilk önce beni çocuklarla tehdit etti. Ayrılırsan sana çocukları vermem dedi...O dönemde ben şeye yazılmışım... kursuna yazıldım. Gideyim kafamı dağıtıyım dedim (Şermin, 56).

Şermin, boşanma kararını kendisinin aldığını ve bu süreçte hiçbir şeyin kendisini etkilemediğini belirtiyor. Şermin, boşanma sürecinde kafasını dağıtmak için bir kursa yazıldığını ifade ediyor. Bu, boşanma sonrası hayatını yeniden düzenleme çabalarını gösteriyor. Ayrıca Şermin’in ifadesi, toplumsal cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, boşanma sürecinde kadınların karşılaştıkları zorlukları ve cinsiyet temelli eşitsizlikleri yansıtıyor. Boşanma kararı almak ve bu süreci yürütmek, özellikle çocukların varlığı ve velayet meseleleri söz konusu olduğunda, kadınlar için karmaşık duygusal ve sosyal engellerle dolu olabilir. Şermin’in deneyimi, toplumun bazı kesimlerinde hâlâ var olan geleneksel cinsiyet rollerinin ve beklentilerin, kadınların bağımsız kararlar almasını ve kişisel özgürlüklerini yaşamasını nasıl engelleyebileceğinin bir örneğidir. Ayrıca, çocukları bir tehdit unsuru olarak kullanmak, kadınların karşılaştığı zorluklardan biri olarak görülebilir ve bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin daha geniş bir yansıması olarak ele alınabilir.

Bu araştırmanın sonuçları, boşanma kararlarının kadınlar tarafından alındığını gösteriyor. Kadınların ifadelerine göre, eşlerinin ihanetinin, boşanma kararlarını alırken önemli bir rol oynadığını gösteriyor. Aldatma sebebiyle boşanma kararı veren kadınların, bu süreçte duygusal olarak daha az etkilendikleri görülmektedir. Sweeney ve Horwitz’in (2001)’deki araştırması da bu bulguları destekler nitelikte. Araştırmada, eşlerini aldatan

kişilerin boşanma davası açma olasılığının yüksek olduğu ve bu iki durumun birbiriyle bağlantılı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Özellikle, eşleri aldattığı için boşanma davası açan kadınların daha az depresyon yaşadığı, aldatma dışındaki nedenlerle boşanma davası açan kadınların ise daha fazla depresyonla mücadele ettiğini ifade etmişlerdir.

4.2.1.1. Kadınların Boşanma Kararını Etkileyen Faktörler

Boşanma süreci, kadınların eğitim ve ekonomik bağımsızlık durumlarından büyük ölçüde etkilenir. Kendi gelirini kazanabilen kadınlar, şiddet veya aldatma gibi zorlayıcı durumlar karşısında, gelir elde etmeyen kadınlara kıyasla daha hızlı ve kesin kararlar verebilmektedir. Bu, finansal özgürlüğün, zorlu evlilik koşullarında kadınların karar verme süreçlerine olan etkisini göstermektedir (Sarpkaya, 2012). Kadınların çalışma durumlarının boşanma kararlarını nasıl etkilediğini anlamak amacıyla kadınlara, “Çalışıyor \ çalışmıyor olmanız boşanma kararınızı etkiledi mi?” sorusu yöneltilmiştir.

Eğer çalışmasaydım herhalde biraz daha düşünürdüm. Belki o hani döndüğünde, barışalım dediğinde belki barışırdım. Maddi özgürlük çok önemli (Feride, 65).

Muhakkak etkilemiştir. Çünkü düşünsenize bir mesleğiniz yok, kendinize güvenmeseniz nasıl nasıl yapacaksınız ki o zaman salya sümük ağlayıp beklerdim o zaman evde. Çalışıyor olmam boşanma kararında çok etkili oldu (Şermin, 56).

Tabi ki. Çalışmıyor olsaydım babamın evine gitmek zorunda kalırdım veya ayrılamazdım (Nihal, 55).

Araştırmanın bulgularına göre, bazı kadınların boşanma kararında, çalışıyor olmanın önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kadınlar, çalışıyor olmanın kendilerine sağladığı bazı avantajlardan bahsetmişlerdir. Bu avantajlar ise, maddi bağımsızlık, kendine güvenme, baba evine dönmeme seçeneği gibi avantajlardır. İş sahibi olmanın kadınların boşanma sürecinde kendilerini güvende hissetmelerini sağladığı söylenebilir. Öte yandan sadakatsizlik nedeniyle boşanmayı tercih eden bazı kadınlar için çalışıp çalışmama durumunun bu kararda etkili olmadığı görülmüştür. Bu araştırmaya göre, çalışmak bazı kadınlar için önemli bir destekken, bazıları için bu durum kararlarını etkilememiştir.

Dışarıdan ödedim işte emekli oldum, 2006'dan beri emekli oldum. Maaşım var ha olmasaydı yine boşardım boşardım. Yani ekonomik özgürlüğüm olmasaydı da boşardım. Çünkü o evde öyle yaşarsam, ben ölürdüm. Biliyorum ki arkamda dağ gibi bir ailem olduğunu benim yanımda olacaklarını biliyorum (Yasemin, 65).

Hayır. Yani ben karar vermiştim boşanmaya boşanacaktım. Çalışmasam da boşanacaktım bu kararımı etkilemedi. Artık bitmişti. O, orda bir yuva açmıştı evlilik bitmişti yani (Nalan, 43).

Yok etkilemedi. Ama şey nafaka almak için çabalayım, ondan para koparayım hiç öyle şeylerim olmadı. Çünkü rızkımın ondan gelmediğini biliyodum... (Havva, 43).

Yok etkilemedi. Daha girmemiştim herhalde boşanma davası açtıktan sonra girdim işe, öyle olması lazım. Çalışmıyor olmam boşanma kararımı etkilemedi çünkü ailem yanımdaydı (Songül, 37).

Araştırmanın bulgularına göre, bazı kadınların ifadelerinden çalışma durumların, boşanma kararını etkilemediği anlaşılmaktadır. Kadınlar çalışma durumlarının sağladığı ekonomik özgürlükten ziyade, ailelerinin yanlarında olmasından dolayı etkilenmediklerini ifade etmişlerdir. Aile desteği gören kadınların boşanma kararı alırken, kendilerini daha güvende hissettikleri söylenebilir. Can ve aksu (2016) yapmış oldukları araştırma sonucuna göre, aile desteği alan kadınların boşanma sürecinde ve sonrasında, korkularını ve yaşadıkları zorlukları daha kolay aştığı, ailesinden destek görmeyen kadınların, boşandıktan sonra yaşadıkları zorluklarla baş etme ve hayatlarını yeniden kurma konusunda zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

4.2.1.2. Çocukların Etkisi

Çocukların var oluşu, boşanma kararlarını derinden etkileyen bir faktördür. Anneler, çocuklarının ihtiyaçlarını ve geleceklerini düşünerek, boşanma düşüncesini erteleyebilir veya tamamen vazgeçebilirler. Boşanmayı düşünen bir anne, çocuklarının yaşamındaki olası değişikliklerden endişe duyabilir ve bu, karar verme sürecini zorlaştırabilir veya boşanmayı geciktirebilir (Can ve Aksu, 2016). Bu araştırmaya katılan kadınların, çocuklarının varlığının, boşanma kararlarını nasıl etkilediğine dair bazı cevaplar aşağıdaki gibidir.

“Yok etkilemedi. Çünkü hepsi ayrılmamı istedi, çünkü babalarından hani illa dayak kötek değildir ne derler psikolojik baskı gördüler babalarından. Ha seviyorlar mıydı? Tabi ki seviyorlardı” (Şermin, 56).

Oğlum büyük olduğu için etkilemedi beni. Zaten ben, oğlumla zaman zaman dertleşiyodum, boşan anneciğim ne diyeyim sana diyodu.

Çocuğunuz küçük olsaydı boşanma kararınızı etkiler miydi?

Tabii ki Burak, babasına gidice ben çok üzülüyordum. Küçükken olsa dayanamazdım. Çocuğumu alacak, onda kalacak, aklım kalacak. Mesela çok farklı bir şey ben o tür kadınlara çok üzülüyorum (Nilgün, 55).

Hayır hayır çocukların velayeti zaten benim üzerime, Bora’ya dediğim gibi problem çıkartmadı. Ben davayı açtım (Nalan, 43).

Yoo sadece ondan ayrılmak istiyordum. Yani onun benim hayatımda hiçbir konuda hiçbir yerde olmasını istemiyordum. Çünkü o var olduğu sürece sosyal haklarımı kullanamıyordum. İşte babam sigortalı, ben

sigortalı değildim. İşte muayene olamıyordum, çocuklarıma herhangi bir şey yaptıramıyordum. Ee yeşil kart çıkarmam gerekiyordu, çıkaramıyordum. O yüzden onu hayatımda tamamen gereksiz bir kalabalık yaptığını düşündüğüm için bir an önce boşanmak istiyordum yani (Havva, 43).

Bu araştırmaya katılan tüm katılımcılar çocuk sahibidir. Araştırmanın bulgularına göre, kadınların altısı çocuk sahibi olmanın boşanma kararını etkilemediğini ifade etmişlerdir. Sadece bir kadın çocuğu için ayrılmak istemediğini, çocuğunun varlığının boşanma kararını, “Etkiledi. Şöyle bak aslında Ayla için boşanmamak isterdim” (Feride, 65), şeklinde ifade etmiştir. Araştırmada, kadınların çocuk sahibi olmalarının boşanma kararlarını etkilemeyen bir faktör olarak, eşlerinin kendilerini aldatmış olması önemli rol oynamıştır. Ayrıca, çocukların yaşlarının büyük olması diğer neden olarak söylenebilir. Sonuç olarak, boşanma kararının alınmasında, boşanma nedeni, çocukların yaşları, kişilikleri, duyguları, tutumları gibi faktörlerin önemli olduğu söylenebilir.

4.2.2. Aldatılma ve Boşanma Süreçlerinin Çocuklara Etkileri, Süreç Sonrası Baba Çocuk İlişkisi

Boşanma süreci, çocuklar için oldukça zorlayıcı bir dönem olabilir. Bu süreçte, çocuklar ebeveynlerinin arasındaki anlaşmazlıklara, ayrılığa, yalnızlık ve terk edilme hislerine tanık olurlar. Ayrıca, suçluluk, utanç, kaygı ve depresyon gibi duygusal zorluklar yaşayabilirler. (Yanar ve İlhan, 2022). Ebeveynlerin aldatma ve boşanma sürecindeki duygusal ve davranışsal değişimler, aile içi çatışmalar ve günlük yaşamın düzenindeki değişiklikler, çocukların hayatında önemli etkilere sahip olabilir. Araştırmanın odak noktası, aldatılma ve sonrasında yaşanan boşanma sürecinin kadınlar üzerindeki etkilerini incelemektir. Çocukların bu süreçten nasıl etkilendiği, temel soruların altında yatan önemli faktörlerden biridir.

Kötü etkilendi. İlk birincisinde çünkü o zaman birinci sınıfa gidiyordu. Küçüktü yani düşünsenize kaydını yaptırıyorsunuz B... E... ondan sonra apar topar çocuğu alıp İ... ailenizin yanına, ondan sonra bütün düzen alt üst oluyor, içe kapanıklık başladı ki başarılı bir çocuğu benim oğlum... Küçük oğlum, sevgi anlamında etkilendi. Ne kadar babası alsa götürse de bu aile sevgisini çok arayan...böyle babayla aileyle vakit geçirmeyi geniş aileyi falan, büyük oğlumda tam tersi içine kapanık bir çocuk, kendi içine kapanık bir çocuk bir de galiba benim gibi mi düşünüyo, ya da ben mi onu etkiledim, genellikle çocuklarımin yanına da konuşmam ama Ali'nin sağlık problemlerinden, Ahmet' te etkilemiş olabilir. Ya o süreci bildiği için annenin de çektiğini gördüğü için konuşmam ama görüyor, şahit oluyor, çocuğum ondan dolayı şu anda kapalı kutu gibi yani (Nalan, 40).

Nalan, aldatılma sürecinde büyük oğlunun ilkokula gittiğini ve bu sürecin oğlunun eğitim hayatını etkilediğini, oğlunun içine kapanık olmasına neden olduğunu ifade etmiştir. Küçük oğlunun ise boşanmadan sonra aile sevgisini aradığını, babasıyla vakit geçirmek istediğini belirtmiştir. Ayrıca büyük oğlunun kendisinden etkilendiğini düşünmekte ve kendisinin yaşadığı bu süreçlere oğlunun şahit olduğunu bununda oğlu üzerinde olumsuz etkisinin olduğunu ifade etmektedir.

...bizim bitişliğimizde bir kiracımız vardı. Biri Ayla'dan büyük, biri Ayla'dan küçük iki oğlu vardı. Şimdi çocuklar bir arada oynamayı seviyor. Ayla, orada oynuyorlardı. Çocuklar, babasına baba diyor doğal olarak, şimdi onlar öyle deyince Ayla' da baba diyor Turgut'a. Bir gün Hatun geldi. Ya Feride abla ben çok üzülüyorum Ayla dedi. Turgut'a baba diyor, çocuklarda kızıyor ona o bizim babamız senin değil. Geldi dedi bana böyle ay annesin, bak ben Alp'ten hiç bana yaşattığı, çocuğuma yaşattığından dolayı çok kızgıyım. Sonra ben onu aldım, hani Ayla'yı getirdim E... 'de halası vardı, kız kardeşi hep görüşürüz o hiç bizi bırakmadı. Dedim ki Sevda dedim, bunu al babasına götür dedim, babasını görsün. Aldı gitti çocuğu, gördü babasını geldi. Şey çocuklar kapıdan girdi, Ayla böyle yaptı benim babam var, benim babam var E... 'de ya çocuk onu şey yaptı ya bunları çocuğa yaşatmaya ne hakkın var ne hakkın var senin geri zekalı. Yani o da benim gayretimle ben gösterdim, ben gönderdim yoksa onun böyle bir talebi de yok (Feride, 65).

Feride, kızının babasını tanımadığı bu nedenle komşusuna baba dediğini, komşusunun çocuklarının bundan rahatsız olduğunu ifade etmiştir. Feride'nin kızının, babasını tanımadığı için komşusuna baba demesi, kimlik ve aidiyet duygusuna işaret etmekte ve çocukta kimlik ve aidiyet karmaşasına neden olmaktadır. Ayrıca babasının ona ilgi göstermediği, ihmal ettiği anlaşılmaktadır.

Çocuklarım niye öyle bir süreçten etkilenmedi, niye bir babanın eksikliğini hissetmedi, çünkü evde benim babam vardı, dayılar vardı ve çok ilgili ve alakalıydılar. Asla bu konuda yani biz üçümüz baş başa bir evde kalmadık. Ondan dolayı bunların hiç öyle o konuda duygu eksikliği yaşamalarına fırsat kalmadı. Çünkü babama baba diyolardı (Havva, 43).

Havva, çocuklarının bu süreçlerden etkilenmediğini ifade etmiştir. Nedenini ise evde baba figürü yerine geçebilecek, dede ve dayıların olması olarak açıklamaktadır. Bu durum, çocukların aidiyet duygularının karşılanması gerektiği ve boşanma durumunun çocuklar üzerindeki etkisinin aile içi destek faktörüne göre değişebileceğini ve aile desteğinin önemini göstermektedir.

Ne oldu, babalarına karşı tepkileri oldu. İki büyükler hala babalarına karşı düşman gibiler, büyük kızım asla adını bile anmak istemez... Büyükler konuşmuyordu, küçükler konuşuyordu babalarıyla o da küçük oldukları için akılları ermedikleri için. O süreçte kızım 15 yaşındaydı kaçtı, o da ev için de kaos yarattı (Şermin, 56).

Şermin, büyük çocuklarının babalarına karşı düşmanca hisler beslediklerini ve iletişim kurmadıklarını ifade etmiştir. Bu durum, boşanmanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini göstermektedir. Küçük çocukların, babalarıyla görüştüğünü söylemiştir. Bu, boşanmanın çocukların yaşlarına göre farklı etkiler oluşturduğunu göstermektedir. Ayrıca, küçük çocuklar boşanma nedenini tam olarak anlamayabilirler bu nedenle farklı tepkiler vermektedirler. Büyük çocukların, aldatılma sürecine tanık olmaları babalarına karşı düşmanca hisler beslemelerine neden olduğu görülmektedir.

Çocukların tartışmaların ortasında kalıyordu açıkçası hani böyle ama; hani dediğim gibi o kadar eğlenceli bir ortam vardı ki evin içerisinde ondan anlamıyorlar küçüklerdi (Songül, 37).

Songül, çocuklarının tartışmaların ortasında kaldığını ama çocukların küçük olmaları nedeniyle bu durumlardan fazla etkilenmediklerini ifade etmiştir. Bu durum, çocukların küçük olması nedeniyle boşanmanın nedenlerini ve sonuçlarını anlamadıkları göstermektedir. Aldatılma ve boşanma süreçlerinin çocukların yaşlarına göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Bu araştırmaya katılan diğer kadınlar, çocuklarının aldatılma ve boşanma süreçlerinde yetişkin olmaları nedeniyle fazla etkilenmediklerini ifade etmişlerdir. Bu araştırmanın bulgularına göre, aldatılma ve boşanmanın çocuklar üzerindeki etkilerinin yaşa ve kişisel tutumlara göre değişebileceğini göstermektedir. Bu süreçlerin çocuklar üzerindeki etkilerinin bireysel farklılıklar gösterebileceği ve her çocuğun bu süreçleri farklı şekillerde deneyimleyebileceği söylenebilir. Çocukların yaşadıkları bu süreçlerden etkilenme derecesi, aile içi destek, anne- baba tutumları ve çocukların kişilik yapılarına bağlı olarak değişebilir.

Aldatılma ve boşanma sonrası babanın çocuklarıyla ilişkisi hem anne hem de çocuk için önemli bir değişim sürecidir. Boşanma süreci ve sonrasında anne ve baba arasındaki iletişim ve iş birliği çok önemlidir. Boşanma sonrasında babalar, çocuklarına karşı tutarlı, sabırlı, anlayışlı ve destekleyici bir tutum sergilemelidirler. Babalar, çocuklarına boşanmanın nedenlerini açıklamalı, onların duygularını yargılamadan dinlemeli, onlara güven vermelidirler. Babalar, çocuklarına karşı ebeveynlik yapmalı, onların ihtiyaçlarını

karşılmalı, onlara özgürlük tanınmalıdır². Bu bağlamda kadınlara, yöneltilen “Eski eşinizin çocuklarıyla iletişimi nasıl etkilendi? Sorusuna verilen yanıtlar.

Kötü aslında, yani o benim suçlamalarımı çocuklar duyduğu için de etkileniyor olabilir. Ama, hani şöyle bir şey var, çocuklar aradaki farkı anlıyorlar artık. Özellikle en büyük oğlum, babalarının onlara bir lira bile faydaları yok, sevgi olarak da ilgi olarak da yok... Çok kötü aslında. Yani bilmiyorum buraya mı öyle yansıtıyorlar, orada onlar farklı şeyler anlatıyor, çocuklara sorduğumda, farklı şeyler anlatıyor ama çocuklar genelde, hani hep bizi azarlıyor hep bize kızıyor bize vuruyor öyle anlatıyorlar (Songül, 37).

Songül, aldatılma ve boşanma sonrası çocuklarının babalarıyla ilişkisini olumsuz olduğunu, çocuklarının, kendisinin babalarını suçlamasından etkilenmiş olabileceğini belirtmiştir. Çocuklarının bu süreçler sırasında babalarının olumsuz davranışlarına maruz kaldıklarını ve babalarının maddi-manevi katkıda bulunmadığını ifade etmiştir. Bu durum, aldatma ve boşanma sonrası ilişkilerde anne- baba tutumlarının önemini göstermektedir.

Çocuklarım, babalarıyla görüşmüyorlar. İlk zamanlar küçük oğlum ve kızım yanına gidiyorlardı, dışarda görüşüyorlardı. Oğlum, babasıyla kalmak istediğinde kadının o tepkisi olunca kızımda arıyor babasına ağzına ne geldiyse ver yansın ediyor. Ondan sonra kızımda görüşmedi. İki yıl evvel hastanede yatmıştı. Annem dedi ki hastanede yatıyormuş durumu iyi değilmiş dedi. Bende, kızıma söyledim bak babanız hastaymış eğer görmek isterseniz bir şey olur, tüh eyvah pişmanlık duymayın sonra dedim. Kızım, küçük oğlum gitti görüşmeye, bunun haricinde görüşmüyorlar (Şermin, 56).

Şermin, bu süreçlerden sonra çocuklarının babalarıyla görüşmediklerini ifade etmiştir. Bu durum, aldatma ve boşanma durumlarının aile içi iletişimi olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir.

Ben çok kurmaya çalıştım, ya çok kurmaya çalıştım. Çünkü kızımın doğum günüydü dedim ki, bir hafta sonra doğum günü ya da ertesi gün çocukların doğum günü diye, arkadan arardım. İşte pasta yaptırılın, götürelim, getirelim işte bayram alışverişi, işte bir çikolata alacaksın da çocukları götürüp te al, yani hayat paylaşımını yapmaları için. Ben hiç istemedim çocukların babalarıyla aralarında bir nefret bağı oluşsun. Hiç babalarıyla ilgili olumsuz bir şey anlatmadım. Ama O, bu konuda beceremedi, yapamadı. Sonra benim babamın vefatıyla cenazemize gelmedi... cenazeye katılmalıydı. Çünkü, senin yapman gereken görevi o adam yapmıştı. Ben ondan sonra babalarıyla tamamen ilişkiyi kestim. Hiçbir konuda muhatap olmadım.

² [Boşanma sürecinde ve sonrasında baba-çocuk ilişkisi | Nilüfer KAS Köşe Yazısı - Hürriyet Haberler \(hurriyet.com.tr\)](http://hurriyet.com.tr)

Hani o da kesti yani, o da çocuklarıyla hani körün istediği bir göz Allah verdi iki göz misali oldu yani (Havva, 43).

Havva, çocuklarının babalarıyla ilişkisini desteklemeye çalıştığını ama babalarının yeteri kadar çaba göstermediğini, onun isteksiz davranışları nedeniyle eski eşiyle ilişkisini kestiğini ifade etmiştir. Bu durumdan sonra eski eşinin çocuklarıyla bir daha görüşmediğini ve çocuklarla babalarının ilişkisinin tamamen kesildiğini ifade etmiştir. Yukarıda işaret edildiği gibi boşanma sonrası anne ve baba arasındaki iletişimin önemli olduğu, babaların çocuklarına karşı, sabırlı, anlayışlı ve destekleyici davranışlarının çocuklarla olan iletişimin devamı için gerekli olduğu anlaşılmaktadır.

Evet görüşüyorlar, iletişimlerinde hiçbir sorun yok. Babalarıyla araları gayet iyi hiçbir problem yok. Ee aştık yani biz o sorunu (aldatılma). Ben çocuklarımın babasız sevgisiz bir şekilde büyümelerini istemedim. Babaya hasret kalmalarını istemiyorum...Çok iyi, çocuklarını çok seven bir adam, çok düşkün çok seviyor. Görüşüyorlar orda da bir ailesi var, onu bilsin... diyorum oğlum senin iki tane kapın var. Büyük oğlum kesinlikle gitmez, asla gitmez. Çünkü o her şeye (aldatılma) şahit olduğu için, ama küçüğüm hasret büyüyor aileye, çünkü yaşamadı baba sevgisiyle hani tabi ihtimam gösteriyor falan, gidiyor hafta sonu, on beş günde yirmi günde bir pazar günleri... alıyor, kalıyor orda kız kardeşiyle oynuyor, falan çokta seviyor, ona da izin veriyorum. Yani gitsin aile ortamını görsün alışsın, oğluma da şöyle açıkladım. Evet sorguladı. Anne, babam niye bizimle değil? Neden bizimle yaşamıyor? Neden Canan teyzelerle yaşıyor? Oğlum biz sen küçükken anlaşılmadık, ayrıldık ondan dolayı baban, Canan teyzenle evlendi (Nalan, 40).

Nalan, süreç sonrası babalarının çocuklarıyla ilişkisinin çok iyi olduğunu, sorunlarını aştıklarını, çocuklarının babalarını görmesine izin verdiğini, babalarının çocuklarına karşı ilgili, sevgi dolu ve düşkün olduğunu ve çocuklarının da babalarını sevdiklerini ifade etmiştir. Ayrıca çocukların yaşlarına göre farklı tutum sergiledikleri görülmektedir. Nalan, büyük oğlunun babasının yeni eşine karşı mesafeli ve kızgın olduğunu, babasının aldatmasına şahit olduğu için onunla görüşmek istemediğini, küçük oğlunun ise babasının yeni ailesiyle iyi anlaştığını söylemiştir. Buradan hareketle, aldatma ve boşanma süreçlerinin aile içi iletişim üzerindeki etkileri, çocukların yaşlarına, kişiliklerine, olayları anlama derecesine ve anne ve babanın tutumlarına göre değişiklik gösterdiği söylenebilir.

Şöyle diyeyim, sana bak 14 sene Ayla'yla hiç görüşmedi... Kadın yapamıyor, adam adam için önemli değil, bak öteki çocuklarına da çok babalık yapmadı. Yani ilk eşinden olan çocuklara, onlar benimkinden de kötü onların anası da yoktu... yani çocuktan sonra sen kendini unutupyorsun, zaten ben demin, dediniz ya eğer benim kızıma iyi bir babalık yapsaydı asla bak herkes evlenecek birlikte ölecek diye bir şey yok. He oldu olmadı yapacak bir şey yok ama sen bu çocuğuna sahip çıkmak zorundasın (Feride, 65).

Feride, eski eşinin çocuğunu 14 yıl görmediğini, sorumsuz bir baba olduğunu, sadece kendinden olan kızını değil, önceki eşinden olan çocuklarıyla da görüşmediğini ifade etmiştir. Feride'nin ifadesi, aile içindeki babalık rolünün önemini ve bu rolün eksikliğinin bireyler üzerindeki etkilerini vurguluyor. Sosyolojik açıdan bakıldığında, babalık, çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişiminde kritik bir faktördür. Babanın yokluğu veya yetersiz katılımı, çocukların kimlik gelişimi ve toplumsal cinsiyet rollerinin anlaşılmasında belirleyici olabilir.

Bu araştırmaya katılan, kadınların dördü aldatılma ve boşanma durumundan sonra, çocuklarıyla babalarının iletişimlerinin olumsuz yönde etkilendiğini ifade etmişlerdir. Bir kadın, çocukları ile eski eşinin iletişimin çok iyi olduğunu bunun nedeni olarak kendi aralarındaki problemleri aşmış olmaları ve eski eşinin çocuklarına sahip çıkması olduğunu söylemiştir. Diğer iki kadın ise, çocuklarının bu süreçlerde yetişkin olması nedeniyle babalarıyla iletişimlerinin pek etkilenmediğini ifade etmişlerdir. Bu araştırmaya göre, aldatılma ve boşanma sonrası babaların çocuklarıyla ilişkisi çocukların yaşlarına, kişiliklerine ve yaşadıkları olaylara göre değişiklik göstermektedir. Bu süreçleri yaşayan çocukların küçük yaşta olması, babalarına karşı daha fazla ilgi ve sevi duyduğu ve babalarıyla görüşmek istedikleri anlaşılmaktadır. Çankırılı'nın (2013) ifade ettiği gibi, anne ve babasının boşanması çocukların bebeklik dönemine denk gelmesi çocukların daha fazla etkilenmesine neden olduğuna, anne-baba sevgisine ve şefkatine olan ihtiyaçlarının yeteri kadar karşılanmadığına vurgu yapmaktadır. Bu süreçleri yaşayan çocukların büyük yaşta veya erişkin yaşta olmaları veya babasının aldatmasına şahit olmaları durumu da çocukların babalarıyla ilişkilerini farklı şekilde etkilediğini göstermektedir. Çocukların erişkin yaşta olması daha az etkilenmelerine neden olurken, aldatma olgusuna şahit olan büyük çocukların, babalarına karşı soğuk, kızgın olduğu ve babalarıyla görüşmek istemedikleri anlaşılmaktadır.

Bu araştırmanın diğer bir sonucuna göre, aldatılmış ve boşanmış kadınların tutum ve davranışlarının, çocuklarla babaları arasındaki iletişimi etkilediği anlaşılmaktadır. Ayrıca, babaların çocuklarıyla iletişim konusunda daha isteksiz davrandıkları görülmektedir.

4.2.3. Boşanma Öncesi ve Sonrası etkileri Kadınların Ekonomik Durumu

Boşanma, bireyler için zorlayıcı bir deneyim olabilir ve genellikle kadınlar bu sürecin zorluklarını daha yoğun yaşarlar. Can ve Aksu'nun (2016) belirttiği gibi, kadınlar boşanma sürecinde ve sonrasında birçok sorunla karşılaşabilir ve bu olumsuz etkileri erkeklerden daha fazla hissedebilirler. Yazıcıoğlu ve Kayhan (2007) ise, boşandıktan sonra kadınların karşılaştıkları en büyük sorunların başında ekonomik güçlüklerin geldiğini vurgulamışlardır. Özellikle, evlilik süresince maddi gelir elde edebilecekleri bir işte çalışmamış olan kadınlar, boşandıktan sonra ciddi ekonomik zorluklar yaşayabilirler. Bu araştırmada kadınlara boşanma öncesi ve sonrası ekonomik durumlarının nasıl olduğu sorulmuştur. Süreç sonrasında ekonomik durumlarında nasıl değişim yaşamışlardır.

İşte eşimin parasını yiyorduk, ben de bankaya koyuyordum kendi üzerime maaşımı yani, benim parayla ilgili hiç sıkıntım olmadı yani. İkimiz de emekliyiz borcumuz harcımız yok (Yasemin, 65).

Gayet iyiydi gayet güzeldi. Ekonomik olarak bir sıkıntımız yoktu asla yoktu (Nalan, 40).

Maddi olarak hiçbir sıkıntımız yoktu, hani hiçbir sıkıntımız yoktu. Bir kere para yüzünden tartışmadık, aileler yüzünden tartışmadık (Nilgün, 55).

Çalışkan bir eşim vardı. Çocuklarımın babası çalışkandı ama, her şeyi sıfırdan tek başımıza yapmıştık, tam düze çıktı tekerimiz... Öyle olunca da işte ilk evlendiğimde maddi açıdan bir sıkıntı yaşamadım (Havva, 43).

Şöyle ayrılmadan önce iyi ben çalışıyordum. Ailemin durumu da iyi çok şükür yani kendi şeyimizle yağımızla kavruluyorduk (Feride, 65).

Bu araştırmanın bulgularına göre, boşanma öncesi evlilik süresince maddi olarak hiçbir sıkıntı yaşamadıklarını ifade eden kadınların yanı sıra iki kadın, eşlerinin yetersiz veya düzensiz gelir düzeyi, aşırı harcama, borçlanma gibi maddi zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

İyiydi. Arada çok büyük zorluklar da yaşadık hani iyiydi derken hep 10 yıl boyunca iyi değildi. Aslında ekmek alamadığımız durumlar bile oldu. Birlikte aştık bunları, ama iyiydi. Genel anlamda aslında çok da rahattım hani varken yiyip yokken bakıyor muyduk anlamadım (Songül, 37).

Maddi anlamda da çok sıkıntı çekti. Baksan çalışırdı ama nerde ortada para yok, düzensizdi işte. Ben terzilikle evde çoluk çocuğu baktım, mutfak masraflarını, çocukların okul masrafları, kızların kurs paraları hep ben karşıladım. Elektriğim de kesildi, kapıma ev sahibi de geldi...yani adam gibi adam olsaydı da ki benim öyle kışlık erzaklarımı falan annem alırdı (Şermin, 55).

Kadınlar tarafından yaşanan bu durumlar, ekonomik şiddetin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Bader'e (2018) göre, ekonomik şiddet, aile içindeki huzursuzlukların

arkasındaki en yaygın sebeplerden biridir. Artan yaşam maliyetleri ve ekonomik baskılar, aile bütçesini zorlayabilir ve bu, özellikle erkek yeterli gelire sahip olmasına rağmen, harcamalarda cimri davranıyorsa, aile içi gerilimlere neden olabileceğini, erkeğin eşine maddi destek sağlamaması, ekonomik şiddetin en açık şekillerinden biri olarak görülebileceğini ifade etmektedir. Erkeklerin kadının iş hayatına katılmasını engellemesi, mali kaynakları kontrol etmesi ve kadının harcamalarını sınırlaması gibi davranışlar, ekonomik şiddetin diğer yönleri olduğunu vurgulamaktadır. Bu tür davranışların, kadını maddi bağımsızlıktan mahrum bırakarak, ona karşı kontrol ve baskı kurmayı amaçladığı söylenebilir.

Boşanmış kadınların mali durumları, boşanma sürecinin kendine has koşullarına ve sonrasındaki çeşitli etkenlere göre farklılık gösterebilir. Boşanmanın altında yatan nedenler, bir kadının psikolojik, sosyal ve hukuki açıdan yaşadığı durumu derinden etkileyebilir. Boşanma davasının süresi, karşılaşılan zorluklar, dava masrafları ve sonuçları, kadının ekonomik geleceğini önemli ölçüde şekillendirebilir. Örneğin, geçici veya kalıcı nafaka alıp almama, mal varlığının nasıl paylaşılacağı, tazminat gibi konular, bir kadının gelirini, giderlerini ve genel yaşam standartlarını belirleyen temel unsurlardır. Yukarıda işaret edildiği gibi boşanmadan sonraki çalışma durumu, gelir seviyesi, sosyal güvenlik hakları, aile ve toplumdan alınan destek, varsa çocukların varlığı ve onların bakımı gibi faktörler de kadının ekonomik bağımsızlığını ve refahını etkileyen diğer önemli faktörlerdir³. “Boşanma sonrası ekonomik durumunuz nasıl etkilendi?” sorusu, kadınların boşanma sonrası ekonomik olarak nasıl bir etkiye maruz kaldıklarını ve hangi sonuçlarla yüz yüze geldiklerini anlamaya yöneliktir.

Yok ben yatırım bile yapıyorum ha ha ha, bankaya para bile koyuyorum (Yasemin, 65).

Yook, hiçbir değişiklik olmadı. Ayrıldıktan sonrada ben maddi açıdan hiç sarsılmadım. Yani belli bir birikimim vardı. Ev aldım, maddi olarak hiç etkilenmedim. Ama o etkilendi... Ona çok bağımlıydım hani, maddi açıdan değil dedim ya, bizim evimizde asla bir kere bile para tartışması olmadı. Nitekim edinilen malları da hep bana bıraktı. Evet, üç evimizi bana bıraktı, bir şey talep etmedi, anlaşmalı boşandık zaten. (Nilgün, 55)

³ [Boşanma Davasında Ekonomik ve Sosyal Durum Araştırması \(ilkayuyarkaba.av.tr\)](http://ilkayuyarkaba.av.tr)

İyi oldu, çünkü oğullarım çalışıyordu, kızımın aracılığıyla damatta çok destek oldu. Ben çalışıyodum, ben çalışmaya başladıktan sonra sıkıntı çekmedik yani. (Şermin, 56)

Araştırmaya katılan üç kadın, boşandıktan sora ekonomik durumlarını iyi olduğunu ifade ederken, diğer dört kadın ise, boşanma sonrası ekonomik durumlarının etkilendiğini ve çok sıkıntı çektiklerini belirtmişlerdir.

Ayrıldıktan sonra tabii oldu, çok ağır borçlar bıraktı arkasında, iki tane kredisi vardı, bir tane de anneme çektiği vardı. Üç kredi bıraktı arkasında, ben çalışmıyorum, ödeyemiyorum, para vermiyor, bu çocuklar bezleniyordu, hala kızım bezleniyordu, bir kuruş göndermiyordu. (Songül, 37)

Tabii ki. Şöyle sıkıntı çektim, kiraya çıktım ama, Allah razı olsun kardeşlerimden, benim de belli bir birikimim vardı. Mesela sonra da işte çalışıyordum, idare etik ya, aman aman büyük sıkıntılar çekmedim. (Feride, 65)

...sonradan tabi ki bırakıp gittiğinde yük bıraktı üstüme, çünkü kirada oturuyorduk... Ama ayrıldıktan sora çocuklarımın şeyini düşünce işte ne yapcaz ne edicez, işte babamın evine geri geldim, onlar kirada, benim eşyalarım kirada, onları bir araya toplamak baya zordu. Ama sonradan ailem maddi anlamda benden dolayı, çocuklarımdan dolayı zorluk yaşamadı. Allah hep bir yardım gönderdi. Bende şunu yapamadım demedim, maddi anlamda hamdolsun. (Havva, 43)

Tabi ki oldu. Çünkü ev ikiye bölündü. Oraya da bir ev açtı dediğim gibi, ikinci aldatmada ee, çok sıkıntılar yaşadım. (Nalan, 40)

Boşanmanın ardından kadınların ekonomik yaşamları farklılık göstermektedir. Bazı kadınlar, boşanmadan sonra mali açıdan rahat bir nefes alıyor; yatırımlar yapıyor, ev satın alıyor, iş hayatına atılıyor ya da mevcut kariyerlerine devam ediyorlar. Ailelerinin desteğini arkalarına alarak hem kendilerinin hem de çocuklarının ihtiyaçlarını karşılıyorlar. Ancak bazı kadınlar için boşanma sonrasında ekonomik sıkıntılar baş gösteriyor; eski eşlerinden kalan borçları omuzlamak zorunda kalıyor, kira ödemekte güçlük çekiyor, nafaka alamıyor ve çocuklarının bakımını tek başlarına üstlenmek zorunda kalıyorlar. Boşanmış olmak, iş durumu, sosyal güvenceler, gelir seviyesi, aile ve toplum desteği, çocuk sahibi olmak ve onların bakımı gibi faktörler, kadınların boşanma sonrası ekonomik durumlarını belirleyen önemli etkenler arasında sayılabilir.

4.2.4. Resmi Boşanma Nedenleri ve Nafaka

Kadınlara boşanmak için mahkemeye hangi gerekçeyle başvurdukları sorusu yöneltilmiştir. “Boşanmış bireylerin büyük çoğunluğunun boşanma sebebini şiddetli geçimsizlik olarak belirttiği, ancak bunun temeldeki gerçek boşanma sebebi olmadığı görülmektedir. Mahkemeye sunulan gerekçelerde “şiddetli geçimsizlik” tabirinin

kullanılması daha çok şablon bir uygulama olarak nitelendirilebilir” (Turgut, 2014: 134). Aldatılma sonucunda boşanmış olan kadınların tamamı, resmi boşanma davasını zina (aldatma) gerekçesiyle açmamış olabilirler. Kadınların ifadelerine göre, katılımcı kadınların tamamı, resmi boşanma nedenini zina (aldatma) gerekçesiyle açmamışlardır. Kadınların, bazıları resmi boşanma nedenlerini çeşitli gerekçelerle şiddetli geçimsizlik olarak açtıklarını beyan etmişlerdir.

Yok şiddetli geçimsizlik, şimdi şöyle düşünüyorsun, ben çocuk değilim, kaç yaşıdayım yarın bir gün benim kızımın dosyaları bulur, okur (Feride, 65).

Feride’nin ifadesi, kadınların yaşadıkları zorlukları ve endişeleri göstermektedir. Kızının ileride anne ve babasının neden ayrıldığını bulma ihtimaline karşı kaygı taşımaktadır. Bu nedenle boşanma davasını zina olarak açmamıştır. Feride’nin bu kaygısı, kadınların aile içi çatışmaları nasıl yönettikleri ve çocuklarının gelecekteki sağlığını korumak için nasıl önlemler aldıklarını görebilmek açısından önemlidir. Ayrıca, kadınların annelik içgüdüyle çocuklarını koruma ve kararlılıklarını göstermektedir.

Ben geçimsizlik diye verdim aldatma diye vermedim... Anlaşmalı ee niye rencide olsun ki ne gerek var. Çünkü kabul etmezdi, aldatma verseydim kabul etmezdi bu kadar kolay boşamazdı beni biliyorum çünkü (Yasemin, 65).

Yasemin’in ifadesi, kadınların boşanma sürecinde yaşadıkları zorlukları ve aldıkları stratejik kararları göstermektedir. Eşini rencide olmaması ve zina davası olarak açması durumunda eşinin boşanmayı kabul etmeyeceği endişesiyle boşanma davasını geçimsizlik olarak açtığını ifade etmiştir. Bu durum, aile içi güç dinamiklerini ve kadınların bazen gerçekleri gizleyerek, daha çatışmasız durumları tercih edebileceklerini göstermektedir.

Diğer bir katılımcı olan Nilgün, “Ben geçimsizlik diye yazdım. Anlaşmalı ayrıldık” (Nilgün, 55). Diye ifade etmesi, boşanma sürecindeki çatışmaları önlemek ve süreci hızlandırmak için seçilen bir yol olabilir.

Aldatılma nedeniyle boşanma kararı alırken, kadınlar sadece kendilerini değil, çocuklarının ve ailelerinin duygusal durumunu da dikkatte aldıkları görülmektedir. Feride’nin ifadesi çocuklarının gelecekteki duygusal durumunu koruma arzusunu gösterirken, Yasemin ve Nilgün’ün ifadeleri, aldatma gibi konularda toplumun yargılayıcı tutumunu ve bireyler üzerindeki etkisini göstermektedir. Anlaşmalı boşanma, eşlerin saygı çerçevesinde ve daha az çatışma ile ayrılmasına yardımcı olabilir, ancak bu

süreçte kadınların yaşadığı zorluklar ve toplumsal baskılar göz ardı edilmemelidir. Kadınlar boşanma davasını zina olarak açsa bile, bazı durumlar nedeniyle anlaşmalı veya geçimsizlik olarak değiştirebilirler. Mesela Songül, zina davası açmasına rağmen kendi isteğiyle anlaşmalı olarak boşanmıştır.

Zina açtım. Ee düğün takılarımı geri alma davası açtım işte aldatma davası işte gururun gitme bilmem ne bir sürü dava açtım... Resmi boşanma nedeni aldatılma ha şu andaki boşanma davasında mı? Orada anlaşmalı boşanma diye geçiyor... Bu kadar delillere şeye rağmen hepsinden vazgeçtim ben... Bir an önce gitsin diye çok uzayacaktı. Çünkü eşimle tanışmıştım evlenebilmek için hani bu kadar uzamasını istemedim (Songül, 37).

Songül, eşine zina davası açmasına ve birçok farklı davalar açmasına rağmen, eşinden bir an evvel kurtulmak ve ikinci evliliğini yapabilmek amacıyla anlaşmalı olarak boşandığını ifade etmiştir. Diğer kadınlar ise, zina olarak açtıklarını ve resmi boşanma nedenlerin zina olduğunu ifade etmişlerdir.

Aldatma her halde, yani aldatma diye geçiyor herhalde hatırlamıyorum ki şimdi. Neden yani aldatma diye geçiyor evet boşanma davası ya da ben bilmiyorum o zaman ya deliller falan toplandı. Hâkim siz ne sebeple ayrılıyorsunuz dedi. Aldatma olarak, yani çekişmeli olarak açıldı. Ya ilk davada deliller toplandı, ikinci davada şahitler dinlendi üçüncü davada da bitti boşandık (Nalan, 40).

Remi olarak bu işte, (aldatma), haklarımı bilmiyordum. Ama gittim orada dilekçe yazdırıyorsunuz.. Dilekçede açık açık neden ayrılıyorsunuz, ne yaptı orda dilekçede zaten hepsi beyan ediliyor zaten (Şermin, 56).

Aynı öyle geçiyor, ne yaşadysam o yazıyor aldatılma olarak geçiyor. Evet yani evliyken böyle böyle yaptı, dilekçede öyle yazıyor. Evliyken böyle böyle yaptı, başka bir kadına gittiğini, şiddetli geçimsizlik üzerine açtılar o zaman. Çünkü aldatma suç değildi şu an ki olduğu gibi yani zina suç değildi. Çünkü ben onları yakalattım hani zinadan dolayı, o zaman karakol amiri demişti, zina suç değil dedi, isteyen istediğiyle birlikte olur dedi (Havva, 43).

Bu araştırmanın bulgularına göre, kadınların çoğunun resmi boşanma nedenlerinin, yaşadıkları gerçek boşanma nedeniyle farklı olduğu anlaşılmaktadır. Evliliklerde zaman zaman görülen uyumsuzluk ve iletişim eksikliği, çiftler arasında derin yaralar açabilir. Bu tür sorunlar, eşlerin evlilik dışı arayışlara yönelmesine ve ne yazık ki aldatma gibi üzücü sonuçlara sebep olabilir. Bu durum, sadece çiftleri değil, aile bireylerini de zor durumda bırakır. (Weil 1975, akt; Örk, 2021). Gerçekte, birçok boşanma davasının altında yatan sebep, çoğu zaman eşlerin gizlediği aldatma gerçeğidir (Doğan, 2016). Toplumsal cinsiyet perspektifinden bakıldığında, kadınların eşlerinin ihanetini, toplumsal yargılardan kaçınmak adına farklı şekillerde ifade etmeye çalıştıkları söylenebilir.

Aldatılma nedeniyle boşanan kadınların nafaka alma durumları ve nafaka alıp almadıklarının aldatılmış olmalarıyla ilgisi var mıdır? Kadınlara yöneltilen “nafaka alıyor

musunuz?” sorusunun amacı, kadınların hukuki haklarından ne ölçüde faydalandıkları ve boşanma sonrası eski eşleri tarafından nafaka ödemeleri yapılıp yapılmadığı incelemektir.

İstemedim ama ben böyle olacağını bilseydim (aldattığını), eğer tam emin olsaydım yüzde yüz, o an hâlâ emin değildim (aldattığından), gördükten sonra bile emin değildim eve alana kadar. Nafakada alırdım, tazminatta alırdım; çünkü şahitlerim vardı, istediğim kadar tazminat alırdım (Nilgün, 55).

Nilgün’ün ifadesi, aldatılma deneyiminin yasal sonuçları ve nafaka talebi arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır. Kaya’nın (2020) belirttiği gibi, zina nedeniyle açılan boşanma davalarında, kusuru olmayan eş, maddi tazminat talebinde bulunabilir. Türk Medeni Kanunu’nun 174. maddesi uyarınca, zina eylemi diğer eşin kişilik haklarına saldırı olarak kabul edildiğinden, zarar gören eş manevi tazminat da isteyebilir. Nilgün’ün “Nafakada alırdım, tazminatta alırdım; çünkü şahitlerim vardı, istediğim kadar tazminat alırdım” şeklindeki ifadesi, aldatılan eşin haklarına dikkat çekmektedir.

Nafaka vermiyor, yani nasıl söyleyeyim size, çocukların ihtiyaçlarını gidermeye çalışıyor diyeyim size. Eğitim ihtiyacı falan, ailemde destek oluyor, kendi ailem (Nalan, 40).

Bazı kadınlar, nafaka alabilmek için uzun bir süre hukuk mücadelesi vermek zorunda kaldıklarını, bu sürecin maddi ve manevi açıdan yıpratıcı olduğunu, ancak sonunda hak ettikleri nafakayı alabildiklerini söylemişlerdir.

O zaman 300 TL nafaka bağlanmıştı, üç çocuğa yüz, yüz; ben kendime talep etmedim, üç çocuğa yüz liradan üç yüz lira bağlamışlardı. Zaman içerisinde onu bile ödemedi, ödeyemedi yani. Ve kaç sene ödemedi, beş altı sene ödemedi; bu borç birikti, birikti. O emekli oldu ve patronu da buna emeklilik tazminatı olarak bir araba verdi... Gittim icraya hem maaşına el koydum hem arabasına el koydum... Ondan sonra açık arttırmada arabayı kendime aldım, çatır çatır o parayı da yedim bir güzel (Şermin, 56).

Şermin’in ifadesinden, kendi için nafaka talep etmediği, çocuklarına bağlanan nafakanın eski eşi tarafından ödenmediği ve bu borcun yıllar içinde biriktiği, Şermin’in mücadele ederek hukuki yollarla nafakayı alabildiği anlaşılmaktadır. Buradan hareketle, boşanma sonrası kadınların ekonomik mücadelesi ve zina davasına rağmen nafaka almanın zorluklarından bahsedilebilir.

...dedim ya, bağlandı ama 14 sene sürdü hem kendime hem Ayla’ya ara ara veriyordu. İşte bu icra kanallarıyla, bilmem ne, sonra bunların bir iflas durumu oldu, ondan sonra kendi üzerine hiç mal varlığı almadı, yani çok sıkıntılı bir mahkeme; 14 sene bir mahkemeye gidip gelmek nedir ya? (Feride, 65).

Feride’nin ifadesi, kadınların nafaka alabilmesi için uzun ve zorlu süreçlerle mücadele edebileceklerini göstermektedir. Eski eşinin hem kedisine hem de kızına ara ara nafaka verdiği fakat düzenli alamadığı anlaşılmaktadır. Feride ve Şermin’in ifadelerinden,

kadınların kazanmış oldukları nafaka haklarını tahsil edebilmek için tekrar hukuki yollara başvurdıkları bu sürecin uzun ve yıpratıcı olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmanın bulgularına göre, kadınların çoğunluğu nafaka almamaktadır. Nafaka alan iki kadının ise uzun ve yıpratıcı süreçler sonrasında nafaka alabildikleri görülmektedir. Arıkan'ın (1992) yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre, kadınların, kendileri ve çocukları için bağlanan nafakanın eski kocaların yarısından fazlasının ödemediği, nafakaları ödeyen eşlerinde çoğunluğunun düzenli ödemediği sonucuna ulaşmıştır.

4.2.5. Aldatılma ve Boşanma Sürecinde Aile Desteği ve Önemi

Aldatılma ve boşanma süreci, kadınlar için zorlayıcı ve duygusal olarak yıpratıcı bir dönem olabilir. Bu süreçte aile desteği, kadınların yaşadıkları travmayı atlatmalarında ve yeni bir başlangıç yapmalarında hayati bir rol oynar. Araştırmalar, aile desteğinin, aldatılan kadınların evlilikle ilgili sıkıntı, çatışma ve boşanma ile ilişkili depresyon ve anksiyete semptomlarını azaltmada önemli olduğunu göstermektedir (Marin vd., 2014). Aileler genellikle aldatma gerçeğini öğrendiklerinde, mağdur olan kadına hem maddi hem de manevi destek sağlamaktadır. Maddi destek, hukuki süreçler ve günlük yaşam masrafları için gerekli olabilirken, manevi destek ise kadının duygusal iyileşmesi ve özgüveninin yeniden kazanılması için kritik öneme sahip olduğu söylenebilir.

Desteklediler, çünkü herkes onun ne olduğunun biliyordu... oldu hem maddi hem manevi olarak tabii ki... Allah benim annemden de babamdan da bin kere razı olsun, Allah nurlarda yatırsın bir kere demediler ki biz, sana demiştik (aldatabilir). Bak kızımı öyle çok sevdiler ki rahmetli annem, bir gün bana dedi ki sakın bana kızma dedi Alp'e beddua etmiyorum diye, O olmazsa ben ne yapacaktım dedi. Ayla'yı o kadar çok seviyorlardı ki ya çok şükür öyle benim çocuğumda öyle sıkıntı çekmedim (Feride, 65).

...Allah annemden, babamdan razı olsun. Kardeşimden de abimden de onlarda hiçbir zaman ötelemediler, irdelemediler hep kucak açtılar. Yani bunların içinde amcalarımda, dayımda hepsi her anlamda herkes maddi manevi yani maddi gücü olan maddi, manevi olan manevi. Çocuklarımla onların evine gittiğim zaman çocuklarıma ikincilik felan yapıp da hani böyle hani o adamın (aldatan) çocukları asla denilmemiştir (Havva, 43).

Tabii ki. Babam da annem de ikisi de kararımdaydı, Kararımda yani bana çok destek oldular. Maddi açıdan destek oldular... falan annem bana destek olmaya çalışıyordu, babam destek olmaya çalışıyordu işte çocukların ihtiyaçlarını onlar görüyordu (Songül, 37).

Tabii hak verdiler sonunda, yani haklı olduğumu kanıtladım (aldatılma). Herkes benim haklı olduğumu gördü, tamam sen doğrusun dediler bana (Şermin 56).

Ben paylaştım onlar dinledi. Hiçbir tanesi olumsuz bir şey söylemedi. Sen haklısın dediler, aldatma olunca tabii ki...biliyorum ki arkamda dağ gibi bir ailem olduğunu, benim yanımda olacaklarını biliyorum... Maddi manevi destek olacaklarını biliyorum (Yasemin, 65).

Araştırmaya göre, kadınların zor zamanlarında, özellikle aldatılma ve boşanma gibi hassas dönemlerde, ailelerinin yanlarında olduğunu görülmektedir. Aile üyeleri, kadınların aldıkları boşanma kararlarını desteklemekte ve onlara hem duygusal hem de maddi anlamda yardımcı olmaktadır. Çocuklarına da şefkat ve ilgiyle yaklaşmaktadırlar. Ayrıca, kadınların yaşadıkları aldatılma tecrübelerinin, ailelerinin boşanma kararlarını desteklemesinde etkili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, sadakatsizlik yaşayan kadınların boşanma kararları, aileleri ve toplum tarafından genellikle olumlu karşılanmakta olduğu söylenebilir.

4.2.6. Aldatılmış ve Boşanmış Kadınların Gözünden Toplumsal Tepkiler ve Kişisel Yönelimler

Aldatılma sonrası boşanma, bireylerin ve ailelerin yaşamlarında önemli değişikliklere yol açabilir. Boşanma sürecinde ve sonrasında bireyler hem maddi hem manevi açıdan zorluklarla karşılaşabilirler. Boşanma, aynı zamanda bireylerin toplumsal konumlarını, rollerini ve ilişkilerini de etkileyebilir. Boşanma olayı, ilk bakışta sadece evli çiftleri ve onların çocuklarını etkileyen kişisel bir mesele olarak algılansa da daha geniş bir perspektiften incelendiğinde, toplumun sosyal ilişkileri, sosyal düzeni, değerler ve kuşaklar boyu süregelen kültür üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Bu durum, boşanmayı toplumsal bir problem olarak ele alınmasını gerektiren faktörlerden biri yapmaktadır (Şentürk, 2008). Bu araştırmanın temel sorusunun alt amacı olan, aldatılma sonucunda boşanmış kadınların, toplum tarafından nasıl tepkilerle karşılandıklarını ve bu tepkilerin kadınların yaşamlarını nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda kadınların ifadeleri tek tek yorumlanmıştır.

Hiçbir şey hissetmedim ki, ben çok özgürüm özgüvenim tavan... Yok hayır, ben zaten çok bir yere girip çıkan bir insan değilim zaten ayrıldım, anneme bakıyoruz. Ben evden dışarı çıkmıyorum ki bir alışverişlerde, markette, bir faturalarda yani orada, burada, şurada eğlenceye gitmem. Yani toplum derken tabii ki arkadaşlarım, yakın arkadaşlarım, çevrem zaten çok geniş... Yok öncedendi onlar, ya kaçınıcı yüzyıldayız zaten tepki gösterecekler vereceğim cevaplar belli de ben şeyim böyle dobrayım (Yasemin, 65).

Yasemin, kendine güvenen ve özgürlüğüne değer veren bir kadının bakış açısını yansıtıyor. Toplumsal beklentilerden bağımsız olarak kendi yaşam tarzını benimsemiş ve

bu konuda özgüvenli olduğunu belirtiyor. Yasemin, toplumun kadınlara yönelik baskılarına karşı duruşunu açıkça ifade ediyor ve kendi tercihleri doğrultusunda hareket etme konusunda kararlı. Ayrıca, sosyal çevresinin genişliğine ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerine değer verdiğini, ancak bu ilişkilerin kendi özgürlük anlayışıyla sınırlı olduğunu vurguluyor. Toplumun tepkilerine karşı vereceği cevapların hazır olduğunu söyleyerek, bireysel özgürlüklerini savunma konusunda kendinden emin bir tutum sergilemektedir.

Ya açıkçası şöyle bir şey var, evli arkadaşarımla pek görüşmemeye başladım. Önceden gidiyordum sonra ee hani daha dikkatli oluyorsunuz kadın olarak falan... Bilmiyorum belki yanlış anlaşılır falan eşinle gittiğin ortamlara artık tek başına gitmek zorunda kalıyorsun ve insanları rahatsız etmemek hani arkadaşarımla sabahdan görüşürüz, akşam oturmaları falan olmadı artık diyeyim size... Şöyle aile oldukları için, mesela eş gelir işten mesela çat kapı gidemezsin öyle, gitmiyorsun zaten de nasıl diyeyim size ya ayrılmadan önce rahatlıkla gidebiliyorsunuz ama ayrıldıktan sonra sen gel oldu. Yani sen bana gel siz çaya gelin falan o şekilde oldu yani bu kötü niyetle değil de hani hem dini anlamda da pek şey değil zaten kimseyi rahatsız etmemek amaç (Nalan 40).

Nalan, evlilik sonrası sosyal ilişkilerdeki değişimleri ve kadınların bu süreçteki deneyimlerini ifade etmektedir. Boşanmış bir kadın olarak, özellikle evli çiftlerle olan ilişkilerinde daha fazla dikkatli olma gerekliliğini hissettiğini ve bu durumun sosyal etkileşimlerini nasıl etkilediğini belirtmiştir. Nalan, boşanma öncesi ve sonrası arkadaşlık ilişkilerindeki farklılıkları, özellikle evli arkadaşlarının evlerine eskisi gibi rahatça gidemediğini ve sosyal etkinliklere katılımının azalmasını vurgulamıştır. Bu durum, toplumsal beklentiler ve kişisel sınırların, kadınların sosyal hayatlarını nasıl şekillendirdiğinin bir örneği olarak görülebilir. Ayrıca, Nalan'ın ifadesi, yanlış anlaşılmaktan kaçınma ve kimseyi rahatsız etmeme gibi hassasiyetlerin, kadınların sosyal etkileşimlerini sınırlayan faktörler olduğunu göstermektedir. Bu, kadınların boşanma sonrası sosyal hayatlarını yönetirken karşılaştıkları zorlukları ve bu zorluklarla başa çıkma yollarını yansıtmaktadır.

Ee çok gençsin, güzelsin öyle görülüyordu o zaman, bu sefer sana şey bazı güzel şeyleri yakıştırmıyorlar. İşte güzel giyinmeyi, gezmeyi ondan sonra hayatının işte bu kadar sosyal olması yakıştırmıyolardı. Ama ben hep o tabuları yıktım. İnsanların, hani koca namus beklemez herkes kendi namusunu kendi bekler zihniyetini insanlara hani verdim. O yüzden hiç bunlara takılayım yaşamadım yani onlar ne konuşmuş ne konuşmamış çok umurumda değil, tabi böyle düşünen insanlarda vardı. Hani ne gerek var bu kadar güzel giyinmeye ne gerek var bunu sürmeye ne gerek var bunu almaya gibi (Havva, 43).

Havva'nın ifadesi, toplumsal cinsiyet normları ve kadınların özgürlükleri üzerine önemli bir perspektif sunmaktadır. Kendi yaşamından örneklerle, toplumun kadınlara yönelik beklentilerine ve baskılarına karşı duruşunu anlatmaktadır. Güzellik ve şıklık gibi konuların sadece genç ve bekar kadınlara yakıştırılması gibi toplumsal önyargılara meydan okuyarak, her kadının kendi tercihiyle nasıl giyineceğine, neyi seveceğine ve nasıl bir sosyal hayat yaşayacağına kendisinin karar vermesi gerektiğini savunmaktadır. Havva'nın, kişisel özgürlüklerini koruma ve toplumun “namus” anlayışına meydan okuma konusunda kararlı bir tutum sergilediği görülmektedir. Bu, bireyin kendi değerlerini belirleme ve toplumsal baskılara karşı özgün bir kimlik oluşturma çabasını göstermektedir.

Ya şöyle bak ben, burada doğdum burada büyüdüm, eşim dostum herkes beni tanır bilir yani. Ben de hiçbir zaman utanılacak ya da utandıracak bir şey yapmadım. Onun için hiç kimse ne der ne demez hiç umursamadım, umurumda bile olmadı. Ben, kendimi biliyorum beni bilenler biliyor... Olmadı ama şu var karşılaşmasan bile, daha çok dikkat ediyorsunuz kendinize, girdiğiniz ortama, giyindiğiniz kıyafete mesela ben, genç kızken bekarken evli arkadaşlarımın evine de çok rahat giderdim vakitli vakitsiz kocalarıyla da mesela çok ahbaplık ederdim. Ama onu kesiyorsun, her şeye bir sınır çiziyorsun, insanın bir şey demesine gerek yok kendi sınırlarını kendin çiziyorsun (Feride, 65).

Feride'nin ifadesi, kişisel sınırların ve toplumsal beklentilerin birey üzerindeki etkisini yansıtmaktadır. Kendi deneyimlerinden yola çıkarak, toplum içindeki bir kadının, özellikle boşanmış bir kadının, sosyal çevresiyle olan ilişkilerinde nasıl daha fazla dikkatli olması gerektiğini vurgulamaktadır. Feride, gençken ve bekarken daha özgür hissettiğini, ancak boşandıktan sonra toplumun beklentileri ve kendi içsel sınırları doğrultusunda davranışlarında değişiklikler yaptığını belirtmiştir. Bu durum, bireysel özgürlükler ile toplumsal normlar arasındaki dengeyi bulma ve kişisel sınırları belirleme ihtiyacını göstermektedir. Ayrıca, bir kadının kendi kimliğini ve değerlerini bilmesinin ve bunlara sahip çıkmasının önemini de vurgulamaktadır.

Şu an çok fazla, aşırı olduğu için, boşanmam hani normal karşılanıyor artık bu normalleşti farkındaysanız insanlar içinde çünkü çok fazla var (Songül, 37).

Songül, toplumda boşanmanın giderek daha yaygın ve kabul edilebilir hale geldiğini ifade etmektedir. Bu durum boşanmanın eskisi kadar karşı çıkılan bir durum olmadığı ve toplumsal normlar içinde normalleştiğini göstermektedir. Songül, boşanmanın sıklığının artmasıyla birlikte toplumun bakış açısının değiştiğini belirtmiştir. Bu nedenle, bireysel özgürlüklerin ve kişisel tercihlerin toplum tarafından daha fazla desteklendiğinin bir

işareti olabilir. Ayrıca kadınların kendi yaşamları üzerinde daha fazla söz sahibi olmalarının önemini yansıtmaktadır.

Çok iyi karşılandım parmakla gösteriliyorum nereye gidersem taktir görüyorum öyle yani... İlk işe girdiğimde usta derdi ki valla kapıda bir Atatürk heykeli vardı şunun yanına senin de heykelinin dikilmesi lazım derdi. Çalışıyorsunuz ehliyet alıyorsunuz yani bunlar basit şeyler değildi. (Şermin, 56).

Şermin, toplumda elde ettiği başarıların ve gördüğü takdirin altını çiziyor. Kendi tecrübelerinden bahsederek, iş hayatında gösterdiği özveri ve kazandığı başarılarla dikkat çektiğini ve bu sayede insanların saygısını kazandığını ifade etmektedir. Atatürk heykeli yanında kendi heykelinin de olması gerektiğine dair yaptığı şakacı yorum, iş yerindeki statüsünün ve değerinin farkında olduğunu gösteriyor. Ayrıca, ehliyet almak gibi kişisel başarılarının da önemli adımlar olduğunu ve küçümsenmemesi gerektiğini vurguluyor. Bu sözler, bir kadının toplum içinde kendine sağlam bir yer edinme çabasını ve bu sürecin bireysel özgüvenini nasıl pekiştirdiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın bulgularına göre, kadınlar boşandıktan sonra toplumun tepkilerine göre farklı davranışlar sergilemektedir. Bazı kadınlar toplumsal normlara ve beklentilere karşı çıkarken, diğerleri bu normlara ve beklentilere uyum sağlamaya çalışmaktadır. Boşanma sonrasında kadınların özgüvenlerini ve toplumsal konumlarını kaybetmedikleri, hatta bunları koruyup geliştirdikleri görülmektedir. Kendilerini geliştirme, yeni ilişkiler kurma ve hayatlarını yeniden düzenleme yollarını buldukları anlaşılmaktadır. Kadınlar, boşanmanın artık toplumda bir tabu olarak görülmediğini, kendi onurlarının ve kararlarının sahibi olduklarını, hayatlarını kendi istedikleri gibi yönlendirebildiklerini belirtmektedirler. Sonuç olarak, kadınların ifadeleri, onların gerçek bir toplumsal baskı altın da olmadıklarını göstermektedir.

4.2.7. Kadınların Sosyal Çevre Değişimi, Kimlik Değişimi ve Güçlenme Deneyimleri

Boşanma, çiftlerin evlilik sözleşmesini yasal yollarla sona erdirmeleri sürecidir hem bireysel hem de toplumsal düzeyde büyük değişikliklere yol açabilir. Boşanmış kişiler için bu, yeni bir yaşam inşa etme, kişisel gelişim, öz bakım, çocuklarla ilişkileri güçlendirme, sevdikleriyle vakit geçirme, sosyal çevreyi yeniden şekillendirme ve zihinsel rahatlama gibi pek çok fırsatı beraberinde getirebilir. Ancak, boşanma aynı zamanda eski mahalleden, komşulardan ve tanıdıklardan ayrılma, meraklı ve eleştirel bakışlara maruz kalma, toplumsal önyargılarla karşı karşıya kalma, yalnızlık ve dışlanma duyguları gibi zorlukları da beraberinde getirebilir. Bu araştırmanın amacı, boşanmış

kadınların sosyal çevrelerinde ve sosyal yaşantılarında meydana gelen değişiklikleri, bu değişikliklerin sebeplerini, sonuçlarını ve bu süreçten nasıl etkilendiklerini incelemektir.

Şöyle değişti, önceden boşanmadan önce bir ev kadınıydım komşuculuk vardı. Ayrıldıktan sonra semt değiştirmeseydim halen o semte gittiğim zaman, bir tanıdık çıktığı zaman, oğlun ne yapıyor, kızın ne yapıyor falan kocan ne yaptı, evlendi mi? gelinin var mı? Yani ecik cücük her şeyi soruyorlar... yani sosyal hayatım şöyle değişti hafta içi işimdeyim hafta sonu olduğu zaman canımız mı sıkıldı, güzel bir yerde gidip keyifli bir kahvaltı yapıyoruz, güzel bir yerde akşam yemeği yiyebiliyoruz, çay içebiliyoruz. Çok şükür çocukların hepsinde de araba var ben yeter ki diyeyim, şuraya gidelim ha dememe bile gerek yok, çünkü onlar kendileri diyolar anne şuraya gideceğiz senide alalım. Sosyal çevrem tamamen değişti kafam ağrımıyor, sevdiğim insanları ararım görüşürüm (Şermin, 56).

Şermin, aldatılma ve boşanmadan önceki ve sonraki hayatı arasındaki farklılıkları vurgulamaktadır. Boşanmadan önce geleneksel bir ev kadını rolüne sahipken, aldatılma neticesinde boşandıktan sonra sosyal çevresi ve aktiviteleri değiştiği görülmektedir. Bu durum, bireyin sosyal rollerinin ve beklentilerinin zaman içinde nasıl değişebileceğini gösteriyor. Ayrıca, çocuklarıyla olan ilişkisi ve onların desteği, sosyal ağlarının önemini ve aile içi dayanışmanın gücünü ortaya koymaktadır.

Yok daha güzel oldu. Eşimle birlikte görüştüğüm insanlarla ilişki kestim, boş insanlarmış vasat yani zaten onun yüzünden görüşüyordum. Yani alkol alıyordu eşim, o ailelerde alkol alıyordu, ben sevmiyordum eşime uyum sağlamak için, Allah beni affetsin kurban olduğum Mevla'm görüşüyordum. Alkol alıyordu, bu insanlarda alkol alıyordu, zaten o ortamlarda tanıştılar (Nilgün, 56).

Nilgün, aldatılma ve boşanma sonrası eski eşiyle ilişkili sosyal çevresiyle bağlarını koparmıştır. Bu, bireyin sosyal çevresini yeniden yapılandırma ve kendi değer yargılarına daha uygun bir sosyal çevre oluşturma yeteneğini gösteriyor. Alkol kullanımı gibi belirli davranışlarla ilişkili sosyal gruplardan uzaklaşma, bireysel değerlerin ve tercihlerin sosyal ilişkiler üzerindeki etkisini göstermektedir.

Yooo, eski çalıştığım yerde çalışıyorum, şu anda eski yaşadığım evde yaşıyorum... Şöyle avantaj oldu çocuklarımın düzenini değiştirmek istemedim çocuklarım için çok büyük avantaj oldu (Songül, 37).

Songül, yaşadığı aldatılma ve boşanma sürecinin ardından, çocuklarının günlük yaşamındaki düzenin devamını sağlamak adına büyük değişiklikler yapmaktan kaçınmıştır. Bu durum, bir ebeveyn olarak çocuklarının iyiliğini her şeyden önce tuttuğunu ve aile içindeki sosyal değişimlerin olası etkilerini dikkate aldığını göstermektedir.

Hayır çok fazla olmadı açıkçası ben yine arkadaşlarımla görüştüm, hani evli arkadaşlarımla da görüşüyorum ama dediğim gibi daha dikkatli olmaya çalışıyorum (Nalan, 40).

Nalan, aldatılma ve boşanmanın ardından arkadaşlık ilişkilerini devam ettirdiğini söylüyor. Ancak, evli arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde daha özenli davrandığını belirtmiştir. Bu durum, boşanmış kişilerin evli çiftlerle olan sosyal etkileşimlerinde karşılaştıkları zorlukları ve bu tür ilişkilerin dinamiklerinin nasıl değişebileceğini ortaya koymaktadır. Nalan'ın tecrübesi, boşanmış bireylerin sosyal çevrelerindeki değişimleri ve yeni sınırlarını nasıl yönetmeye çalıştıklarını göstermektedir.

Şimdi daha çok kendine dönüyorsun, içine kapanıyorsun zaten bir çocuk var çalışıyorsun vaktin bile yok ama gene de mesela ilişkide sınırlandırıyorsun (Feride, 65).

Feride, aldatılma ve boşanma sonrası daha içe dönük bir yaşam tarzı benimsediğini ve sosyal ilişkilerine sınırlar koyduğunu ifade ediyor. Bu, bireyin sosyal çevresiyle olan ilişkilerini yeniden değerlendirme ve kişisel sınırlarını belirleme sürecini yansıtmaktadır. Ayrıca, çalışan bir ebeveyn olarak zaman kısıtlamalarının sosyal hayat üzerindeki etkilerine de dikkat çekmektedir.

Daha güzel oldu. Yani benim hiç öyle bir şeyim olmadı, ben eşyalarımı aldım, bana tahsis edilen deprem evine koyduk, o zaman işte hep beraber ailemin de eşyasını buraya koymuştuk, orada çok güzel bir hayat kurmuştuk kendimize (Havva, 43).

Havva, hayatının en zorlu dönemlerinden birini yaşarken, aldatılma ve boşanma sürecinin yanı sıra bir depremle karşı karşıya kalmıştır. Bu olaylar zinciri, onun için oldukça sıkıntılı bir süreç oluşturmuştur. Ancak Havva, yaşadığı tüm bu zorluklara rağmen, hayatına yeni bir yön verme ve daha iyi bir gelecek inşa etme gücünü içinde bulmuştur. Onun bu durumdan duyduğu memnuniyet, karşılaştığı engellere karşı gösterdiği direncin ve zor koşullardan olumlu sonuçlar elde etme becerisinin bir göstergesidir.

Sosyolojik perspektiften bakıldığında, Havva'nın hikayesi, bireylerin sosyal destek sistemlerinin ve kişisel dirençlerinin yaşam kalitesi üzerinde ne kadar etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, kriz anlarında insanların nasıl bir araya gelerek birbirlerine destek olduklarını ve bu süreçten nasıl güçlenerek çıktıklarını göstermektedir.

Bu araştırmanın bulgularına göre, aldatılma ve boşanma sonrası kadınların, önceki evliliklerine bağlı sosyal rollerden uzaklaşıp yeni kimlikler geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Bu sürecin, kadınların sosyal beklentileri ve ilişkilerini yeniden değerlendirmelerine ve kendi değer yargılarına uygun bir yaşam tarzı oluşturmalarına olanak tanıdığı

görülmektedir. Aile üyeleri ve çocuklar, aldatılma ve boşanma sonrası kadınlar için önemli bir destek kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu desteğin, bireylerin yeni sosyal çevreler kurmalarına ve yaşam kalitelerini iyileştirmelerine yardımcı olduğu anlaşılmaktadır. Boşanmış kadınlar, eski eşleriyle ilişkili sosyal çevrelerden uzaklaşarak, kendi değerlerine ve tercihlerine daha uygun yeni sosyal ilişkiler kurmakta ve bireylerin sosyal çevrelerini aktif olarak şekillendirme kapasitesini göstermektedirler. Boşanma, bireylerin kişisel sınırlarını belirleme ve kendi özgürlüklerini keşfetme fırsatı sunabilir. Bunun, özellikle aldatılma gibi travmatik deneyimlerden sonra bireylerin kendilerine dönme ve içsel bir yolculuğa çıkma eğilimini yansıttığı söylenebilir. Sonuç olarak, aldatılma ve boşanma sonrası yaşanan değişiklikler, bireylerin sosyal hayatlarını ve kişisel kimliklerini yeniden yapılandırmalarına olanak tanıyabilir. Bu süreç, bireylerin sosyal rollerini, ilişkilerini ve kişisel sınırlarını yeniden tanımlamalarıyla karakterize edilebilir ve toplumsal dayanışma ile bireysel direncin önemini gösterdiği söylenebilir.

Aldatılma ve boşanma sonrası kadınların yaşadıkları zorluklar, baş etme yöntemleri ve yeni yaşamlarına uyum sağlama süreçleri, toplumun ve bireylerin bakış açılarına, değer yargılarına, beklentilerine ve deneyimlerine göre farklılık gösterebilir. Bu çalışmanın alt amaçlarından biri, boşanmış kadın olmanın en zor yönü nedir? Sorusuna yanıt aramaktır. Bu soruya derinlemesine görüşme sonucunda bazı kadınların verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir.

Çocuklar sadece çocuklar başka benimle ilgili hiçbir zorluğu yok keşke bu hastalıklı ilişkiye ya bir tedavi yöntemi bulsaydım ya da daha önce ayrılıyaydım (Songül, 37).

Mesela bir toplantıya bir yere gideceksin belli saati, e sen ne yapıyorsun ya yanına birini bulacaksın ya da gitmeyeceksin, bir seyahate çıkacaksın bilmediğin bir yere gitmiyorsun (Feride, 65).

Ee boşanmış kadın olmak çok zor, yani ayrılmış kadın olmak aslında Türkiye’de kadın olmak zor, yani dünyada kadın olmak zor. Çünkü ee her şey böyle ayrıldıysan, bozulduysa evliliğin ne yaptın ne yapmadın da böyle oldu. İşte şöyle yapsaydın ama hiç adama şunu şöyle yapsaydın da bu böyle olmasaydı diyen yok. Adam bırakıp gittiyse, adam aldattıysa demek sen karılık yapmadın ki adam yaptı bunu ondan sora demek ki böyle yapmadın ki öyle yaptı. Yani hep kadın öyle ataerkil bir toplumda yaşıyoruz yani o yüzden boşanmış kadın olmayı hiç kendime böyle o muamelede bakmadım. Hiç dul kadın, kimliğimde bile dul yazmıyor yani, hiç o kimliğe kendimi koymadım...Yani kadın olarak sadece boşanmış kadın olarak değil ben kızım da o da öyledir. Ee ekmek almaya gitsin bir da o markete bir işimiz olsa aynı güzergahtaysa gitmez. Çünkü sanki orda görecekler beni işte buda niye durmadan buradan gelip geçiyo diyecekler, yoksa bir görüştüğümü var işte, bir şey mi var (Havva,43).

Havva'nın ifadesi, Toplumun, kadınların her adımını sürekli izlediğini ve onlar hakkında çeşitli varsayımlarda bulunduğunu belirtiyor. Bu durum, kadınların özgürlüklerini ve sosyal etkinlik alanlarını sınırlayabiliyor. “Eğer bir erkek terk ettiyse veya aldattıysa, bu kadının yetersiz olduğu” gibi suçlayıcı söylemler, kadınları aldatma ve boşanma durumlarında haksız yere suçluyor ve onlara ağır bir sorumluluk yüklüyor. Bu tür suçlamalar, kadınların toplumdaki yerini zayıflatıyor ve onları savunmasız bırakıyor.

Hayatta kalma mücadelesi, savaşıyor olmanız, tek başınıza tamam yine aileniz sevdikleriniz falan destek oluyo ama şu kapı kapandıktan sonra siz çocuklarınızla tek başınıza kalıyorsunuz hayat mücadelesi bunlar (Nalan, 40).

Nalan'ın ifadesi, Aldatılmış ve boşanmış bir kadının, çocuklarıyla birlikte hayatta kalma mücadelesini ve bu süreçte ailesinden ve sevdiklerinden aldığı desteğin ne kadar önemli olduğunu vurguluyor.

Yok. Ya ben onunla birlikteyken boşanmış gibiydim, yine özgürdüm, benim yapımda böyle bir erkeksi yapı var feministim diyorum ya yani girdiğim yerde böyle süklüm büküm duramam şöyle ezik durmam asla (Yasemin, 65).

Yasemin, bireysel özgürlüğün ve kişisel gücün önemini vurguluyor. Toplumsal cinsiyet rollerine meydan okuyan ve kendi ayakları üzerinde durabilen bir kadının güçlü portresini çiziyor. Bireysel özgürlüğün ve kişisel gücün altını çiziyor.

Araştırmanın bulgularına göre, boşanma ve aldatılma sonrasında kadınların karşı karşıya kaldığı zorluklar, çocuklarla ilgili sorunlar, sosyal hayatta yaşanan kısıtlamalar, toplum tarafından damgalanma, yalnızlık duygusu, ekonomik sıkıntılar, güvensizlik hissi ve depresyon belirtileri gibi birçok alanda ortaya çıkmaktadır. Bazı kadınlar boşanmış olmanın kendileri için herhangi bir zorluk teşkil etmediğini ifade ederken, diğerleri ise boşanmış bir kadın olarak yaşadıkları güçlükleri dile getirmişlerdir. Boşanmanın en zor yönlerinin, kadınların kişisel, kültürel ve toplumsal perspektiflerine göre değişiklik gösterdiği görülmektedir.

Aldatılma ve boşanma, insan hayatında derin izler bırakabilen, zorlu ve duygusal olarak yıpratıcı deneyimlerdir. Bu süreçlerden geçen bazı bireyler, yaşadıkları tecrübelerin ardından kendilerini daha bağımsız, güçlü ve hayata pozitif bakar hale gelmiş olarak bulabilirler. Diğer yandan, güven sorunları, yalnızlık hissi ve depresyon gibi zorluklarla mücadele edenler de vardır. İşte bu sürecin ardından hayatlarındaki değişiklikleri paylaşan kadınların bazılarının verdikleri cevaplar.

Fikrim zikrim çok değişti daha çok güçlendim daha, çok güçlendim kendi adıma (Yasemin, 65).

Yasemin, kişisel güçlenme ve fikirlerindeki değişimi vurguluyor. Bu, bireyin zorlu yaşam deneyimlerinden sonra kendini yeniden keşfetme ve güçlendirme sürecini gösteriyor. Bu durum bireyin kendine olan inancını ve özgüvenini artırma kapasitesini yansıtmaktadır.

Boşandıktan sonra çok güzel ayaklarımın üzerinde durdum ve şube müdürü oldum. Beni daha çok kuvvetlendirdi (Nilgün, 55).

Nilgün, aldatılma ve boşanma sonrası kariyerinde ilerleme kaydettiğini ve şube müdürü olduğunu belirtiyor. şermin'in ifadesi, toplumsal cinsiyet rollerinin aşılması ve kadınların iş hayatında başarılı olabileceğini gösteren bir örnek teşkil etmektedir. Bu durum kadınların iş gücündeki varlığının ve liderlik rollerine ulaşma potansiyelinin göstermektedir.

Kimseye güvenmeme, her şey yalan geliyor bana çiftler arasında konuşulan her şey yalan geliyor bana (Havva, 43).

Havva, güven sorunları ve çiftler arasındaki ilişkilerin gerçekliğine dair şüphelerini dile getirmektedir. Bu, aldatılma deneyiminin bireyin diğer ilişkilere olan güvenini nasıl etkileyebileceğini göstermektedir. Bu durum toplumsal ilişkilerde güvenin önemini ve aldatılmanın uzun vadeli duygusal etkilerini yansıtmaktadır.

Neler değişti, özgür oldum ya özgürleştim. Ben o kadar baskı altındaymışım ki ayrıldıktan sonra bir söz vardır bizim oralar da hem kel hem fodul derler, yani suçluymdu ama suçunu örtmek için sen suçluymuşsun gibi davranıyordu (şermin, 56).

şermin, aldatılma nedeniyle boşanma sonrası özgürlüğünü kazandığını ve baskı altında olduğunu fark ettiğini ifade ediyor. Bu ifade, şermin'in önceki ilişkisindeki baskıyı ve suçluluk duygusunu aşarak özgürlüğüne kavuşmasını göstermektedir. Bu durum bireyin toplumsal baskılardan kurtulma ve özgürleşme sürecini yansıtmaktadır.

Bu araştırmanın bulgularına göre, kadınların aldatılma ve boşanma sonrası hayata bakış açılarındaki farklılıkları göstermekte ve kadınların çoğunun, aldatılma ve boşanma süreçlerinden güçlenerek çıktığını göstermektedir. Aldatılma sonucu boşanmış kadınların ifadeleri, kişisel güçlenme, kariyer başarısı, güven sorunları ve özgürlük kazanımı gibi temaları içeriyor. Bu deneyimler, kadınların toplumsal cinsiyet rollerini aşma, iş hayatında ilerleme, ilişkilerde güven inşa etme ve baskıdan kurtulma gibi konularda yaşadıkları zorlukları ve başarıları göstermektedir.

4.2.8. Aile Bütünlüğünün Bozulması ve Etkileri

Aile bütünlüğü, çocukların sağlıklı gelişimi ve mutluluğu için çok önemlidir. Aile bütünlüğünün bozulması ise, aile üyelerinin arasında anlaşmazlık, kopukluk, şiddet, ayrılık veya boşanma gibi olumsuz durumların yaşanmasıdır. Aile bütünlüğünün bozulması hem ebeveynlerin hem de çocukların psikolojik, sosyal ve ekonomik açıdan olumsuz etkilenmelerine neden olabilir⁴. Bu araştırmada, aile bütünlüğünün bozulmasının, boşanmanın ve aldatmanın bireyler üzerindeki etkilerini çeşitli açılardan ele almaktadır. Her bir bireyin yaşadığı durum, aile yapısının ve toplumsal ilişkilerin karmaşıklığını ve bu tür olayların insanlar üzerindeki derin etkisini göstermektedir. Kadınlara yöneltilen aile bütünlüğünüzün bozulmuş olması sizi nasıl etkiledi? Sorusuna cevap aranmıştır.

Ee yani sonuç itibariyle insanın bütün düzeninin bozulması, zaten o düzene adaptasyon süreci olmadığından ee hani başka bir nasıl diyeyim yani babamın evinden çıkışımla, girişim çok kısa olduğu için o dönemde çok o konuda zorlanmadım yani. Diyeyim ki yani adaptasyonda zorlandım. İşte oraya alışamadım, ne bileyim evimi istedim, özgürlük zaten ailemin yanında da özgürdüm. Hayatımda bir kısıtlama olmadı. (Havva, 43)

Havva, aile bütünlüğünün bozulmasından fazla etkilenmediğini belirtiyor. Bu durum, bireylerin aile içi dinamiklere ve boşanma süreçlerine nasıl farklı tepkiler verebileceğini gösteriyor. Havva'nın özgürlük hissi ve hayatındaki kısıtlamaların olmaması, onun bu süreci daha rahat atlatmasını sağlamış olabilir.

Yok etkilemedi. Ya diyorum ya çalışan bir insandı, gidiyordu akşam geliyordu, yemek yiyordu, odaya geçiyordu, laptop oynuyordu yani. Bir odada oturup da sohbet muhabbet yoktu ki, yani ben şimdi onun yokluğunu nasıl arayayım ki, ben nasıl modumu düşüreyim ki? Yoktu çünkü, yoktu. (Yasemin, 65)

Yasemin, eşinin iletişimsizliğinden dolayı aile bütünlüğünün bozulmasının kendisini etkilemediğini ifade ediyor. Bu, aile içindeki iletişim kalitesinin, aldatılma ve boşanma sonrası yaşanan duygusal etkiler üzerinde önemli bir rol oynayabileceğine işaret ediyor.

Yani aile bütünlüğümüzü bozdu evet, ama ben elimden geldiği kadar sanki bir aileymiş gibi davranmaya çalışıyorum. Neden? Çünkü çocuklarım olumsuz etkilenmesinler diye. Hani evet, parçalanmış aileyiz ama

⁴ [Çocuklu Ebeveynlerin Yolları Ayırması: Boşanma Sürecinde Çocukları Nasıl Koruyabiliriz? | Hiwell \(hiwellapp.com\)](https://hiwellapp.com)

sonuçta babamızı tamamen kaybetmiş değiliz, babaları bir problem olduğunda çocuklarla ilgili, okul olsun, sağlık olsun ilk arayacağım insan eski eşim. Hani ortak noktamız çocuklar olduğu için biz görüşme sağlayabiliyoruz. (Nalan, 40)

Nalan, çocuklarının olumsuz etkilenmemesi için çaba gösterdiğini ve eski eşiyle çocuklar konusunda iletişim halinde olduğunu belirtiyor. Bu, aldatma olgusu sonrası boşanmış ebeveynlerin çocuklarının iyiliği için işbirliği yapabileceklerini ve aile bütünlüğünün farklı şekillerde sürdürülebileceğini gösteriyor.

Nasıl etkiledi bilmem ya, şu an gerçekten o dönemler aslında ya böyle nasıl diyeyim, çocuklarımla böyle ortada kalmak biraz zordu aslında, ağırdı. Ben şimdi ne yapacağım, nereden başlayacağım, yetebilecek miyim? Babasız nasıl büyüteğim, bayağı kötü düşüncelerdi onlar aslında. Şu an yok mesela, ikinci eşim başlarında (Songül, 37).

Songül, aldatılma nedeniyle boşanma sonrası yaşadığı zorlukları ve kötü düşünceleri dile getiriyor. Ancak ikinci bir evlilik yaparak mutluluğu tekrar bulduğunu ifade ediyor. Bu, bireylerin yaşadıkları zorlukların üstesinden gelerek yeni başlangıçlar yapabileceklerini ve aile bütünlüğünü tekrar sağlayabileceklerini göstermektedir.

Mesela o dönem (aldatılma süreci) adamı (eşi) eve aldıktan sonra büyük oğlum evi terk etti. Gitti, babaannesigilde yaşadı. Kızım, bu olaylar olunca bir ara iki kardeş benden ayrı yaşadılar; çünkü dediler ki: "O adamın girdiği eve biz girmeyiz." Kopukluk oldu yani. Mesela oğlum evlenecek, kız istemeye gideceğiz; baba yok. Ha Onun yokluğunu göstermemeye çalıştık, sağ olsunlar yani. Görümcemler, kocaları, bilmem kayınpederim, kayın validem falan hepsi istemedi, sözde, nişanda, düğünde hep onlar vardı yanımda. Ama tabii ki bir baba olsa daha farklı olurdu belki. O yönlerde ben eksiklik hissetmedim de çocuklar mutlaka hissetmiştir. Küçük kızım, "Ben küçükken olmayan baba, büyükken olmuş olmamış neye yarar"? İhtiyaç duymuyorlar. Dediğim gibi, büyük çocuklar yetişkin oldukları için baba eksikliği hissetmedi; küçüklerde de öyle. Maddi anlamda da bir şey hissetmedik (Şermin, 56).

Şermin, aile bütünlüğünün bozulmasının kendisini çok etkilemediğini, ancak çocuklarının etkilendiğini söylüyor. Bu, boşanmanın yetişkinler üzerindeki etkisinin çocuklar üzerindeki etkisinden farklı olabileceğine işaret ediyor.

Bu araştırmaya göre, kadınlar, aile bütünlüğünün bozulmasına farklı tepkiler vermişlerdir. Bazıları bu durumu kabullenip hayatlarına devam ederken, bazıları yıkılıp depresyona girerken, bazıları da yeni bir aile kurarak mutluluğu aramışlardır. Kadınların aile bütünlüğüne verdiği değer, eşiyle olan ilişkisinin niteliği, çocuklarının varlığı ve yaşları, boşanma sonrası yaşam koşulları gibi faktörler, aile bütünlüğünün bozulmasına verdikleri tepkileri etkilediği görülmektedir. Aile bütünlüğünün bozulması, sadece kadınları değil, çocukları da olumsuz yönde etkileyebilir. Çocukların boşanma sürecinde

ve sonrasında anne ve babalarından sevgi, destek ve anlayış görmeleri, onların sosyal hayatları ve psikolojik sağlıklarını korumaları açısından önemlidir.

4.3. SÜREÇ SONRASI DÜŞÜNCELER DENEYİMLER VE ÖNERİLER

4.3.1. Aldatılma ve Boşanma Sonrası Evlilik ve Ailenin Anlamı Hakkındaki Düşünceler

Bu bölümdeki amaç kadınların yaşamış oldukları aldatılma ve boşanma deneyimleri sonrası evlilik ve aile hakkında ki şimdiki düşüncelerini almaktır.

Aldatma ve boşanma, kadınlar için sıklıkla zorlayıcı ve yıpratıcı tecrübeler olabilir. Bu deneyimlerden sonra, birçok kadın hayal kırıklığı ve güven kaybı yaşayabilir. Ancak, bu zorlukların üstesinden gelerek, bazı kadınlar yeni bir hayata adım atma ve acıları geride bırakma cesareti gösterirler. Bu süreçler, kadınların evlilik ve aile hakkındaki düşüncelerini dönüştürebilir. İlişkiler ve evlilik konusunda daha temkinli ve seçici olmalarına yol açabilir. Güven meselesine daha duyarlı yaklaşabilir ve ilişkilerine daha fazla değer verebilirler. Ayrıca, bu tecrübeler kadınların kendi değerlerini ve kişisel sınırlarını daha iyi tanımalarına yardımcı olabilir. Araştırmada kadınlara “Sizce evlilik ve aile ne demektir?” sorusu yöneltildiğinde, amaç; yaşadıkları acı deneyimlere rağmen kadınların evlilik ve aileye yükledikleri anlamları keşfetmektir. Bu, onların bu kavramlara nasıl bir değer atfettiklerini ve gelecekteki ilişkilerine nasıl bir yaklaşım sergileyeceklerini anlamamıza yardımcı olur.

Evlilik, bir toplumun dinamiğı ayakta tutan en önemli şeyin taşlarından bir tanesi, güzel ama evlilik dediğinde yani, kadını eve sokayım hizmetçi gibi 7 /24 o, her şeyi yapsın, ben lahana gibi gezeyim, kimse de bana bir şey demesin. Öyle bir şey de yok, saygı sevgi varsa evlilik çok güzel ama, yoksa kimse kimseye katlanmak zorunda değıl (Feride, 65).

Feride, evliliğın toplumun dinamiğini ayakta tutan bir yaşam durumu olduğunu söyleyerek, evliliğın toplumsal önemine dikkat çekmektedir. Evliliğın güzel olduğunu ancak bazı sorunlarla karşılaşılabilceğini ifade ederek, evliliğın kolay olmadığını, sabır ve fedakârlık gerektirdiğini belirtmektedir. Ayrıca evliliğın saygı ve sevgi gibi değerler üzerine kurulması gerektiğini vurgulayarak, evliliğın eşitlikçi ve adil bir ilişki olduğunu savunmaktadır. Feride, evliliğın karısını eve sokup hizmetçi gibi kullanmak, kendisinin ise gezerek sorumluluktan kaçmak olmadığını belirterek, evliliğın geleneksel rollerine

karşı çıkmaktadır. Ayrıca Feride, bu değerler yoksa kimse kimseye katlanmak zorunda olmadığını söylemektedir.

Evlilik te Allah-u Teala'nın insanlara vermiş olduğu en büyük ödül, nikah en büyük ödül. Hayatında bir erkek bir dişi yaşayıp bir ömür böyle bir hayat yaşamaları, bunu helal dairelerinde yapmaları, evlilik ve bu evlilikten türeyen evlatlar, ee o ailenin içindeki o cıvıltı, o neşe bence insanlara verilebilecek en güzel hediye. Ama işin içine işte ee hep ben duygusu girdiği için kadın benim sözüm geçsin, erkek benim sözüm geçsin diye derdine düşüldüğünden dolayı bu güzelliğin kıymetini anlamıyorlar (Havva, 43).

Havva, evliliği Allah'ın insanlara verdiği en büyük ödül olarak gördüğünü, evlilik ve evlatların insanlara verilebilecek en güzel hediye olduğunu söyleyerek, evliliğin dini ve ahlaki önemine dikkat çekmektedir. Havva, evlilikte paylaşım, anlayış ve hoşgörü olması gerektiğini, ancak bazı kadın ve erkeklerin kendi egolarını ön plana çıkardıklarını ve bu yüzden evliliğin güzelliğini anlamadıklarını ifade ederek, evliliğin bencillikten uzak, fedakârlık ve uyum gerektiren bir ilişki olduğunu belirtmektedir.

Pişmanlık. Şimdi ki aklım olsa evlenmezdim. Yani bakıyorum da insanlar, bence hep yalan mı Polyanacılık mı oynuyor, şimdi ben bu durumu yaşadktan sonra hep acabalar da kalıyorum, mutsuz da öyle mi gözüküyorlar diye, çünkü ben öyleydim ya hep Polyanacılık oynadım (Yasemin, 65).

Yasemin'in ifadesi, bireysel pişmanlık ve toplumsal beklentiler arasındaki çatışmayı yansıtıyor. Evlilik ve mutluluk kavramları üzerine kurulu toplumsal normlar, bireylerin gerçek duygularını gizlemelerine ve toplumun beklentilerine uygun bir şekilde davranmalarına neden olabilir. Yasemin'in "Polyanacılık oynadım" demesi, toplumun mutluluk algısına uyum sağlamak için gerçek duygularını bastırdığını ve dışarıya mutlu bir imaj sergilediğini gösteriyor. Bu durum, sosyolojik açıdan, bireylerin toplumsal rolleri ve beklentileri yerine getirme baskısı altında kendi içsel gerçekliklerinden uzaklaşabileceklerini ve bu süreçte yaşanan iç çatışmanın kişisel pişmanlıklara yol açabileceğini ortaya koyuyor. Yasemin'in dile getirdiği "şimdi ki aklım olsa evlenmezdim" ifadesi, geçmişte alınan kararların şimdiki perspektiften değerlendirildiğinde farklı görülebileceğini ve bireylerin yaşam seçimleri üzerine yeniden düşünmelerine sebep olabileceğini vurguluyor.

Aile bütünlük, berberlik, geleceğin, geçmişin, yani çocuklarınızla düşünsenize, evleniyosunuz torun torba sahibi oluyosunuz yaşlılığınız, işte ben yaşlanacağım mesela yapayalnız kalıcam, böyle bir gerçek var. Çocuklar, okuyacak bir yerlere gicecek, ama ben yalnız kalacağım o kötü, şimdi yaşamımı idame ettiriyorum hiç bir erkeğe ihtiyaç duymuyorum açıkçası (Nalan, 40).

Nalan, evliliği aile bütünlüğü, beraberlik, gelecek ve geçmiş olarak tanımlayarak, evliliğin aile kurma ve devam ettirme amacına dikkat çekmektedir. Nalan, evlilikte torun torba sahibi olmanın güzel olduğunu, ancak yaşlanınca yalnız kalacağını söyleyerek, evliliğin hem mutluluk hem de yalnızlık getirebileceğini ifade etmektedir. Nalan, şu anda yaşamını idame ettirdiğini, hiçbir erkeğe ihtiyaç duymadığını belirterek, evliliğin kendisi için gerekli olmadığını, bağımsız ve özgür bir yaşam sürdüğünü belirtmektedir.

Türk toplumunda evlilik deyince yasak olmuyor, hani sana hiçbir şey yasak olmuyor yani mesela toplumda öyle görünüyor evlilik (Nilgün, 55).

Nilgün'ün ifadesi, Türk toplumunda evliliğin bireysel özgürlükler üzerinde bir kısıtlama olarak görülmediğini, aksine toplumda kabul gören ve desteklenen bir kurum olduğunu vurguluyor. Bu nedenle evlilik, bireylerin sosyal statüsünü ve toplumsal kimliğini pekiştiren bir araç olarak görülebilir. Ayrıca evlilik bireylerin toplumsal yaşamda daha fazla özgürlük ve kabul görmelerini sağlayan bir olgu olarak algılanabilir.

Sadakat en başta en başta bu yani sadakat dürüstlük ait olmak yani her anlamda ait olmak (Songül, 37).

Songül'ün vurguladığı “sadakat, dürüstlük ve ait olmak” kavramları ise, evlilik içindeki temel değerleri ve beklentileri yansıtıyor. Sadakat ve dürüstlük, evlilik ilişkisinde güvenin temel taşları olarak kabul edilirken, “ait olmak” duygusu, bireylerin birbirlerine ve aile birimine olan bağlılıklarını ifade ediyor. Sosyolojik açıdan bakıldığında, bu değerler, toplumun temel yapı taşlarından biri olan aile kurumunun sağlamlığını ve devamlılığını korumak için önemlidir. Bireylerin bu değerlere olan bağlılıkları, toplumsal düzenin ve aile yapısının istikrarını yansıtır ve nesiller boyu kültürel değerlerin aktarılmasında kilit rol oynadığı söylenebilir.

Evlilik benim için neyi ifade ediyor paylaşım ya, hayatı paylaşmak yani bir annenle bir kardeşle bir çocuğunla paylaşmadığını paylaşmak. Yani nedir bir diğer yarın, sevgi, saygı, sadakat olması gereken (Şermin, 56).

Şermin, evliliği hayatı paylaşmak olarak gördüğünü, evlilikte sevgi, saygı, sadakat olması gerektiğini söyleyerek, evliliğin hem duygusal hem de ahlaki değerlere dayalı bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Şermin, evlilikte eşlerin birbirlerine destek olmaları, birlikte mutlu olmaları gerektiğini ifade ederek, evliliğin hem maddi hem de manevi açıdan uyumlu bir ilişki olduğunu vurgulamaktadır.

Bu araştırmanın bulguları, evliliğin toplumdaki sosyolojik boyutunu ve bireylerin evlilikle ilgili farklı deneyimlerini, beklentilerini ve değer yargılarını ortaya koyuyor.

Evlilik, bireylerin toplumsal rolleri, kişisel ihtiyaçları ve toplumun beklentileri arasında denge kurmaya çalıştıkları karmaşık bir sosyal kurum olarak görülebilir. Sosyolojik açıdan bakıldığında bu ifadeler, toplumunda evliliğin sadece iki kişi arasındaki bir birliktelik olmadığını, aynı zamanda geniş aile yapısını ve toplumsal değerleri de içerdiğini ortaya koyar. Evlilik, bireylerin toplum içindeki yerini belirleyen, sosyal statü ve kimlik kazandıran, aynı zamanda toplumsal beklentilere ve değerlere uyum sağlama çabasını yansıtan karmaşık bir sosyal yapıdır diyebiliriz.

Aile, her birimizin hayatında özel bir yere sahiptir. Bu kavram, sadece biyolojik bağlarla sınırlı olmayıp, bizi biz yapan değerlerin, inançların ve kültürün bir mozağıdır. Aile, bizi koruyan, destekleyen ve sevgiyle sarıp sarmalayan bir limandır. Her bireyin aile anlayışı farklılık gösterebilir, ancak genel olarak aile; güven, destek, anlayış ve koşulsuz sevginin bulunduğu bir buluşma noktasıdır. (Sayan, 1990). Aile, bizi şekillendiren, karakterimizi ve dünya görüşümüzü oluşturan bir okul gibidir. Hayatın her evresinde, ailemiz bizim için bir rehber, bir destek ve ilham kaynağıdır diyebiliriz. Aile kurumunun öneminden hareketle Kadınlara, yöneltilen sizin için aile ne demektir? Sorusuna verilen cevaplar aşağıdaki gibidir.

Aile bak dünyada her şey yalan aile gerçek ben bunu çok iyi yaşamış biriyim gençliğimde. Arkadaşlarıma çok değer verirdim hatta var ya annemden babamdan kardeşlerimden bile önemsedim arkadaşlarım vardı. Ama zaman geçince bakıyorsunuz ki hepsi yalan bir tek aile gerçek benim için de mesela... erkek kardeşim biri burada bak bana şimdi sizin de evladınız var, benim bir tane, bana erkek kardeşim evladımın daha yakın, düşün aslında hakkımı yiyemem yani (Feride, 65).

Feride'nin ifadesi, ailenin zamanla değişen sosyal ilişkiler içindeki sabit ve güvenilir bir yapı olduğunu vurguluyor. Gençliğinde arkadaşlıklara büyük önem vermiş olsa da yaşam tecrübesi ona ailenin kalıcı değerini öğretmiş. Aile, bireyler için sosyal destek ve bağlılık anlamında bir sığınak olarak işlev görüyor diyebiliriz.

Aile benim için her şeydi şimdiye kadar, şimdiden sonra hiçbir şey bir tek çocuklarım için yaşıyorum (Yasemin, 65).

Yasemin, ailenin hayatındaki önemini vurgularken, şu anki durumundan (aldatılma) dolayı ailenin kendisi için anlamını yitirdiğini ifade ediyor. Bu, bireylerin yaşam döngüsü içinde aileye attettikleri değerlerin değişebileceğini gösteriyor.

Aile olmak, başara bilen için sevgi saygı çerçevesi içerisinde tabi ki güzel bir şey, hayatı paylaşmak güzel bir şey ama bunu yapabilen için gerçekten dürüstlük ve sadakat çerçevesi içinde kesinlikle (Nalan,40).

Nalan, aile olmanın sevgi, saygı, dürüstlük ve sadakat çerçevesinde güzel olduğunu söylüyor. Aile içindeki bu değerlerin, bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerindeki uyumu ve dayanışmayı temsil ettiğini belirtiyor.

Aile nedir biliyo musun? Böyle oturup konuşabildiğin, bütün acısıyla, tatlısıyla her şeyleri paylaşabileceğin hani böyle birbirine destek olabileceğin, hele biz çalışan kadınlar için bu maddi değil de manevi hani en çok manevi destek olacak, bir saçını okşayabilecek hastalanınca ilgilenecek bence öyle ya aile. Aile, denince bir bütünlük, beraber olmak ya hani evin içinde her şeyleri yasaklı yasaksız her şeyi konuşabilmek. Yalansız her şeyi konuşabilmek, paylaşabilmek oturup bir yemek, yemek ailecek (Nilgün, 55).

Nilgün, aileyi, her türlü duygunun paylaşılabilirdiği, destek bulabileceğimiz özellikle manevi desteğin önemli olduğu bir bütünlük olarak tanımlıyor. Aile içindeki açık iletişim ve destek, toplumsal yapının temel taşlarından biri olarak değerlendiriyor.

Aile zaten koşulsuz şartsız yani her şeyde destek olabilmek. Bir aile gerçekten aşırı derecede Sevgi verebilirse çocuğu sevgiyi dışarıda aramaz (Songül, 37).

Songül, ailenin koşulsuz şartsız destek sağladığını, sevgi veren bir ailenin, çocukların sevgiyi dışarıda aramalarını engellediğini ifade ediyor. Bu, ailenin bireylerin duygusal ihtiyaçlarını karşılamadaki rolünü vurguluyor.

Aile, benim için her şey, aile bir bütün bunca şeye rağmen çocuklarıma, iyi ki varsınız iyi ki sizi, doğurmuşum iyi ki benim ailemsiniz. Yani benim vaz geçilmezlerim, benim şükür sebeplerim, yaşama sevincim yani ne bileyim onlar her şey ya her şey (Şermin, 56).

Şermin, aileyi her şey olarak tanımlıyor ve çocuklarına duyduğu minneti ifade ediyor. Aile, onun için yaşama sevinci ve şükür sebebi olduğunu ifade ediyor.

Bu araştırmanın bulgularına göre, Aile, toplumdaki bireyler için çok katmanlı bir anlam taşıdığını gösteriyor. Aile, bireylerin sosyal, duygusal ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan, yaşamın farklı evrelerinde değişen anlamlar yükleyebilecekleri bir kurum olarak ortaya çıkıyor. Aile, bireylerin kimliklerini, sosyal rollerini ve toplumsal ilişkilerini şekillendiren, aynı zamanda toplumsal değerlerin ve kültürel normların aktarılmasında merkezi rol oynayan bir yapıdır diyebiliriz. Aile içindeki sevgi, saygı, sadakat ve destek gibi değerler, toplumsal düzenin ve bireylerin refahının korunmasında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, bireysel egolar ve beklentiler, aile içindeki ilişkileri zorlayabilir ve ailenin idealize edilen imajını bozabilir. Toplumsal bir kurum olarak aile, bireylerin yaşam deneyimleri ve kişisel gelişimleri üzerinde derin bir etkiye

sahiptir ve Türk toplumunda aile değerlerinin korunması ve güçlendirilmesi, toplumsal istikrar ve bireysel mutluluğun sürdürülmesi için kritik öneme sahip olduğu söylenebilir.

4.3.2. Boşanma Sonrası Boşanma Kararı ve Tekrar Evlilik Hakkındaki Düşünceler

Yaşamış oldukları aldatılma ve boşanma deneyimleri sonrası kadınların, boşanma kararı ve boşanmış olmaları hakkındaki şimdiki düşüncelerinin neler olduğu, tekrar evlenme hakkında neler düşündükleri, kadınlar, süreçler sonrası almış oldukları kararlarından dolayı pişmanlık duymakta mıdır? Şimdiki düşünceleri nelerdir? Gibi sorular incelenmiştir. Kadınların düşünceleri, hayatın önemli dönüm noktalarında alınan kararların bireyler üzerindeki etkisini bu kararın kişisel büyüme ve değişim için bir fırsat olabileceğini göstermektedir.

“İsabetli bir karardı, geç alınan bir karardı” (Şermin, 56). Şermin, geç olsa da doğru karar verdiğini düşünmektedir. Bu durum bazen doğru kararların zaman alabileceğini, sonunda alındığında ise, doğru karar vermenin ve rahatlama hissinin bireylerin yaşamlarına katkısını göstermektedir.

Boşanma kararı mı isteyerek, ben verdim. Şu anda çok mutluyum, çok mutluyum. Kendimi daha özgür hissediyorum. Daha böyle etrafımda beni üzen hiçbir kimse yok. Evim açısından söylüyorum, iş açısından söylüyorum, mutluyum (Yasemin 65).

Boşanma kararının kendisine özgürlük ve mutluluk getirdiğini ifade ediyor. Kendi evi ve işi açısından daha iyi bir durumda olduğunu ve etrafında onu üzen kimsenin olmadığını belirtmektedir. Bu ifade, kişisel sınırların ve öz-bakımın önemini vurgulamaktadır.

İlk zaman kötü hissediyorsun da sonra iyi ki de yapmışım diyorsun. Artık hiçbir şeyin düzelmeyeceğini anlıyorsun. Hani sabretseydim düzelirdi belki diyorsun ya zamanla anlıyorsun, hiçbir şeyin değişmeyeceğini. Hani ben ona demiştim: ‘Ben senin düzeleceğini bilsem yirmi sene daha beklerim’ diyordum. Hani o düzelmem diyordu ya, aklıma o da geliyor. İyi ki de boşanmışım diyorum. Boşmuş ya, boşanmadan önce hep ona odaklanıyorsun. Boşandıktan sonra daha güzel şeyler yapıyorsun. Hayatın zorlukları da var, Rabbim hiçbir kulunu yalnız bırakmasın.” “...Herkes biliyormuş meğer onun öyle olduğunu. Sana zaten yakışmıyordu, arkadaşım. Bir Allah’ın kulu neden Nilgün, boşandın? Akralarımdan bile, ‘İyi ettin, iyi ettin’ dediler. Bu kararı aldığım için iyi etmişim. Çok samimi arkadaşlarımda beni destekledi. Hiçbiri boşanma demedi (Nilgün, 55).

Nilgün, başlangıçta kötü hissetse de zamanla aldığı kararın doğru olduğunu anladığını söylüyor. Çevresinden aldığı destek ve onay, aldatılma sonrası boşanma kararının doğruluğunu pekiştirmekte ve toplumun bu tür kararlara bakış açısını yansıtmaktadır.

Güzel bir soru, bunu çok beğendim. Şöyle söyleyeyim, aldığım en güzel kararlardan biri olduğunu düşünüyorum. Çünkü ben her zaman şunu savunuyorum: Evlilik kutsal bir müessese. Hani sonuna kadar götürebilmek, sadakat, anlayış, hoşgörü içerisinde olması gereken bir müessese. Bir taraf diğerini aldatıyorsa ya da başka şeyler yapıyorsa, saç ayağı gibi düşünün. O saç ayağının bir ayağı kırılırsa, olmaz eskisi gibi (Nalan, 40).

Nalan, aldığı en güzel karar olduğunu ifade etmiştir. Evliliğin kutsal bir müessese olduğuna inanıyor ve sadakat, anlayış, hoşgörü gibi değerlerin öneli olduğunu düşünmekte, ancak bu değerlerin ihlal edilmesi durumunda, evliliğin devam etmesinin zor olduğunu ifade ediyor.

Yani iyi ki de Allah-u Teala bu konuda da yardım etti, nasip etti. Ayrılmakta bir nasip meselesi. İyi ki de o zamanlar, hani bu bir anda bir karar alıp da yapmadım. Üç yıl bekledim. Üç yılın sonunda, hani bak geriye de dönmedi. Eğer barışsaydı, gene evliliğimiz devam eder gibi belki. Ama iyi ki de boşanmışım. İyi ki de kendi hayatımı çizmişim. Hem o adamla irtibat halinde olup da hem kendi hayatımı idame ettirmedim. Yani kendi ayaklarım üzerinde, ondan bir kuruş bile almadan. İyi ki de bu hayatı çizdim. Şu an bu keyifli hayatı yaşıyorsam, o zamanın ceremelerinden çıktığım için (Havva, 43).

Havva, uzun bir süre düşündükten sonra karar verdiğini ve bu süre zarfında yaşananlar sayesinde doğru kararı aldığını düşünmektedir. Bu kararından dolayı, kendi hayatını kendi şartlarında yaşamanın verdiği memnuniyeti dile getiriyor.

Araştırmanın bulguları, kadınların boşanma kararları ve boşanmış olmalarına ilişkin mevcut düşüncelerinin olumlu olduğunu göstermektedir. Aldatılma temelli boşanmalar sonucunda duymuş oldukları memnuniyet, kişisel güçlenme ve özerklik duygularını pekiştirmiştir. Bu araştırmanın bulgularına göre, kadınlar boşanma kararlarının olumlu yönlerini vurgulamışlardır. Bu sonuçlara göre evlilik birlikteliğindeki aldatma olgusu, boşanma süreçlerinde kadınların boşanma kararı ve boşanmış olmaları hakkındaki düşüncelerini önemli derecede etkilediği söylenebilir. Aldatılma deneyimi, kadınların boşanma kararını alırken ve tekrar evlenmeyi düşünürken yaşadıkları duygusal zorlukları ve güvensizlikleri tetikleyebilir. Ayrıca, aldatılma deneyimi kadınların tekrar evlilik hakkındaki düşüncelerini de etkilemiştir. Kadınların çoğu aldatılma deneyiminden dolayı tekrar evlenmeye karşı çekimserken, bazıları bu deneyimi aşmayı başarmış ve tekrar evlenmeye açık olmuşlardır.

Boşanma, evlilik kadar sürekli olmayan bir süreçtir ve boşanmış kişiler, evlilik tecrübelerini değerlendirerek yeniden evlenme kararı alabilirler. Yeniden evlenmeyi düşünenlerin, ilk evliliklerinden farklı beklentileri olabileceği düşünülür. Boşanma,

bireylerin sosyal yaşamlarını olumlu ve olumsuz yönleriyle etkileyebilir (Uğur, 2022). Bu etkileri görebilmek amacıyla kadınlara tekrar evlenmeyi düşünüyor musunuz? Sorusu yöneltilmiştir.

Düşünmedim. Kendime ait bir hayatım yoktu, artık çocuklarım vardı; o nedenle düşünemezdim. Çocuklarımın vardı, onların hayatını düşünmem lazımdı, yapamazdım. Onların rahatını düşündüğüm için, çünkü benim kızım evde askılı şortla geziyor, bunu başka bir evde yapamazdı. Ben çocuğum başka odadayken, çocuğum başka odayken rahat uyuyabiliyordum. O psikolojiyle filmleri izledik, insanlara güvenilmeyeceğini, halbuki bunu yapan öz babalarda var, bunu yapan öz amcalarda var ama işte oraya kodlanmış, o yüzden onların rahatını bozmamak için (Havva, 43).

Havva, çocuklarının rahatını düşündüğü için tekrar evlenmeyi düşünmediğini belirtiyor. Kendi hayatından çok çocuklarının hayatını düşünmeye odaklandığını ve çocuklarının rahatını bozmamak için tekrar evlenmeye karşı çekimser olduğunu ifade ediyor. Bu ifadeler, aldatılma deneyiminin onun üzerinde derin bir etki bıraktığını ve bu deneyimin, tekrar evlilik hakkındaki düşüncelerini etkilediğini gösteriyor.

Hayır, düşünemedim korkuyorum ya. Ben çok severek evlendim, sekiz sene bekledim. Ben işe girdim, o işsiz güçsüzdü, ben onu sekiz sene bekledim. Ee, artı uzaktan akrabamızla nişanlılık şeyim vardı, onu kabul etmedim, bunu aldım ki hani bunu ortada bırakmadım. Ortada bırakırsam Rabbim çok kötü insanla karşılaşırım, kötü bir evliliğim olur dedim sonuçta. Haa, ama bir imtihan olduğuna inanıyorum. San ki bir süreç, rabbim bana da böyle bir imtihan vermiş bu süreçte belki o kadar rahat olamazdım. Eşimi çok seviyordum (Nilgün, 55).

Nilgün, tekrar evlenmeyi düşünmediğini, çünkü korktuğunu ifade ediyor. Nilgün'ün ifadeleri, aldatılma deneyiminin onun üzerinde derin bir etki bıraktığını ve bu deneyimin, tekrar evlilik hakkındaki düşüncelerini etkilediğini gösteriyor. Diğer bir katılımcı olan Yasemin (65) ise, tekrar evlilik hakkındaki düşüncesini şu şekilde ifade ediyor, “Asla evlenmeyi düşünsem onu atmazdım yani, gönlümü okşayan bir insandı son şeye kadar.” Yasemin, eşinin kendisini duygusal olarak tatmin ettiği belirtiyor. Yasemin'in ifadesinden anlaşıldığı üzere, aldatılma deneyimi onun tekrar evlilik düşüncesini olumsuz etkilemektedir.

Bazı kadınlar aldatılma deneyiminin üstesinden gelmeyi başardıkları görülmektedir. Bunlardan biri olan Şermin (56), “Nasip olursa gönlüme göre biri çıkarsa evlenmeyi düşünüyorum. “Olmazsa da gidicem memlekete, bağ bostan ekicem” diyerek, tekrar evlenmeyi düşündüğünü, ancak eğer gönlüne göre biri çıkmazsa memleketine gidip bağ

bostan ekeceğini belirtiyor. Bu ifadeler, Şermin'in aldatılma deneyimini aştığını ve tekrar evlenmeye açık olduğunu göstermektedir.

Aldatılma ve boşanma sonrasında kadınların deneyimleri, kişilikleri, yaşadıkları olaylar, aldıkları destek, maddi durumları ve çocuk sahibi olup olmamaları gibi birçok etkene göre farklılık göstermektedir. Genellikle, kadınlar boşanma sonrası kendilerini daha iyi hissettiklerini, kötü davranışlardan uzaklaştıklarını, çocuklarına daha sağlıklı bir gelecek sunabildiklerini ve kişisel onurlarını koruyabildiklerini belirtmişlerdir. Ancak, yalnızlık hissi, maddi sıkıntılar, çocukların babasız büyümesi ve geçmişteki güzel anıların özlemi gibi sebeplerle de zorluklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Boşanma ve aldatılma sonrası yaşanan bu tür kazanç ve kayıplar, kadınların bu süreçlerden nasıl etkilendiklerini anlamak adına değerli bilgiler sunabilir.

4.3.3. Süreç Sonunda Kazançlar ve Kayıplar

Aldatılma ve boşanma, evli çiftlerin hayatlarında zorlu ve stresli deneyimler olarak tanımlanabilir. Bu süreç bireylerin yeni bir hayata başlamalarını, kendilerini yeniden tanımlamalarını, yaşanan kayıplarla yüzleşmelerini ve geleceğe umutla bakmalarını gerektirebilir. Özellikle kadınlar, toplumsal cinsiyet rolleri, aile ve çevre baskısı, yalnızlık, özgüven sorunları ve çocukların durumu gibi pek çok konuda farklı zorluklarla karşılaşabilirler. Bu nedenle, aldatılma ve boşanma sonrasında kadınların yaşadıkları kazanç ve kayıpları, onların kendi anlatımlarıyla anlamaya ve ortaya koymaya çalışılmıştır.

Kazancım hayatım. Kaybettiğim, yine hayatım yani, benden giden yıllarım. Neden işte, ben on sekiz yıldır yalnızım diyeyim size; neden benim yanımda bir eşim yok, neden sığındığım bir limanım yok, yanımda bir kocam yok, neden yalnızım? Ben cıvıl cıvıl, dopdolu bir aşk kadınıyken, neden yıllarım yalnız geçti, neden boşa gitti, neden heba oldu? Kazancım ne oldu, özgür oldum ya, mutluyum (Şermin, 56).

Şermin, süreç sonrası kazancı olarak hayatını görüyor. Eşinden ayrıldığı için özgür ve mutlu olduğunu söylüyor. Kaybettiği şey ise yine hayatı, yalnızlık. On sekiz yıldır yanında bir eş, sığınacak bir liman olmadığını belirtiyor. Aşk kadını olduğunu, ama yıllarını boşa harcadığını, heba ettiğini ifade ediyor. Şermin'in yalnızlıkla ilgili deneyimi, toplumun evlilik ve ilişkiler üzerine kurduğu normatif baskıların bireyler üzerindeki etkisini gösteriyor. Kendi özgürlüğünü kazanmış olmasına rağmen, yalnız geçen yılların getirdiği duygusal karmaşayı ifade ediyor. Bu durum, toplumsal beklentiler ve bireysel arzular arasındaki gerilimi vurguluyor.

Kazancım çocuklarım gerçekten; çocuklarım ikisi de çok düzgün çocuklar, çok düzgün insanlar. Allah'ım hiç bir zaman bizi birbirimizle imtihan etmesin. Kaybetmem de, gençliğim, hayatım, ben diye bir şey yok. Yani güne başladığım zaman hep onları, hep ailemi düşünerek başlıyorum. Onlar için bu akşam ne yapsam, yemeklerini işte şu gelecek, bu gidecek, onunla O geldi, bunula bu geldi; hep böyle onlara odaklı yani. Kaybettiğim gençliğim, yıllarım... İnsanların öyle lafları oluyodu ki, sen orda kalkıp hiç bir şey diyemiyosun; halbuki senle alakalı hiç bir şey yok, ama "kızım sana söylüyorum, gelinim sen işit" misali çok oldu (Havva, 43).

Havva, süreç sonrası kazancı olarak çocuklarını görmektedir. Çocuklarına odaklanarak hayatını sürdürmektedir. Kaybettiği şey ise gençliği ve hayatı olduğunu ifade etmektedir. Havva'nın ifadesi, çocuklarına olan bağlılığını ve onlar için yaptığı fedakarlıkları gösteriyor. Aile içindeki roller ve sorumluluklar, bireylerin kimliklerini ve günlük yaşamlarını şekillendiren temel faktörlerdir. Havva'nın gençliğini ve kişisel hayatını çocuklarına adanması, toplumsal cinsiyet rollerinin ve ailevi değerlerin sosyolojik önemini ortaya koyuyor.

Ya kayıp da çok, kazanç şöyle: Bir çocuğum var, bana göre dünyalara bedel. Maddiyat her şey geliyor gidiyor, o önemli değil; ama bir kızım var, dünyalar güzeli. Kayıp olarak ne biliyor musun, bak ben şöyle: Benim kızım şu anda İ...; geleceği için ne evlendim ne evlenmeyi düşündüm. "Aman Ayla üzülmesin, aman Ayla üzülmesin" bak, o beni bıraktı, İ... gitti. Şimdi diyorum ki, keşke evlenseydim, o zaman ben en azından yalnız kalmazdım şimdi; ama bunu ona deyince de diyor ki, "burada seni tutan yok, yanıma gel", niye ben İ... yapamam, mümkün değil (Feride, 65).

Feride, süreç sonrası kazancı olarak bir kızı olduğunu söylüyor. Kızının dünyalara bedel olduğunu ifade ediyor. Kayıp olarak çerçevelediği şey ise yalnızlık. Kızı yanında olamadığı için kendini yalnız hissetmekte ve tekrar evlenmediği için pişmanlık duyduğunu ifade etmektedir. Feride'nin kızına olan sevgisi ve onun için yaptığı fedakarlıklar, ebeveynlik ve çocuk yetiştirme üzerine toplumsal beklentileri yansıtıyor. Kızının geleceği için evlenmeme kararı, bireysel tercihlerin toplumsal sonuçlarını ve yaşam döngüsü içindeki değişimleri gösteriyor.

Ha maddi yönden de hiçbir şey, manevi yönden de hiçbir şey; çok sevinçliyim, bunu attığım için evden bunu içtenlikle söylüyorum; çünkü 3 sene ben onunla mücadele ettim. Bana bir kere, "ben senin karınım ya, hiç mi değerli değilim" dediğim oldu... Evet, çok mutluyum, onu attığımda hiç de üzgün değilim. Her zaman diyorum, "babam mezardan çıksın, ölüyorum, beni affetsin" desin. Dedim, "kardeşine bak"; dedim, "hastalanırım, hastalanır, beni görmek ister". Ben ona giderken hakkımı helal ettim, "sakın ha, bana öyle gelmeyin, gitmeyeceğim onun yanına" dedim; çünkü ben onunla 3 sene mücadele ettim. "Sen değerlisin, sen benim karımsın" demedi bana, "ben oradayım tamam mı, bana değer vermediği için oradayım" (Yasemin, 65).

Yasemin, süreç sonrası kazancı olarak hayatını görüyor. Eşinin kendisine değer vermediğini, onu üzdüğünü ve baskı altında tuttuğunu söylüyor. Onu evden attığı için çok mutlu olduğunu ve pişman olmadığını ifade ediyor. Kaybettiği maddi manevi hiçbir şey olmadığını ifade etmiştir. Yasemin'in evliliğinden ayrılma kararı ve bu kararın getirdiği özgürlük, toplumsal değişim ve bireysel özerklik temasını işliyor. Yasemin'in deneyimi, toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik kurumunun bireyler üzerindeki etkisini ve bu etkinin zamanla nasıl değişebileceğini gösteriyor.

Kendi onurumu ve gururumu, yani yeniden ayağa kalktım diyebilirim. Kadınıma ama ezilmediğimi, boyun eğmediğimi düşünüyorum. “Kadındır, a şey zihniyetini” çok saçma buluyorum. Kadındır, kocası ne yaparsa yapsın affeder; evet, bir yere kadar affedersiniz ama bir yerden sonrası tehlikeye giriyorsun ki, bunu yapmaması gerekir; kazanımım bu. Kayıp olarak da evet, çocuklar konusu bence; hani nede olsa aile içinde büyümüyorlar. Evet, bunu sağlamaya çalışıyoruz ama akşam eve gelen bir babamız yok, anlatabiliyor muyum? Hani çocuklar konusunda keşke olmasaydı diyorum; hani keşke böyle şeyler yaşamasaydık, mutlu bir aile içerisinde büyüseydiler. Hani ben babanın yokluğunu azamiye indirmeye çalışıyorum ama bunu ne kadar sağlayabiliyorum, eksikliğini mutlaka duyar çocuklar yani (Nalan, 40).

Nalan, süreç sonrası kazancı olarak onurunu ve gururunu görüyor. Kadın olduğu için ezilmediğini, boyun eğmediğini söylüyor. Toplumun kadınlara yüklediği rol ve beklentileri reddettiği görülüyor. Kaybettiği şey ise çocuklarının mutluluğu. Çocuklarının babasız büyüdüğünü, aile içinde olmadığını, bunun eksikliğini hissettiklerini anlatıyor. Nalan'ın ifadesi, tek ebeveynli ailelerin karşılaştığı zorlukları ve toplumsal destek sistemlerinin önemini vurguluyor. Çocukların babasız büyümesi, toplumsal yapılar ve aile dinamikleri üzerine düşünmemizi sağlayan bir konudur.

Eee, kazancım nasıl anlatayım; nere gitti, ne yaptı, yine orda mı? O psikolojiden kurtuldum. Hani orda yine, hani benimle yemek yemiyor, şu an onunla yemek yiyor; bayram oluyor, bizim soframıza oturmuyor, gidiyor onla oturuyor. Bu çok acı bir şey, bu düşünceden kurtuldum ya; kazancım bu. Ama kaybetmemde şu, hani bazen yalnız yaşamının verdiği zorluklar da var. Hani her şey sana bakıyor ya. Özellikle hasta olunca böyle duygusallaşıyorsun; hani hastaneye kendin gidiyorsun, ne bileyim, yalnızsın. Bazen de keşke daha önce boşansaydım diyorum ama ilk anda demiyordum; çünkü çok acı çekiyorsun, tüm kemiklerinin kırıldığını hissediyorsun. Ben bunu yaşadım yani, kemiklerimin kırıldığını, kendimi bile hissetmediğimi bile biliyorum (Nilgün, 55).

Nilgün, süreç sonrası kazancı olarak psikolojisini görüyor. Eşinin kendisiyle yemek yemediğini, bayramlarda sofrasına oturmadığını, başka bir kadınla olduğunu söylüyor. Bu düşünceden kurtulduğu için kazançlı olduğunu ifade ediyor. Kaybettiği şey ise yalnızlık. Her şeyin kendisine baktığını, hastaneye kendi gittiğini, çok acı çektiğini

anlatıyor. Nilgün'ün yalnızlık ve bağımsızlık arasındaki dengeyi bulma çabası, bireysel refah ve toplumsal beklentiler arasındaki ilişkiyi gözler önüne seriyor. Nilgün'ün deneyimi, toplumsal destek mekanizmalarının eksikliğinin bireyler üzerindeki etkisini ve bu etkinin özellikle zor zamanlarda nasıl hissedildiğini ortaya koyuyor.

Bu araştırmanın bulgularına göre, süreç sonrası kadınların yaşadıkları kazanç ve kayıplar, kadınların kişilik özellikleri, boşanma nedenleri, boşanma süreci, sosyal destek düzeyi, ekonomik durum, çocuk varlığı gibi pek çok faktöre bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Genel olarak, süreç sonrası kadınlar, eşlerinin aldatma gibi olumsuz davranışlardan kurtuldukları, kendilerine ve çocuklarına daha iyi bir hayat kurdukları, onur ve gururlarını korudukları için kazançlı olduklarını ifade etmişlerdir. Diğer yandan, süreç sonrası kadınlar, yalnızlık, toplumun bakış açısı, ekonomik zorluklar, çocukların babasız büyümesi, geçmişte yaşanan güzel anıların özlemi gibi nedenlerle kayıp yaşadıklarını da belirtmektedirler.

Aldatılma ve boşanma toplumun her kesiminden kadınların karşılaşabileceği zorlayıcı deneyimlerdendir. Ancak bu deneyimler, aynı zamanda kadınların kendi içsel güçlerini keşfetmelerine hayatlarını yeniden şekillendirmelerine olanak tanır. Kendi güçlerinin farkında olmak, kadınların yaşadıkları zorluklar karşısında nasıl ayakta kaldıklarını ve bu süreçten güçlenerek nasıl çıktıklarını anlamamızı sağlar. Ayrıca bu deneyimler, kadınların yeni bir yaşam kurma, haklarını savunma, kendilerini güçlü ve mutlu hissetme yollarını öğrenmelerini sağlayabilir. Bu deneyimler aldatılmış ve boşanmış kadınların kendi yaşam öykülerine, duygu ve düşüncelerine dayanmaktadır. Kadınlara yöneltilen “Bu süreçleri yaşamakta olan diğer kadınlara önerileriniz nelerdir” sorusuna verilen cevaplar şu şekildedir.

Ayrılmasını tavsiye ederim. Korkmamasını tavsiye ederim. Bunun şeyi susmak değil, ben diyorum. Ben öyle ağır hakarete maruz kalmadım, dayağa maruz kalmadım halde ben bana yapılanı hazmedemiyorum. Bir de bunun daha beterleri var. Ben beterlerini duydukça ben kendi halime şükrediyorum. Yani adam dövüyor, sövüyor, içiyor. Ondan sonra aldatıyor, her şeyi yapıyor. O haldeyken kadın susuyor. Ya neden susuyorsun? Rızık veren Rabbim, yani o adam sana rızık vermiyor. Yani biraz güçlü olmalarını, akıllı olmalarını tavsiye ederim. (Şermin, 56)

Şermin, bu süreçleri yaşamakta olan diğer kadınlara, Eşlerinin kendisine saygısızlık, ilgisizlik, aldatma gibi olumsuz davranışlarda bulunması halinde, bunun karşısında kadının susmaması gerektiğini söylemektedir. Kadınlara korkmamalarını, güçlü ve akıllı

olmalarını önermiştir. Şermin'in tavsiyesi, aldatılan kadınların kendilerine değer vermeleri, eşlerinin yaptıklarını kabullenmemeleri yönündedir.

Ha şunu söyleyebilirim, bu süreci taze taze yaşayan kadınlar için şunu söylemek isterim: Zaman her şeyin ilacı, geçiyor gerçekten geçiyor. Tek yani eğer böyle bir imkânım varsa diğer yaralı kadınlarla görüşme imkânım olursa inanın size yardımcı olurum. Asla ama asla başka erkek için, eş de olsa, kendilerini üzmesinler. Öncelik kendileri olsun, çünkü biz hayatta her şeyi erteliyoruz kadınlar olarak. Her şeyi erteliyoruz ya. Yani okumamızı erteliyoruz, yaşamımızı erteliyoruz, gezmeyi erteliyoruz. Yani her şeyi erteliyoruz, ertelemesinler. Yaşasınlar, ilk önce ayaklarının üzerinde durmayı öğrensinler, mücadeleci olmayı öğrensinler. Evet, aldatılacaksınız, evet aldatılıyorsunuz, evet ailede çatlak olacaksa oluyor. Onun önüne geçemiyorsunuz, yemin ederim ben çok çaba sarf ettim. Ayakta tutabilmek için var gücümle uğraştım ama olmadı. Yuvamı kurtarmak için çok çaba sarf ettim. (Nalan)

Nalan, kendisinin çok çaba sarf ettiğini, yuvasını kurtarmak için her şeyi yaptığını, ama olmadığını anlatmıştır. Bu süreçleri şu anda yaşamakta olan kadınlara zamanın her şeyin ilacı olduğunu, geçeceğini söylemektedir. Eğer imkânı olsa diğer yaralı kadınlara yardımcı olmak istediğini, onlara başka erkek için kendilerini üzmemelerini, öncelik kendileri olması gerektiğini, hayatı ertelememelerini, yaşamalarını, ayaklarının üzerinde durmayı, mücadeleci olmayı tavsiye etmiştir. Nalan'ın önerisi, aldatılan kadınların kendilerine güvenmeleri, hayata tutunmaları, yarınlar için umut etmeleri yönündedir.

Her kadın kendi içinde güçlüdür bence. Gücünü bir erkekten almamalı. Biz kadınlar gerçekten istediğimiz sürece her şeyin üstesinden rahatlıkla gelebiliriz. Erkeklerden daha güçlüyüz bir kere. Yani tek farkımız yaratılış olarak biraz güçsüz oluşumuz ama onun haricinde psikoloji ile onu yenebilecek güçteyiz bence. Onların psikolojisi çok zayıf, onlar hala annelerin elinden tutan çocuklar bence. Çoğu yani, geneli bence erkeklerin. Biz yani bedenlen daha güçsüz ama psikolojik olsun, her konuda zekâ olsun, erkeklerden daha güçlü olduğumuzun farkındayım ben. Bunu yaşadığım için veya eşim bu kadar pasif olduğu için değil, genel anlamda böyle gerçekten böyle. (Songül, 37)

Songül, her kadının kendi içinde güçlü olduğunu, gücünü bir erkekten almadığını, erkeklerden daha güçlü olduğunu söylemektedir. Songül'ün önerisi, aldatılan kadınların kendi güçlerinin farkında olmaları, güçlerini bir erkekten almamaları, erkeklerin yaptıklarına boyun eğmemeleri yönündedir.

Ben çok pişmanım, geriye dönmemi verseniz bana bu şekilde olmam kesinlikle olmam. Keşke bu bir ders olarak mı anlatılrsa benim gibi olan kadınlara. Hani böyle böyle durumlar varsa düzelmıyor canımın içi, düzelmiyor ya. Yok ben çok denedim yani, bu söylenir mi bilemiyorum. Dualar bile okuttum, hiç başvurmayacağım yollara başvurdum. Döndüğüm zaman çok utanıyodum ama yani hocalara gittim. Yeter ki evliliğimi kurtarayım diye bunu bile yaptım. Hocanın saçma sapan şeylerini de görüyordum, para almak için. Ve bu beni çok yaralıyordu, hani ona rağmen yapıyordum. (Nilgün, 55)

Nilgün, çok pişman olduğunu, geriye dönmek istediğini, keşke bu bir ders olarak anlatılsa benim gibi olan kadınlara diye düşünmektedir. Aldatma davranışında bulunan eşinin bu davranışını düzeltmediğini, çok denediğini, dualar okuttuğunu, hocalara gittiğini, bunu bile yaptığını, ama bunun da kendisini çok yaraladığını anlatmıştır. Nilgün'ün önerisi, aldatılan kadınların kendilerini kandırmamaları, boş yere umut etmemeleri, eşlerinin yaptıklarını affetmemeleri yönündedir.

Yani şimdi benim gibi kısa süreli yaşayanlar için hayatlarını bir an önce temizlemelerini, yani öyle bir insanla ilgili ama haklarını sonuna kadar alsınlar. Yani şu anda eşi aldatmış insanlar da oluyor, onlarla konuşuyorum. Ee yani ne kadar hızlı kesebilirsem ilişkiyi, alakamı kesmek daha çok isterdim yani. Bu kadar bir şeyleri olumlama yönüne gitmemek lazım bence. İhanet en büyük ayrılık sebebi, daha büyük sebep olamaz yani. Kimse kimseden ibaret değil yani, yarınlar bizim için var. Başkaları için yaşadığımız için yok, herkes kendi hayatını yaşamalı. Güzelleştirmenin yoluna baksın. O yüzden hayatına bakacaksın, tertemiz sıyrıl ondan. Hayatına bak, çocuklarıyla nasıl daha güzel bir hayat kuracağım derdine düş. Evimi daha güzel düzenli tutayım, arkadaşım eşim dostum yani. Bence hayat burada bitmiyor. İnsanlar zann ediyor ki hayat bitiyor bu noktada, ama değil bence (Havva, 43).

Havva, evliliğinin çok kısa sürdüğünü ifade etmiştir. Bu süreçleri yaşayan kadınlara, hayatını bir an önce temizlemeleri gerektiğini, haklarını sonuna kadar almalarını söylemiştir. Kimse kimseden ibaret olmadığını, yarınların kendileri için var olduğunu, başkaları için yaşamaları gerekmediğini, herkesin kendi hayatını yaşaması gerektiğini vurgulamıştır. Hayatına bakmasını, tertemiz sıyrılmasını, çocuklarıyla daha güzel bir hayat kurmasını, evini daha güzel düzenlemesini, arkadaşlarıyla vakit geçirmesini tavsiye etmiştir. Havva'nın tavsiyesi, aldatılan kadınların kendilerine yeni bir hayat kurmaları, hayata pozitif bakmaları, hayatın bitmediğini görmeleri yönündedir.

Katılımcılardan biri olan Feride ise, “Ya hayat bir süreç, üzülmek de ağlayarak da ömür geçmiyor. Kendine yapıyorsun” (65) diyerek, aldatılan kadınların hayata tutunmaları, kendilerine zarar vermemeleri, hayatın devam ettiğini bilmeleri yönünde deneyimlerini aktarırken, diğer bir katılımcı olan Yasemin, “Kendinizi üzme, git boşanın derim” (65) diyerek, bu süreçleri yaşamakta olan aldatılan kadınlara deneyimlerini bir öneri şeklinde anlatmaktadır.

Bu araştırmaya göre kadınlar, yaşadıkları aldatılma ve boşanma deneyimlerinin zorluklarını ve acılarını dile getirmişlerdir. Fakat bu süreçlerin aynı zamanda onların kendilerini keşfetmelerine ve güçlenmelerine olanak tanıdığını ortaya koymaktadır. Bu tecrübeleri yaşamış kadınlar, benzer durumları tecrübe eden ya da edecek olan diğer

kadınlara yol gösterici olabilir. Onlar, aldatılma ve boşanmanın hayatın sonu olmadığını, aksine yeni bir başlangıç olduğunu, kadınların kendi güçleriyle ayakta kalabileceklerini, hayatlarını beklemeye almadan yaşamaları gerektiğini, haklarını kararlılıkla savunmaları ve kendilerini suçlamamaları gerektiğini, zamanla her şeyin üstesinden gelinebileceğini ve hayata sıkı sıkıya bağlanmaları gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu öneriler, bu zorlu süreçler içinde olan kadınların kendilerine olan inançlarını korumalarına, umutlarını yitirmemelerine ve kendileri için yeni bir yaşam inşa etmelerine yardımcı olabilir. Aldatılma ve boşanma, kadınlar için bir son değil, yeni bir başlangıç olabilir. Bu yeni başlangıçta, kadınlar kendi değerlerini, yeteneklerini ve potansiyellerini keşfedebilir, kendilerini geliştirebilir, hayallerini gerçekleştirebilir ve mutlu, huzurlu bir yaşam sürebilirler.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Aldatma, ilişkilerdeki güven duygusunu temelden sarsan ve kişisel, sosyal, kültürel faktörlerin etkisi altında gelişen karmaşık toplumsal bir davranıştır. İnsanlar arasındaki yakın bağları zedeleyerek, duygusal yaralar açabilir. Aldatmanın kökenleri, bireysel motivasyonlardan sosyal etkilere ve kültürel normlara kadar geniş bir yelpazede incelenmelidir (Kaya Örk, 2021). Bu araştırma, aldatılmanın kadınlar üzerindeki duygusal ve sosyal etkilerini detaylı bir şekilde ortaya koyarken, toplumun bu konudaki tutumlarını ve kadınların bu tutumlarla nasıl başa çıktıklarını da ele alınmıştır. Aldatılma ve boşanma, evlilik bağlarının sarsılması ve sonunda kopmasıyla sonuçlanan, kadınların hayatında kalıcı etkiler bırakan bir tecrübedir diyebiliriz.

Katılımcı kadınlar, eşlerinin sorumsuzluk, ilgisizlik, aldatma, cinsel uyumsuzluk gibi davranışları nedeniyle boşanmaya karar verdiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya göre, evliliklerinde aldatma dışında sorunların var olması durumunda bile kadınların evliliklerini sürdürülmeye çalıştıkları, aldatma olgusunun kadınları en çok yaralayan ve evliliğin sonlanmasına neden olan faktör olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, aldatılma deneyiminin, kadınların yeniden evlenme kararlarını olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Boşanma sonrasında ise kadınların hayatlarında önemli değişiklikler meydana gelmiş, ekonomik, sosyal, psikolojik, eğitim ve kariyer alanlarında farklı zorluklar ve fırsatlarla karşılaşmışlardır.

Bu araştırmanın sonucunda, aldatılma ve boşanma tecrübesinin, kadınların kişilik yapısı, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik statüsü, aile ve sosyal çevre desteği, çocuk sahibi olma durumu, boşanma süreci ve sonrası gibi birçok değişkene göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Kadınlar, aldatılma ve boşanma sürecinde duygusal, sosyal ve ekonomik zorluklarla karşılaşmaktadır; ancak bu zorlukların üstesinden gelmek için çeşitli başa çıkma stratejileri geliştirmektedirler. Ayrıca, bu süreçler sonrasında kadınların hayatlarını yeniden yapılandırmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre, aldatılma ve boşanma sonrasında kadınların çoğunluğu somut bir toplumsal baskıyla karşılaşmamış, ancak toplumsal yargı ve önyargılardan kaçınmak adına kendilerini sınırlamışlardır. Boşanmış kadın olmanın zorlukları arasında çocukların babasız büyümesi, toplumun bakış açısı, yalnızlık, güvensizlik ve ekonomik sıkıntılar yer almaktadır. Buna karşılık, boşanmış kadın olmanın olumlu yönleri arasında

özgürlük, huzur, mutluluk, kişisel gerçekleşme ve yeni bir yaşam kurma fırsatı bulunmaktadır. Evlilik içinde aldatma, sadece bireysel ilişkileri değil, aynı zamanda toplumu da etkileyebilir. Aldatma, güvenin sarsılmasına, ailelerin dağılmasına ve toplumsal normların sorgulanmasına yol açabilir.

Kadınların aldatılma sonrası deneyimleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve beklentileri bağlamında değerlendirildiğinde, bu durumun kadınların yaşamlarında yeniden yapılanma sürecine yol açtığı anlaşılmaktadır. Giddens'in (1984), yapının ikiliği kuramında olduğu gibi kadınlar, hem toplumsal cinsiyet rollerine meydan okuyan hem de bu roller tarafından şekillendirilen bir dönüşüm süreci yaşamaktadırlar. Bu süreçte, kadınların kendilerini ifade etme biçimleri, toplumsal ilişkileri ve kendi kimliklerini yeniden tanımlama çabaları ön plana çıkmaktadır.

Bu araştırmaya göre, kadınların yaşamış oldukları bu deneyimler, evlilik ve aile yapısına, sadakat ve ihanet algısına, güven ve sevgiye, saygı ve onura, gurur ve özgürlüğe, mutluluk ve yalnızlığa, acı ve kızgınlığa, pişmanlık ve affetmeye, umut ve geleceğe dair bakış açılarını yeniden şekillendirdiği görülmektedir. Kadınlar, bu zorlu süreçte ailelerine, dostlarına ve işlerine sığınarak, hobilerine yönelerek, dini inançlara tutunarak ve kişisel gelişimlerine odaklanarak kendilerini toparlamışlardır. Olumlu düşünme ve geleceğe umutla bakma çabaları, onların yaşadıkları travmayı aşmalarına ve hayatlarını yeniden kurmalarına olanak tanımıştır. Bu stratejiler, kadınların yaşadıkları zorlukları aşmalarında ve hayatlarını yeniden inşa etmelerinde önemli bir rol oynamıştır.

Süreçler içerisinde ve sonrasında kadınların konumlarının akışkanlık gösterdiği görülmektedir. Kadınlar, bazı durumlarda geleneksel kadın portresi çizerken, bazı durumlarda geleneksel cinsiyet normlarına meydan okudukları görülmekte ve kendilerini yeniden inşa ettikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, deneyimin; evlilik, aldatıma ve boşanma olmak üzere, üçlü bir zaman dilimi içerisinde ele alındığı bu çalışmanın sonuçlarından biri de kadınların, tüm bu süreçler içerisinde, kimi zaman geleneksel ataerkil kültürel kodlarla uyumlu, kimi zamansa bu kodlarla pazarlık halinde bulunan konumlar içine yerleştikleridir. Kadınlar, aldatılma ve boşanma süreçlerinde farklı deneyimler yaşamışlardır. Kimi kadınlar bu zorlukları daha kolay atlatırken, bazıları için bu süreç daha karmaşık ve travmatik olmuştur. Bu araştırmanın özünde, aldatılma ve boşanma sonrası kadınlar, bu deneyimlerini aşmak için içsel güçlerini keşfetmişlerdir. Bu süreçler, kişisel büyüme, özsaygı ve kendi değerlerini yeniden tanımlama fırsatı sunarak

kadınların tüm olumsuzluklara rağmen güçlenerek kendilerini yeniden inşa etme ve yeni bir hayat kurmalarına olanak tanımıştır.

Bu çalışma, aldatılma ve boşanma süreçlerinin kadınların aile ve evlilik anlayışlarını nasıl değiştirdiğini, bu süreçlerin kadınların aile ve evlilik kavramlarına yeni anlamlar yüklemelerine nasıl yol açtığını, aile bütünlüğünün bozulmasının etkilerini ve süreç sonrasında kadınların yaşadıkları kazanımları ve kayıpları nasıl değerlendirdiğini incelemektedir. Bu bulgular, mevcut literatürde sınırlı bir yere sahip olup, bu araştırmanın önemli bir katkı sağladığı sonuçlar olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma, aldatılmış ve boşanmış kadınların yaşadıkları sorunlara ve ihtiyaçlarına dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, şu öneriler sunulmaktadır:

Aldatma ve boşanma, toplumda yaygın olarak görülen ve kadınların yaşamlarını olumsuz etkileyen sorunlardır. Bu sorunların önlenmesi ve çözülmesi için toplumsal farkındalığın artırılması gerekmektedir. Toplumda, evlilik, aldatma ve boşanma konularında yanlış, yetersiz veya ayrımcı bilgi ve tutumların değiştirilmesi, kadınların hak ve sorumluluklarının bilinmesi, kadınların aldatılma ve boşanma karşısında yalnız olmadıklarının hissettirilmesi önemlidir. Bu amaçla, medya, eğitim, sivil toplum, din gibi kurum ve kuruluşların etkin bir şekilde rol alması, aldatma ve boşanma konularında bilgilendirici, eğitici ve destekleyici yayın ve faaliyetler yapması önerilmektedir. Ayrıca, aldatılma ve boşanma deneyimlerinin duygusal etkilerde göz ardı edilmemeli ve kadınların psikolojik sağlığını korumak için danışmanlık, terapi ve grup çalışmaları gibi psikolojik destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması önemli görülmektedir. psikolojik desteğin yanı sıra boşanma sürecinde kadınların haklarını anlamaları ve savunmaları için hukuki danışmanlık ve avukatlık hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması gerekmektedir. Aynı zamanda boşanma, kadınların ekonomik durumlarını değiştiren bir olaydır. Boşanma sonrası ekonomik bağımsızlık için kadınlara yönelik ekonomik yardım ve istihdam fırsatlarının sağlanması önerilmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma, aldatma ve boşanma konusunda sosyolojik bir bakış açısı sunarak, mevcut literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir. Ancak, sadece kadınların bakış açısını içermesi ve sınırlı bir örneklem üzerine kurulu olması gibi sınırlılıkları da bulunmaktadır. Erkeklerin deneyimleri ve daha genç gruptaki kadınların deneyimleri de incelenmeye değerdir. Bu bulgular, aile yapısını güçlendirmek ve aldatılmış ve

boşanmış kadınların yaşam kalitesini artırmak için politika yapıcılar ve sosyal hizmet uzmanları tarafından kullanılabilir.

6. KAYNAKÇA

- Afifi, V. A., Falato, W., & Weiner, J. (2001). Identity Concerns Following a Severe Relational Transgression: The Role of Discovery Method for the Relational of Infidelity. *Journal of Social and Personal Relationships*, 291-308.
- Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32-42.
- Aksan, G. (2013). Evlilik Ve Ayrılma: Ailenin Kurulması Ve Sona Ermesi. M. Aydın içinde, *Sistemik Aile Sosyolojisi* (s. 169). Ankara: Cizgi Kitapevi.
- Aksu, C. Y., & Buket, N. (2016). Boşanma Sürecinde Ve Sonrasında Kadın. *Elekttronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 888-902.
- Aktaş, A. M. (2006). *Aile İçi Şiddet Kadın Ve Çocuğun Korunması*. Ankara: Elma Yayınevi.
- Aktaş, A. M. (2009). *Evlilik Ve Sadakatsizlik*. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Aktaş, Ö. (2011). *Boşanma Nedenleri Ve Boşanma Sonrasında Karşılaşılan Güçlükler*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi Ve Danışmanlığı Anabilim Dalı. İzmir.
- Alaçam, S. (2020). *Evli Bireylerde Aldatma Eğilimi Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi Işık Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji . İstanbul.
- Arıkan, Ç. (1992). *Yoksulluk Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma*. Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Arıkan, Ç. (1996). *Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları Araştırması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.

- Arıkan, H., & Kaplan, B. (2022). Boşanmanın Erkekler Üzerindeki Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 102-116.
- Arvas, F. B. (2019). Aile, Değerler ve Din: Teorik Bir Yaklaşım. *II. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi* (s. 409-434). Balıkesir: Kitabı Yayınları.
- Astuti, V. W., & Lestari, S. (2022). Psychological Condition of Women Who Divorced Due to Husbands. *Journal An Nafs*, 61- 74.
- Aybey, S. (2015). Aile Ve Dini Rehberlik Bürolarına Gelen Sorular Işığında Kadınların Boşanma Nedenleri (Ege Bölgesi Örneği). *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 104-126.
- Aydın, N. (2018). Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşeri Ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi (UBSBİD)*.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 368-388.
- Bayder, A. E. (2018). *Kutsal Kitaplar Açısından Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılık*. İstanbul: Düşün Yayıncılık.
- Bayer, A. (2013). Değişen Toplumsal Yapıda Aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 102-129.
- Baygal, A. (2020). Şiddetin Aile İçi Görünümleri. N. Adak içinde, *Değişen Toplumda Değişen Aile* (s. 187). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Baynal, F. (2018). Boşanma Sonrası Başa Çıkma Dini Ve Manevi Etkilerin İncelenmesi. *Bilimname XXXV*, 253- 282.
- Berkay, F. (1996). *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın*. İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'de Kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 109-114.

Bischoff, R. J. (2003). Infidelity. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 73-78.

Boşanma Sonrası Çocuklara Yaklaşım. (2023). Yaşam Psikoloji: <https://www.yasantipsikoloji.com> adresinden alındı.

Bucak, Y. (2020). *Evliliklerin İlk Yıllarındaki Boşanmaların Feminist Kuramlar Çerçevesinde Sosyolojik Analizi: İstanbul İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Muğla.

Carr, D. (2010). thrill ride! sex over the life course. *Sage Publications, Inc. on behalf of the American Sociological Association*, 58- 60.

Chapman, G., & Çeviren: Ünlü Haktanır, H. (2005). *Evliliğin Dört Mevsimi* . İstanbul: Koridor.

Cihan, Ü. (2015). *Boşanan Kadınların Durumu: Elazığ İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Elazığ.

Connell, R. (2003). *The Role of Men and Boys in Achieving Gender Equality*. Brasilia, Brazil.

Creswell, J. W., Bütün, M., & Demir, S. B. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.

Çankırılı, A. (2013). *Herkes İçin Evlilik Okulu*. İstanbul: Zafer yayınları.

Çiçekli, A. (2019). *Boşanmalar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Van Örneği (2001-2016)*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Van.

Dede, İ. (2018). Türk Boşanma Hukukuna Farklı Bir Yaklaşım: Zina ve Haysiyetsiz Hayat Sürme Arasındaki Keskin Sınır . *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 644-663.

Demircioğlu, H. R. (2022). Aldatılma Eşin Manevi Tazminat Talebi İle Kişilik Hakkının İhlali Arasındaki İlişki Üzerine Bir Değerlendirme. *Karar İncelemeleri Dergisi*, 369-381.

- Derya, Y. A., Timur Taşhan, S., Uçar, T., Karaaslan, T., & Akbaş Tunç, Ö. (2017). Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumların Cinsel Tabulara Etkisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1-8.
- Doğan, Ş. (2016). Boşanma Nedenlerine Yönelik Tutumlar: Boşanmayı Artırıcı veya Engelleyici Faktörlere Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergileri*, 992-1011.
- Doğancı, H. K., & Tuncay, T. (2020). Tarihsel Süreçte Kadının Aile İçindeki Konumunun Feminist Sosyal Hizmet Yaklaşımı Temeinde Değerlendirilmesi. *TRDizin*, 1324-1351.
- Dökmen, Z. Y. (2009). *Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dündar, Ö. Z. (2020). Değişen ve Değiş(e)meyen Yönleriyle Aile: Yapısı, Türleri, İşlevleri. N. Adak içinde, *Değişen Toplumda Değişen Aile Sosyolojik Tartışmalar* (s. 58). Ankara: Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik.
- Ekici, F. Y. (2014). Türk Aile Yapısının Değişim Ve Dönüşümüne Ve Bu Değişim Ve Dönüşümüne Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 209-224.
- Elmas, Ç., & Adak, N. (2023). Türkiye’de Boşanma Nedenlerinin Toplumsal Kökenleri ve Boşanma Sonrası Deneyimler. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 84-97.
- Er, K., Bal, F., & Faraji, H. (2020). Aldatma Eğilimi Sebepleri Ölçeği. *IDEA STUDIES Jurnal*, 596-608.
- Erbay, H. (2019). Tarihsel Süreçte Dünyada ve Türk Toplumunda Kadın Algısı Ve Haklarının Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Ege Sosyal Bilimle Dergisi*, 1-25.
- Giddens, A. (1984). *The Constitution Of Society: Outline of the Theory of Structuration*. University of Callifornia Press.

- Gök, F. A. (2013). *Evli Kadın Ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algılarının Aile İşlevlerine Yansıması*. Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı. Ankara.
- Gönenç, A. Y. (2006). Fransa'da Ve Türkiye'de Kadın Hareketleri. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 63-84.
- Günbayı, İ. (2019, 11 30). *Nirvana Sosyal Bilimler Sitesi güncel eleştirel sosyal bilimler platformu*. nirvanasosyal.com: <http://www.nirvanasosyal.com/> adresinden alındı.
- Güven, N., & Koroğlu, A. (2023). Boşanma Nedenleri ve Boşanma Sonrası Psikososyal Uyum: Trabzon İli Örneği. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 1-24.
- Harper, C. C., & McAnahan, S. (2004). Father Absence and Youth Incarceration. *Journal Of Research On Adolescence*, 369-397.
- Kaba, İ. U. (2018, 06 11). *Boşanma Davasında Ekonomik ve Sosyal Durum Araştırması*. İlkay Hukuk Bürosu: <https://ilkayuyarkaba.av.tr/> adresinden alındı.
- Kahraman, L., Kahraman, A. B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekiklioğlu, A., & Özcan, A. (2014). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Algı Araştırması. *Turkish Studies*, 811-831.
- Kamalak, M. (2017). *Boşanmaların Adli Tıp Yönünde Değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Konya.
- Kantarıcı, D. (2009). *Evli Bireylerin Bağlanma Sitillerine Göre Aldatma Eğilimleri ve Çatışma Yönetim Biçimlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Psikoloji Bölümü / Psikoloji Ana Bilim Dalı / Gelişim Psikolojisi Bilim Dalı. İstanbul.
- Kara, K. C. (2019). Boşanmış Aile Çocuklarının Psikolojisi Ve Topluma Kazandırmanın Önemi. *Uluslar Arası Hakemlik Sosyal Bilimler E- Dergisi*, 227- 236.
- Karaaslan, D. (2016). Antik Yunanda Kadın Olmak. *Siirt Üniversitesi Fakültesi Dergisi*, 159-174.

- Karakaya, H. (2018). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Boşanma/ Boşanma Süreci ve Kadın: Elazığ Örneği. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi* , 261- 291.
- Karaman, İ. G., Sonkurt, H. O., & Güleç, G. (2021). Marital adjustment and sexual satisfaction in married couples with sexual functioning disorders: A comparative study evaluating patients and their partners. *Research Article*, 172- 180.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal Bilim Araştırmalarında Paradigma Değişimi Nitel Yaklaşımın Yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmalar Dergisi*, 71- 85.
- Kas, N. (2009, Ocak 26). *Boşanma Sürecinde ve Sonrasında Baba-Çocuk İlişkisi*. Hürriyet com.tr: <https://www.hurriyet.com.tr/> adresinden alındı.
- Kemal Çakmaklı, “. B. (2013, 02 24). *evlilikte-aldatma-*. <https://9lib.net/article/:http://www.aile.gov.tr/> adresinden alındı.
- Kieckhefer, R., & çev. Biliz, Z. (2004). *Orta Çağda Büyü*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Kılıç, M. (2017). *Gençlik Şiddet Ve Serbest Zaman*. Ankara: Düzce Üniversitesi Yayınları.
- Kıran, E. (2017). Toplumsal Cinsiyet Rollerinde Türkiye'de Çocuk Gelinler. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-8.
- Korkmaz, A., & Başer, M. (2019). Toplumsal Cinsiyet Rollerinde Ataerkillik ve İktidar İlişkileri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 71-76.
- Korucu, M. (2015). *Seninle Evlenebilir miyim?* Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kubat, D. E. (2012). *Evli Bireylerde Aldatma Eğilimi Ve Evlilik Doyumu İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi Haliç Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Psikoloji Ana Bilim Dalı / Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı . İstanbul.
- Kümbetoğlu, B. (2020). *Niteliksel Araştırmalarda Analiz*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

- Levine, S. B. (2005). A clinical perspective on infidelity. *Sexual and Relationship Therapy*, 143-153.
- Marin, R. A., Christensen, A., & Atkins, D. (2014). Infidelity and Behavioral Couple Therapy: Relationship Outcomes Over 5 Years Following Therapy. *American Psychological Association*, 3(1), 1-12.
- McAdam, D., & Boudet, S. (2012). Putting Social Movements in Their Place. Explaining Opposition to Eneergy Projects in the United States, 2000-2005. *Swiss Political Science Review*, 541-543.
- Meclis Araştırması Komisyonu Raporu. (2016). *Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar İle Boşanma Olaylarının Araştırılması Ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu* . Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi.
- Micel, A., & Tekeli, ř. (1993). *Feminizm*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mişe, M. A. (2015). *Başanmanın Sosyo-Psikolojik ve Dini Sebepleri ve sonuçları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Uşak İli Örneği)*. Yüksek Lisan Tezi Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta.
- Munsch, C. L. (2015). Her Support: Money, Masculinity, and Marital Infidelity. *American Sociological Association*, 470- 495.
- Müezzinoğlu, S. (2014). *Romantik İlişkilerde Bağlanma Boyutları Kişilik Özellikleri Ve İlişki Bağlamı*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Estitüsü, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Ankara.
- Örk, E. K. (2021). Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Aldatma ve Boşanma. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 248-263.
- Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Çalışma Yaşamına Katılım. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 21-39.
- Özkan, Z. (2015). *Ayrılamazsınız*. İstanbul: Alioğlu Matbaacılık.

- Perrot, M., & Duby, G. (2005). *Kadınların Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Polat, D. (2006). *Evli Bireylerin Evlilik Uyumları Aldatma Eğilimleri Ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Psikoloji Ana Bilim Dalı / Sosyal Psikoloji Bilim Dalı. Ankara.
- Powell, G. N., & Greenhaus, J. (2010). Sex, Gender, and Decisions at Work Interface. *Journal of Management*, 1011-1036.
- Ridgeway, C. L. (1997). Interaction And The Conservation Of Gender Inequality: Considering Employment. *American Sociological Review*, 218-235.
- Sarpkaya, O. A. (2012). Boşanmış Kadınların Yaşam Deneyimlerine Sosyolojik Bakış. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, , 29-50.
- Sayan, Ö. (1990). *Aile Sosyolojisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Schaefer, R. T. (2013). *Sosyoloji*. Ankara: Palme Yayınları.
- Serin, N. (2016, Ocak 01). <https://www.nazimserin.com.tr/aldatilan-kadin-bosanma-ve-cocuk/>: <https://www.nazimserin.com.tr/> adresinden alındı.
- Smock, P. (1994). Gender and the Short-Run Economic Consequences of Marital Disruption. *Social Forces*, 243-262.
- Soygan, H. (2019). *Boşanmış Kadınların Boşanma Sebepleri Ve Boşanma Sonrası Karşılaştıkları Güçlüklerin Sosyolojik Analizi Yozgat İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi/Yozgat Bozok Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Sosyoloji Ana Bilim Dalı / Sosyoloji Bilim Dalı. Yozgat.
- Sultana, A., & Altay, S. (2019). Ataerkillik ve Kadının İkincilliği; Kuramsal Bir Analiz. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 417-427.

- Sweeney, M. M., & Horwitz, A. V. (2001). Infidelity Initiation and the Emotional Climate of Divorce Are There Implications for Mental Health? *American Sociological Association*, 295-309.
- Şatıroğlu, G. (2017). *Evli Bİreylerde Aldatma Eğilimi, Bilişsel Duygu Düzenleme Ve Kişilik Özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı / Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı. Ankara.
- Şenel, F. K. (2012). Tarihsel ve Toplumsal Süreçte Kadın. *TÜBİTAK ULAKBİM Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi Cahit Arf Bilgi Merkezi*, 246-254.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile Kurumuna Yönelik Güncel Riskler. *Aile ve Toplum*, 7-31.
- Şimşek, A., Doğanay, A., Ataizi, M., Balaban Salı, J., & Akbulut, Y. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Tamer, A., & Duyan, V. (2021). *Benim Kocam Yapmaz*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Tarhan, N. (2010). *Son Sığınak Aile*. İstanbul: Nesil Yayın Grubu.
- Tarhan, N. (2017). *Mutlu Evlilik Psikolojisi öncesiyle Sonrasıyla Evlilik*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taşkın, B., & Bogenç Demirel, E. (2019). Çeviri Sosyolojisi Işığında Engelli Çevirmenler: Fenomenolojik Yaklaşım İle Görünmeyeni Görünür Kılmak. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 242- 254.
- Tekin, H. H. (2006). Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniğı Olarak Derinlemesine Görüşme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 101-116.
- Tekindal, M., & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı Ve Sürecine Yönelik Bir Derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 153-182.
- Temel, E. D. (2013). *Evli Kadın ve Erkeklerde Aldatmanın Tipi- Affetme, Pozitif Duygu, Affetme ve Baş Etme-Affetme İlişkilerinde Evlilik Doyumunun Aracı Rolü*. Yüksek

Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara.

Timurturkan, M. (2009). Cinsiyet Eşitsizliği Sorunu. N. Adak içinde, *Sosyal Problemler Sosyolojisi* (s. 156). Ankara: Siyasal Kitapevi.

Tortamış, M. (2014). *Evli Bireylerde Kıskançlık Düzeyi ve Aldatma Eğilimi Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, Ankara.

Turgut, M. (2014). *Türkiyede Boşanma Nedenleri Araştırması*. İstanbul: Çizgi Tanıtım ve Kırtasiye Ltd. Şti.

Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2021. (2022, Nisan). [ty.tuik.gov.tr: http://www.tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr) adresinden alındı.

Uğur, Z. B. (2022). Boşanmanın Mutluluğa Bir Etkisi Var mı? *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 365-386.

Uzun, Ç. (2013). *Anne-Babası Boşanmış Ve Boşanmamış Çocuklarda Depresyon Ve Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisan Tezi İstanbul Arel Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Psikoloji Bölümü / Psikoloji Ana Bilim Dalı / Klinik Psikoloji Bilim Dalı. İstanbul.

Uzunovalı, I., & Özbay, A. (2023). Aldatma ve Sadakatsizlik: Cinsiyet Bağlamında Değerlendirme. *TURKISH ACADEMIC RESEARCH REVIEW Türk Akademik Araştırma Dergisi*, 1074-1090.

Walby, S. (1990). *Theorizing Patriarchy*.

Weeks, G. R. (2016). *Aldatma ve Sadakatsizlik*. Ankara: Pusula Yayınevi.

Wood, A. H. (1999). The Origins of Sex Differences in Human Behavior Evolved Dispositions Versus Social Roles. *American Psychologist* , 409-423.

- Yanar, K., & İlhan, T. (2022). Boşanmış Aile Çocuklarında Boşanmanın Etkileri ve Travma Sonrası büyüme: Nitel Bir Çalışma. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 172-186.
- Yavuzer, H. (1987). *Çocuk ve Suç*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2010). *Evlilik Okulu Evlilikte Kişilerarası İlişkiler Ve İletişim Becerileri*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yener, S., & Demirtaş, Ö. (2018). Kadın Çalışmalarının Toplumsal Cinsiyet Algıları Ve İşe Adanmışlıkları Arasındaki İlişki. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi* , 2137-2151.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Y. (2019). *İlişkilerde Aldatma Eğiliminin Yordayıcıları Olarak Sosyal Medya Kullanımı Ve Temel Psikolojik İhtiyaçların Doyumu*. Yüksek Lisans Tezi, Doğuş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., & Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 777-792.
- Yılmaz, S. (2023, Eylül 04). *Hiwell*. hiwellapp. com: <https://www.hiwellapp.com> adresinden alındı.
- Yılmaz, S. (2016). *Güvensiz Bağlanma Stiline Sahip Olan Evli Bireylerin Aldatma Ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.
- Yurttaş, T. G. (2023, Ocak 17). *evimdekipsikolog.com/blog/aldatilan-insan-psikolojisi-ile-bas-etme-yollari-nelerdir/*. <https://app.evimdekipsikolog.com/> adresinden alındı.

Zare, B. (2011). Review Of Studies On Infidelity. *3 rd International Conference On Advanced* (s. 182-186). Singapur: Islamic Azad University, Marvdasht branch, marvdasht, shiraz, iran.

Zeybekoğlu, Ö. (2018). Sosyal Problem Boyutuyla Aile. N. Adak, S. Güçlü, A. Öztürk, A. Baygal, B. Köse, C. Akkaya, . . . S. Burkay içinde, *Sosyal Problemler Sosyolojisi Dünyadan ve Türkiye'den Örnekler* (s. 352). Ankara: Siyasal Kitapevi.

Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*. Doktora Tezi ,Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Programı ,Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

7. EKLER

7.1. EK 1- GÖRÜŞMECİ ONAM FORMU

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

AÇIKLAMA

Bu araştırma, Düzce Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim görevlisi Doç. Dr. Cihan ERTAN danışmanlığında Saniye SOYYIĞIT AKÇAY tarafından yürütülmektedir. Araştırmanın amacı, Türkiye’de yaşamakta olan evlilik birlikteliği içerisinde aldatılmış ve boşanmış kadınların bu süreçlerde yaşadıkları zorlukları kadınların kendi deneyimleri çerçevesinde incelemektir. Bu araştırmaya katılmak hiçbir risk içermemektedir ve katılım gönüllülük esası üzerinden yapılmaktadır. Görüşmeciler istedikleri zamanda görüşmeyi bırakma hakkına sahiptirler. Araştırmada elde edilen bilgiler sadece bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Araştırmaya katılan katılımcıların gerçek kimlikleri ve isimleri araştırmanın hiçbir yerinde kullanılmayacaktır. Görüşmemiz yaklaşık olarak 1-2 saat arası sürebilmektedir. Süreci hızlandırmak ve daha net sonuçlara ulaşabilmek için sizce bir sakıncası yoksa görüşmemizin ses kaydı yapılacaktır. Görüşmeyi kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Saniye SOYYIĞIT AKÇAY

Yabancı Dili : İngilizce

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Sosyoloji	Düzce Üniversitesi	2024
Lisans	Sosyoloji	Anadolu Üniversitesi	2020
Lise	-	Açık Öğretim Lisesi	2016